

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R.P. Clavdii Aqua-Vivae Societatis Iesv Præpositi
Generalis V. Meditationes In Psalm. 44. et 118**

Acquaviva, Claudio

Coloniæ Ubiorum, 1616

Meditationes In Psalmvm XLIV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50645)

MEDITATIONES
IN PSALMVM
XLIV.

Aspira IESV Dulcissime: Adesto
Virgo Maria.

In finem.

*Pro ijs, qui commutabuntur. filijs Corè.
ad intellectum. Canticum pro
dilecto.*

PSALMVS XLIV.

- 1 **R**EVCTAVIT cor
meum. verbum bonum:
dico ego opera mea
Regi.
- 2 Lingua mea calamus scribæ: velo-
citer scribentis.
- 3 Speciosus forma præ filijs homi-
num, diffusa est gratia in labijs
tuis: propterea benedixit te Deus
in æternum.
- 4 Accingere gladio tuo super femur
tuum, potentissime.
- 5 Specie tua, & pulchritudine tua
intende, prospere procede, & re-
gna.

A

6 Pro-

MEDITATIONES

- 6 Propter veritatem, & mansuetudinem, & iustitiam: & deducet te mirabiliter dextera tua.
- 7 Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis.
- 8 Sedes tua Deus, in sæculum sæculi: virga directionis virga regni tui.
- 9 Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem: propterea vnxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ confortibus tuis.
- 10 Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis, à domibus eburneis: ex quibus delectauerunt te filie Regum in honore tuo.
- 11 Adstitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato: circumdata varietate.
- 12 Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam: & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.
- 13 Et concupiscet Rex decorem tuum: quoniam ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.
- 14 Et filie Tyri in muneribus: vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.
- 15 Omnis gloria eius filie Regis ab intus,

IN PSAL. XLIV.

3
tus, in fimbrijs aureis circumami-
cta varietatibus.

16 Adducentur Regi virgines post eam:
proximæ eius afferentur tibi.

17 Afferentur in læticia & exultatione:
adducentur in templum Regis.

18 Pro patribus tuis nati sunt tibi filij:
constitues eos principes super om-
nem terram.

19 Memores erunt nominis tui in om-
ni generatione & generationem.

20 Propterea populi confitebuntur ti-
bi in æternum: & in sæculum sæ-
culi.

MEDITATIO IN TI-

TVLVM

PSALMI.

PRo ijs, qui commutabuntur, vertit
Sanctus Hieronymus, Victori pro *Epis. 140.*
lilij. Symmachus, Triumphus, seu
triumphale carmen pro floribus. Aquila,
Vincenti pro lilij. Vltima verò pars,
Canticum pro dilecto, vertitur etiam
Canticum amantissimi, vel canticum a-
moris.

A 2

Quam

Quanta, & quam dulcia continet Titulus? siue cum indicat de Christo Domino esse Canticum, qui singulariter vocatur Dilectus, Amantissimus, Amor: siue cum epithalamium idem dicitur, & triumphus?

Communtatio re- rum felicissima per Christum effecta. Est enim non solum Canticum Sponsi, sed victoris epinicion. Siue cum pro ijs, qui commutabuntur, pro floribus, & lilijs inscribitur. Nam liliorum, florum, & commutationis mentis docet, quæ nam sit ista commutatio, ea scilicet, per quam spinæ, vtricæ, & cicutæ in lilia, & flores, Christi Iesu virtute, commutantur. De qua Isaias

Isa. 35.

Propheta: *Lætabitur deserta, & inuia, & exultabit solitudo, & florebit quasi liliū; germinans germinabit, &c.* lege totum caput.

Isa. 61.

De hac felici commutatione Iesus ipse per eundem Prophetam. *Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me: ad annuntiandum mansuetis misit me, ut mederer contritis corde, &c.* Et darem eis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris: Ac toto deinceps capite mira hæc describitur mutatio. Innumera sunt in scripturis. lege D. Chrysoftomum Homilia i. in Epist. ad Ephesios, in illud, Gratificauit nos, id est, gratos, & amabiles effecit in dilecto filio suo. Denique de hac commutatione D. Leo sermone i. de Pascha,

S. Leo ser. i. de Pascha.

Dicente (inquit) Apostolo, *qualis terrenus, tales & terreni; & qualis cœlestis, tales & cœlestes: sicut portavimus imaginem terreni por-*

remus & imaginem eius, qui est de cælo: multum nobis de hac commutatione gaudendum est, qua de ignobilitate terrena ad cælestem transferimur dignitatem per illius ineffabilem misericordiam, qui, vt nos in sua proueheret, in nostra descendit. Plenæ sunt diuinæ paginæ hoc beneficio, plena sanctorum Patrum scripta. Forte nec vacat mysterio, quod cantatur filijs Core, qui fuit rebellis, & terra absorptus. Filij huius Cantores, & filij Adam, id est, natura filij iræ laudes Deo, & Christo canunt.

1. Cor. 15.

Num. 16.

Ephes. 2.

PROOEMIUM.

1. Eructauit cor meum verbum bonum: dico ego opera mea Regi.
2. Lingua mea calamus scribæ, velociter scribentis.

GRandia dicturus insigni Canticum adornat proœmio, quo expectationem, & attentionem excitat. Primum à præstantia carminis, quod verbum bonum, hoc est, lætum, faustumq; & præclarum nominat. Secundo ab excellentia materiæ, quam tractat; & personæ, cui canit. Quod Regem canat, & ad Regis aures: nec cuiuscunque Regis, sed cui soli per excellentiam conuenit absolute Regem vocari: quem ubique & in Cælo, & in terra, & in omnibus abyssis Regem omnes, etiam ipsi Reges appellant. Hunc enim solum canere David nouerat, vt & alibi profitetur, In te

psalmi

huius

præstantia.

tia.

Psal. 70.

6. MEDITATIONES

cantatio mea semper. Tertio ex pronuntiatione ipsa, quam pollicetur promptam, & expeditam futuram, ut ex lingua, quæ velut calamus sit scribæ velociter scribenti commodissime inferuiens. Sed ante omnia ex ipso carminis autore Spiritu sancto, quo illud afflatus effudit, propterea Eructavit (inquit) cor meum. Nam fere in potestate nostra ructus non est: sed ex plenitudine cum impetu quodam erumpit. Propterea & lingua calamo comparatur. Nam tametsi per scribam Propheta potest intelligi, tamen dum eructaret magnalia Sponsi Regis, Spiritus diuinus loquebatur in eo, qui & cor implebat, & linguam expediebat.

Cōditio-
nes per-
fectæ lau-
dis.

Mazian.

or. 2. in

Pascha.

Luc. 6.

Isa. 29.

Mat. 15.

Habes hic perfectæ laudis dotes, & ornamenta. Eructavit, inquit, cor meum verbū bonum. Quam bonum verbum de Deo Verbo? Nam diuina quoque est, quæ de Deo habetur oratio, utique si manet ex corde, & corde bono. Nam de bono cordis thesauro bona proferuntur: & solū appropinquantem labijs, laudantemque populum, corde autem alienum, ipse Dominus exprobrans aspernatur. Ut igitur decora sit, iucundaq; laudatio, eructetur ex corde, ut ex plena affectibus sanctis, & sublimibus sensibus anima cū vehementia, & fragrantia cantus edatur. Repleatur itaque sinus cordis lectionibus sacris, meditationibus studiosis, actionibus pietatis; eaque omnia
per-

percoquat caritas, custodiat fidelis memoria, iugis cogitatio verset, tum flagrantissimi existent affectus, atque os ex abundantia cordis loquetur; eritq; sacrificium pingue, & holocaustum medullatum. Tales laudatores quaerit Deus, qui laudent eum ex viscerum plenitudine cum iubilo, & exultatione. Idcirco orabat Propheta, *Sicut adipe, & pinguedine repleatur anima mea, & labijs exultationis laudabit os meum.*

Psal. 62.

Qui sic laudat, & talem laudat, eructat verba & dicit opera. Verbū enim opus est. Non euanesceat in auras tinnientis cymbali strepitus: sed in auribus Dei personat in aeternū. Qui adulatorio carmine, qui prophano, & obsceno, qui fabuloso, & vano, ambitioni, vel auaritiæ, vel immūditiae canunt, non opera condunt, sed operam perdunt, & animam. Vide tuum ingenium cui laboret, cui tua fudet industria. Illum lauda, cuius ex laude merces non fallax manet, imo quem laudasse est merces, imo qui se ipsum laudantibus dat mercedem.

Vtilitas
perfectæ
Dei laudis.

Dicant (inquit Dauid) cui volunt sua poemata, panegyricos suos Vates alij, atq; Cantores, dico ego opera mea Regi: illi Regi, qui supra adulationem est: illi Regi, quem, cum extulero quantum potuero, nunquam tamen prædicauero satis: illi Regi, a quo, & mentem, & vocem accepi, & omnia: quem cum confessus fuero vilis honore coram hominibus absque voce, ille

Mat. 10.

*Isa 48.
Psal. 70.*

diuinitissima voce sua coram Angelis Dei, & coram Patre suo confitebitur me: qui laude sua cor meum, & os meum purificat, infrenat, & ditat. *Repleatur ergo (Rex optime) cor meum, & os meum laude tua, ut cantem gloriam tuam, tota die magnitudinem tuam.* Fiat lingua mea in manibus tuis calamus scribæ velociter scribentis.

*Quomo-
do lingua
calamus.*

Sane cum redundat cor, necessarius est calamus celeriter scribens, ut cogitata assequatur. In laude Domini utrumque curandam. Nam ex toto, plenoque corde fundenda laus, & ore promenda impigre, strenueque. Sed cur lingua calamus, cum scribat calamus, non sonet? An quia & cantabat Propheta, & scribebat? An quia sic pronunciabat, ut scriberet, non in membranis mortuis, & papyro, sed in tabulis cordis carnalibus, primum suis deinde audientium? Talis profecto lingua est, quæ pleni cordis ministra est. Non tantum aërem verberat, & fugacia verba fundit, sed imprimit, inscribitque in corde dicentis, & audientis. Quæ enim ex corde exeunt verba, ad cor redeunt, ad cor penetrant: quæ in ore formantur, in aure pereunt: Calamus erat lingua Pauli Apostoli, cuius Epistola Corinthij, per eius ministerium scripta, non atramento sed spiritu Dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus sciebatur, & legebatur ab omnibus. Calamus, & Magni Nazianzeni, dum

2. Cor. 3.

*Orat. 1. in
Pascha.*

IN PSAL. XLIV. 3

ni, dum præbiturum se profitetur populo
fermones, quos expetebant, ac sermones
quidem non temere, & in aërem fluentes,
nec ultra audientium aures se se porrigen-
tes, sed quos Spiritus describit; tabulisque
lapideis, siue carneis imprimi, non leui-
ter, ac superficie tenus insculptos, facile-
que delebiles; sed altissime consignatos
non atramento, sed spiritu.

Sit ergo calamus lingua, sit & Scribæ
velociter scribentis. Ad scribendum celeri-
ter idoneus calamus satis non est, sed ta-
mē necessarius est: alioquin retardabit scri-
bentem nisi leuis, nisi cōmode temperatus
sit, nisi manui apte cohærens. Lingua tua
calamus tuus. Sit igitur leuis ad laudes Dei,
refectis quæcunque superfluunt, quæcun-
que inutilia sunt, quæ calamum grauant, &
impediunt scribentem. Sit commode tem-
perata cultro mortificationis, hinc atque
hinc recisa crassitudine passionum. Aptè
cohæreat manui Spiritus sancti, & Super-
ioris à Spiritu sancto impositi. Versari,
duci, trahi; se pro eius arbitrio sinat; me-
mor se non scribam, sed calamum. O bea-
tam linguam, quæ calamus est Scribæ di-
uini. O felicem calamum in manu Spiri-
tus sancti. Quam mirā, quam multa, quam
permanētia exarabit? Quis non miratur
scripturam excellentis antiquarij? Sed lin-
guam bonam, ac piā, & mansuetam, &
solum scientem Dei laudes resonare, ad

Condi-
tiones
boni ca-
lami.

A 5

casque

70 MEDITATIONES

etque expeditam, promptam, celerem
 quis non miratur? quis non amat? non
 laudat? lingua hæc Angelorum, lingua
 hæc ex igneis illis, quæ venerunt è cælo.
 Huiusmodi linguam Deus meus, Verbum
 bonum, & omne bonum, dona mihi bene
 sonantem laudes tuas, ut placeant verba
 mea semper in conspectu Principis, id est,
 tuo, quem creaturarum omnium linguæ
 collaudant.

*Argumentum, & summa totius
 Psalmi.*

nam ergo eructans Propheta ex corde, ex
 plenitudine, & cibo, quo saginatus erat,
 cuius & odorem redolet, & linguam
 Scriptori Spiritui sancto, quasi velocera
 calamum accomodans, & opera, & car-
 mina sua non cuius, sed Regi, id est, Re-
 gum Regi pronuntians, & concinens
 laudat sponsum.

Capita
 unde lau-
 datur
 Christus
 Sponsus

- 1 **A** Pulchritudine, & specie. Speciosus
 forma præ filiis hominum.
- 2 Ab eloquentia, & suauitate dicendi.
 Diffusa est gratia in labijs tuis.
- 3 A singulari benedictione, quam à Deo
 Patre accepit. Propterea benedixit te
 Deus in æternum.
- 4 A virtute bellica, & pugnandi peritia.
 Accingere gladio tuo.
- 5 A prosperitate, & felicitate regnandi.

Inten-

IN PSAL. XLIV. 8

Intende, prospere procede, & regna.

- 6 A virtutibus Rege dignis, & arte, & modo regnandi. Propter veritatem, & mansuetudinem, & iustitiam.
- 7 A potentia propria, qua sola nullius auxilio victor regnabit. Et deducet te mirabiliter dextera tua.
- 8 Ab armis, & modo pugnandi. Sagittæ tuæ acutæ: populi sub te cadent: in corda inimicorum Regis.
- 9 Ab excellentia regalis throni, quo sedes vt Deus Dei filius. Sed tua Deus.
- 10 A regni perpetuitate. In sæculum sæculi.
- 11 A rectitudine gubernationis. Virga directionis virga regni tui.
- 12 Ab vnctione mirifica, qua præ omnibus hominibus vnctus fuit, & oleo non quocunque, sed lætitiæ. Propterea vnxit te Deus.
- 13 A fragrantia, & delicijs vestimentorum. Myrrha, & gutta, & casia. Sed quoniam hæc vestimenta communicantur filiabus Regum; & ipsæ vicissim suo odore, & ornatu sponsam delectant, additur.
- 14 Ex quibus delectauerunt te filiæ Regum in honore tuo. In laudem enim gloriæ gratiæ ipsius hæc omnia recidunt.
- 15 A pulchritudine, & ornatu Sponsæ rarissimæ, quam sibi formauit, & adsci-

MEDITATIONES

uit sociam. Adstitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato, &c.

- 15 Licet per modum exhortationis, prophetice narrat & hanc gloriam Sponsi, quod abstractam Sponsam à patrijs sordibus, ex ignobilitate, ac foeditate talem reddiderit, vt concupisceret decorē eius non quilibet sponsus, sed
- 17 Dominus Deus tuus. Et adorabunt eum.
- 18 A muneribus, & obsequijs eius magnitudini etiam à Tyro, & alienigenis exhibitis. Et filiae Tyrī in muneribus.
- 19 A pulchritudine rursus Sponsae, & à gratia impetrandi, quam habet apud Regem. Vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.
- 20 Ab interno cultu, & pulchritudine Sponsae, quod sponsis alijs non est datum. Possunt quippe extrinsecus ornari, intrinsecus non possunt.
- 21 A coniunctione mirabili, & arctissima cum Sponso. Nec enim otiosum est quod additur. Omnis gloria eius filiae Regis, vt ostendat, & sponsam esse, & filiam, quia reliquerat Patrem antiquum, & domum eius.
- 22 Ab excellentia Sponsae, quae & alias Christo Sponso adducit in templum, vel palatium eius in letitia, & exultatione.

23 A fo-

23 **A** fœcunditate, & excellentia prolis.
Nam & plurimi filij sunt, & principes super omnem terram.

24 **A** perpetuitate honoris, & famæ, quæ non intercidat, vt in ceteris Regibus. Memores erunt nominis tui in omni generatione, & generationem

25 **A**b æternitate laudis. Nam & in hac vita perpetuo sunt, qui Sponsum laudant, & in æterna laus erit tota actio.

Hæ sunt Sponsi dulcissimi laudes, quibus se ipsum laudat, cum è sancto Spiritu Psaltes loquatur. Neque enim hoc potest dici Deo (inquit Augustinus) quod dictum est homini. Non te laudet os tuum. Vt enim se homo laudet, arrogancia est: vt Deus se laudet, misericordia est. Prodest amare, quem laudamus. Bonum amando nos meliores efficimur. Itaque quoniam hoc nobis prodesse nouit, vt amemus eum, laudando se, amabilem se facit. Etenim in eo nobis consulit, quia se amabilem facit. Sed enumeratis tot laudibus, ostensis tot muneribus, ait S. Gregorius, quis audiens non concupiscit? quis intendens non inardescit? Fidelis quippe anima quæque quò dulciora, & ampliora de Redemptore suo audit, eò ardentius inhiat, & manifestiora de eo cognoscere appetit, dicens, Quo abiit Dilectus tuus, ô pulcherrima mulierum? quo declinauit dilectus tuus & quæremus eum tecum?

Deus se laudat, vt nobis proposit. *Prefat. 4. Psal. 144.*

In Cant. c. 5. n. fi.

3. Speciosus forma præ filiis hominum.

Pulchritudo
Christi
quanta.
Ex virtutibus.
Ex gratiis donis.
Ex unione hypostatica.

Quis hanc speciositatem digne cogitet? Pulcher, pulcher fuisti. habet codex Hebræus. *Quis* gratiam, caritatem, scienciarum plenitudinē, gratias gratis datas, potestatem miraculorum, gratiam capitis, per quam Hominum, & Angelorum constitutus est caput? *Quis* tremēdam illam unionem hypostaticam, qua vnus & hominis, & Dei filius est, cuius splendorem nec Cherubin, aut Seraphia intueri valent? Ex hac influxus omnes, ex hac virtutes, & merita, & dona, & excellentiæ, & coniunctio cum Deo procedit, vt simus vnus: ex hac ipsa Dei visio, & regnum æternum. O influentiam superadmirabilem, o pulchritudinem inexcogitabilem. Omnis plenitudo in illo inhabitat, non sicut in ceteris. Et quidem in corpore est sensus, sed non sicut in capite ait S. Augustinus. Et subdit. An etiam præter hoc, quod tanquam in templo, in illo corpore inhabitat omnis plenitudo diuinitatis, est aliud, quod intersit inter illud Caput, & cuiuslibet membri excellentiam? Est plane: quod singulari quadam susceptione hominis illius vna facta est persona cum Verbo. De nullo enim Sanctorū dici potuit, aut potest, aut poterit, Verbum caro factum est, &c. Nec sufficit ad gloriam, & pulchritudinem caput esse hominum, est & Angelorum, quod pulchre idem
Pater,

Colos. 1.

Epist. 57.
prope fin.

Quod caput est hominū, & Angelorum.

Pater, in illa verba psalmi, *Inuior sui, et enim serui*, ita describit. Omnes, qui ab initio seculi fuerunt Iusti, Christum habent. Illum enim venturum esse crediderunt, quem nos venisse iam credimus: & in eius fide & ipsi sanati sunt, in cuius & nos. Vt esset & ipse totum caput Ciuitatis Hierusalem, omnibus cōnumeratis Fidelibus ab initio vsq; in finem, adiunctis etiam legionibus, & exercitibus Angelorum, vt fiat illa vna Ciuitas sub vno Rege, & vna quædam Prouincia sub vno Imperatore, felix in perpetua pace, & salute; laudans Deum sine fine: beata sine fine. Sed meditare attentius quæ de hac pulchritudine Apostolus ad Ephesios ca. 1. & 4. ad Coloss. ca. 1. & magnificentius. c. 2. pronuntiat. Vide & sancti Ambrosij Epist. 16. ad Irenæum, qua summam epistolæ ad Ephesios plena maiestatis oratione complectitur. Hæc pulchritudo Sponsam excitat, vt non semel pulchrum appellet dilectum, sed pulchrum, & decorum, eminentiam decoris illa repetitione designans (inquit S. Bernardus) aut certe in vtraque Christi substantia dignum expressit omni admiratione decorem, in altera nature (id est in diuina) in altera (id est humana) gratiæ. Et subdit. *Quam pulcher es Angelis tuis, Domine Iesu, in forma Dei, in die æternitatis tuæ, in splendoribus sanctorum ante luciferum genitus, splendor, & figura substantiæ Patris, & quidem perpe-*

*Conc. 3. in
Psal 36.*

*Serm. 119
Cant. 450.*

tuus, minimeque fucatus candor vitæ æternæ. Quam mihi decorus es Domine mi, in ipsa tui huius positione decoris. Vide pulcherrima.

Ex nominibus, quibus vocatur ab Isa. c. 9. Potes & pulchritudinis magnitudinem ex nominibus conijcere, quibus ab Isaia vocatur. *Vocabitur, inquit, nomen eius, Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis.* Meditare singula.

Admirabilis. quam multis titulis, quam altis operibus, quam stupendis adinventionibus?

Consiliarius. & hoc quam multa continet? siue in consilijs super filios hominum: siue in administratione; & œconomia salutis, & directionis nostræ: siue in inspirationibus; & sapientiæ, ac prudentiæ luminibus nobis infundendis, vt puerilitatem nostram erudiat, & dirigat?

Deus. Hic caligant oculi, & Cherubin, atque Seraphin demittunt alas.

Fortis. qualis apparuit siue in hostibus gloriose debellandis: siue cum hanc suam fortitudinem per suam infirmitatem exercet: siue cum nimiam infirmitatem nostram ad fortissima quæque corroborat, & brachia nihili, vt arcum æreum ponit, ad dura pro amato perferenda, ad ardua tam prompte, & facile aggredienda: per quem credentibus datur, ait S. Leo, virtus de infirmitate, gloria de opprobrio, vita de morte.

S. Leo ser.
S. de pass.

Pater

Pater futuri seculi. O quanta, quam pulchra, quam sublimia hoc nomine clauduntur! Quale seculum! seculum aureum, admirabile, dulce: in quo non in spiritu seruitutis, non sub onere premente legis; sed in spiritu amoris, & libertatis Domino seruiatur, non gemitu, & iugo, ac prementibus oneribus, sed in lætitia, & exultatione; in quo filij nihil terrenū, nihil humile, vt præmiū in hac vita expectant; sed ex amore seruiant, cælestia expectent; vt cælestes viuant. *Omnes, qui viderint eos, cognoscent Is. 61. illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus.* Sed si tales filij exules, quid in patria, O Pater futuri seculi?

Princeps pacis. Iam de pace cum Deo, cum Angelis, de pace nobiscum, & interna ordinatione affectuum, &c quis dicat? Ipse est pax nostra, ipse pacis autor, qui inimicitias in semetipso interfecit. *Ephes. 2.* Quanta pulchritudine intellectus pacis interiorum mentium pulsat auditum? Sed de pace illa in æternitate quis digne cogitet, cū etiam *Philip. 4.* in hac vita pax Dei expueret omnē sensum?

Ceterum si de pulchritudine, qua in forma Dei excellit, caligans oculus vespertilionis aliquid subobscure, vel palpitans intueri potest, vide, quæ Dionysius Areopagita de bono, lumine, sine, pulchro, amore, ecstasi, zelo differit de d. no. c. 4. de ente c. 5. Vita c. 6. Sapientia c. 7. Virtute, Iustitia, Salute, Redemptione c. 8. de Omnip. c. 10.
de pa-

de pace II. de Sancto Sanctorum, Rege Regum, Domino Dominantium, & per totum librum illum diuine tradit.

Sed quoniam dulcissime Sponsa dilectum suum dissimilibus similitudinibus in Cantico describit amoris, videamus quo modo illum per partes nobis adumbret. *Dilectus meus*, inquit, *candidus, & rubicundus, electus ex millibus. Caput eius aurum optimum. Coma capitis eius sicut elata palmarum, nigra quasi coruus. Oculi eius sicut columbae super riuulos aquarum, quae lacte sunt lotae, & resident iuxta fluentia plenissima. Genae illius sicut areolae aromatum consista à pigmentarijs. Labia eius lilia distillantia myrrham primam. Manus illius tornatiles, aureae, plene hyacinthis. Venter eius eburneus, distinctus saphiris. Crura illius columnae marmoreae, quae fundatae sunt super bases aureas. Species eius ut Libani electus ut cedri. Guttur illius suauissimum: & totus desiderabilis: talis est dilectus meus.*

Candidus & rubicundus. Dilectus meus candidus, & rubicundus. Vel candidus, id est clarus, serenus, purus, ut lux solis. Clarus est, in diuina natura: rubicundus in humana ob sanguinem Passionis. Vel candidus, & purus etiam in humana ob sanctitatem, & insignem puritatem, qui non solum nihil contraxerit maculae, sed purgationem etiam fecerit peccatorum.

Isa. c. 18. **Electus ex** Electus ex millibus, id est, inter myriades
Homini-

Hominum, & Angelorum, præ omnibus millibus eminentior in decore. Electus in Hebræa voce significatius vexillatus, id est, qui vexillum portat inter myriades, id est, insigniter excellit, & eminent: quod diceremus Italice, porta la bandiera.

Caput eius aurum optimum. Si caput Christi Deus, recte caput Sponsi aurum optimum, quia homo Deus. Huius autem optimi auri pretium, pulchritudinem, splendorem cogita si potes. Non est (inquit) dilectus meus, & Sponsus meus Christus Iesus vnus aliquis è Sanctis, sed Deus homo. Caput eius aurum optimum. Inclina oculos à fulgore, cerne, vt potes, in coruscatione, & transitu: munda oculos, vt quomodo potes, saltem coniectati, potius, quam spectati, vt S. Bernardus loquitur, si militudinem videas.

Caput aurum optimū. 1. Cor. 11.

Serm. 18. in Cant.

Huius capitis comæ, Angeli scilicet, & Sancti quique; qui illud ornant, & ab illo potius ornantur, si summam capitis puritatem consideres, nigrae sunt, velut coruus. Qualis est enim cuiuscunque creaturæ speciositas ad illam ineffabilem, & inaspectabilem speciositatem! Nigrae etiam per humilitatem, & reptutatione suæ vilitatis: nigrae per corpus mortis huius: nigrae de excitationis interne quasi bellico puluere, vel puluerulento sudore, vt ait S. Paulinus: nigrae, vt ait S. Bernardus, pœnitentiæ passione, persecutionibus, zelo iustitiæ

Comæ nigræ.

Epist. 4. ad Sewer. S. Ber ser. 28. Cant.

ignita

ignita caritate fraterna, languore desiderij, comparatione splendoris Sponsi. Vide

Oculi si-
cut Co-
lumbæ.

Oculi eius sicut columbæ, quæ lacte sunt lotæ. Columbis comparantur oculi Sponsi, quia puri, casti, simplices, formosi: siue quia in omnibus Patris gloriam, nostramq; salutem intendebant. Est enim intentio oculus. siue quia oculi, quibus vigilat super nos, & custodit suos, intenti semper, & aperti, simplices sunt, & mundi. *Super lapidē unum septem oculi*, ait Zacharias, super Christum multiformis sapientia, scientia,

Zach 3.

vigil cura, aspectus amoris. O oculi ut columbæ, nec qualiscunque, sed quæ residet iuxta fluentia plenissima, id est, gratiarum Spiritus sancti. Hic consideranda aliqua, quæ præstat aspectus, & visus Sponsi, ex quo deriuantur in nos mirabilia dona, unde merito oculi, & columbæ iuxta fluentia plenissima esse dicuntur. Lacte lotæ dicuntur, id est, candidissimæ, & mundissimæ, veluti lac. Sicut & in Iob. *Si lotus fuero quasi aquis niuis*. Non tamen horum oculorum Sponsi pulchritudinem hac sola similitudine, quæ à Sponsa affertur scriptura adūbrat: sunt & alia sparsa in sacris literis, quæ eorum varijs similitudinibus signant splendorem. Aliquando in Apocalypsi flammæ ignis assimiliantur ob splendorem, & ardorem. O oculos verè ignitos, qui si vel frigidissima pectora aspiciant, omni glacie resoluta ardere faciant; ita ut & aquæ iuxta

Iob. c. 9.

ta
do
fer
tri
Cl
ch
&
D
oc
br
et
fu
pi
ge
m
fu
ne
C
ip
d
te
ta
c
fi
e
h
e
a
a
f
a

Sicut flā-
ma ignis.

Apoc. c. 1.

ta lsa-

ta Isaiaë vaticinium ardeant igne. Aliquādo
 do assimiliantur vino, quo pulchriores as- *Isa. c. 64.*
 feruntur in benedictione Iudæ: quæ Pa- *Vino pul-*
 tribus fere omnibus consentientibus, de *criores.*
 Christo Domino est. Dicuntur autem pul- *Gen. c. 49.*
 chriores vino ob nitorem, & hilaritatem,
 & quia cor lætificat, & inebriant. Pulchre
 D. Augustinus [fulgere (sic enim legit) *S. August.*
 oculos eius à vino, illa in corpore eius mē-
 bra cognoscunt, quibus donatum est san-
 cta quadam ebrietate abalienatę mentis à
 subalternantibus temporibus cęlestis sa-
 pientię lumen contueri] Meditare dili-
 gentius S. Augustini verba, quibus doce-
 mur experientia potius, quam sciētia hunc
 fulgorem oculorum, & hanc pulchritudi-
 nem esse quęrendam. Nam in membris
 Christi illa hoc vident, & experiuntur, quę
 ipsius dono acceperunt, & sanctam quan-
 dam ebrietatem, & alienationem mentis à
 terrenis; & oculorum aciem, atque puri-
 tatē, qua sapientię æternę lumen conspi-
 ciant. Vere dulcia, & meditati dignissima.

Genę illius sicut areolę aromatum con-
 sista à pigmentarijs. Per genas, quoniam *Genę si-*
 ex facie cognoscitur vir, & in ijs sapientia *cut areo-*
 lucet; ac verecundia, & modestia splendet; *lę aroma-*
 exteriores Christi Domini actiones, quibus *tum.*
 appareret, intelligo. Hęc itaque erant sicut
 areolę aromatum ob decentissimam di-
 spositionem, cum nihil haberent inordi-
 natum, nihil distortum, nihil ex passioni-
 bus

bus proueniens. Areolæ sunt aromatum propter fragrantiam. Nec à quocumque odorifera illa, & aromatica herbula quomodocumque, aut fortuito seminata, aut plantata, sed consistit à peritis opificibus, nēpe à pigmentarijs, quia Spiritus sanctus omnes illas Sponsi actiones moderabatur, & disponebat. Talis artifex, talis manus, talis plantatio. O utinam & dispositionē hanc, & fragrantiam anima mea circumspicias, ac sentias semper, vt confundaris de actionibus tuis, & ad imitationem accingaris. Vide, & ingemisce.

Labia lilia stillantia Myrrham primam.

Labia eius lilia stillantia myrrham primam, id est, electā, perfectissimam, insigni odore fragrantem. In lilijs, si colorem spectes, puritatem: si odorem, suauitatem: si aureas intus virgulas, diuinitatem intellige. Perinde est igitur, ac si dicat, Verba, quæ Spōsus meus profert omni candore, ac puritate cōspicua sunt, omnimodis odoribus, ac suauitatibus referta: denique qualia esse decet, quæ ab homine Deo proferuntur, simul habentia candorem, & iucunditatem amœnissimam à lilijs, simul salubritatem mirificam, & vim arcendæ corruptionis à Myrrha. Vt merito Apostolus Petrus dicat, *Domine ad quem ibimus? Verba vite eterne habes.* De quo Lucas refert, *Cum in Synagoga doceret in Nazareth, omnium in Synagoga oculi erant intendentes in eum, & omnes testimonium illi dabant, & mirabantur in ver-*

Ioan. c. 6.

Luc. c. 4.

in ver-

in verbis gratia, quae praecedebant de ore ipsius.
Sed de gratia labiorum plenius meditaberis in illa Epithalamij verba, Diffusa est gratia in labijs tuis.

Manus illius tornatiles, aureae, plenae hyacinthis. Manus, id est, opera Sponsi sine tortuositate, asperitate, lacunis, & angulis, sed quasi torno elaborata. Perfectissima quippe vndecunq; fuerunt in omnibus. Aureae ob perfectionem caritatis, vel latentis Deitatis. Plenae hyacinthis, quia caelestes omnino, & vt Sancti appellant, Theandricae, id est, Dei viriles. Sunt praeterea tornatiles, quia expeditissimae manus ad omnia opera pro voluntate faciendae: quia mira facilitate, quae voluit, operatus est signa, & prodigia, sanitates, & omnia. Sed excellentiori modo non ea, quae videbantur tantum, sed Satanae debellationem, animarum salutem, dona gratiarum, virtutes, Martyrum fortitudinem, & innumera huiusmodi tornatiles manus eius operatae sunt: praesertim vero, vt quidam ait, cum eas crudelissimis clavis in vitae ligno perforatas ostendit. O qualia tunc operatus est. Clavi illi, ait S. Leo, qui manus Domini, pedesq; transfoderant, perpetuis Diabolum fixere vulneribus, & Sanctorum poena membrorum inimicarum fuit interfectio potestatum. Denique magna opera Domini, exquisita, id est, elaborata, & tornata in omnes voluntates eius. Et omnia, quaecunque voluit

Manus
tornati-
les.

Aureae.

Plenae
hyacin-
this.

S. Leo ser.

10. de Pas.

Psalm. 110.

voluit

Psal. 134. *voluit Dominus fecit in caelo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis: & omnia bona valde, quia bene omnia fecit.*

Venter eburneus.

Venter eius eburneus distinctus sapphiris. Per ventrem, quæ mollior, & infirmior pars est, carnem intelligunt Patres: ac si dicat. Ipsa eius caro, & humanitas distincta sapphiris, id est, celestibus signis, & virtutibus est. Non ita carnem aspectibus humanis obiecit, vt non etiam diuinitatis fulgore, & gemmis resperferit. Cerne si libet in præsepi iacentem, vagientem, lacrymantem, tenerum, imbecillum, pannis vilissimis, & fasciis astrictum, eundemque simul Angelos, simul stellas destinantem ad Pastores, ad Reges: & cælestis militiæ choros laudes ei, & hymnos, & gloriam in exelsis Deo melliflue cantantes. Vilis in pannis, pretiosus in stellis. Magos aduocat non syderis ductu, excitat, perducit, aspicit, excipit. Quid putandum vidisse illos in puero sic iacente? Infans foris tacet, intus eos alloquitur. Quæ verba Iesu bone in aurem cordis eorum instillabas? quæ mysteria reuelabas? quibus affectibus mulcebas, ne tanti itineris laborem se perdidisse putarent? Manifestatur absconditus, & qua voluit mensura se manifestat. Duodecim annos natus manifestat se inter Doctores. Verba sapientiæ mirantur, quid nisi sapphiros in ventre? Manifestatur in flumine: subijcit se baptismo, & spiritum in columbæ specie,

cic,

eic, atque à Patre testimonium accipit. *A. Mat. 3.*
 perti sunt cœli, vox intonuit, Hic est filius *Luc. 3.*
 meus dilectus, in quo mihi complacui. *O Ioan. 2.*
 Quales gemmæ, quales Sapphiri! Manife-
 statur & in nuptijs: mutat naturas: fit vi-
 num optimum aqua. Quid multa? radiant
 per totam vitam gemmæ Deitatis. Remit-
 tuntur peccata, conferuntur sanitates, fu-
 gantur Dæmonia, redditur mortuis vita.
 Sed & in ipsa eius morte, quid hac infir-
 mius, aut ignobilius? pendet in Cruce, &
 terram concutit. Laceratur clavis, & saxa
 scindit. Deridetur, & subsannatur, & solem
 obscurat. Blasphemant impij, sed luget cœ-
 lum. Sic nimirum semper, & vbiq; in in-
 firmitatē Maiestas elucet: quam tanto ve-
 neremur humilior, quanto amplectimur
 humiliorem, experimur nostri amantio-
 rem. Inuestiga diuitias, adora paupertate-
 m, conquire vndique pretiositatem, sinu
 excipe vtilitatem. Denique vt ait S. Hiero-
 nymus, fulgor ipse, & Maiestas diuinitatis
 occultæ, quæ etiam in humana facie relu-
 cebat, ex primo ad se videntes trahere po-
 terat aspectu.

*Lib. 1. in
Matth.*

Crura eius columnæ marmoreæ, quæ *Crura co-*
 fundatæ sunt super bases aureas. Crura, co- *lumnæ*
 lumnæ ob pulchritudinem, & stabilitatem: *marmo-*
 marmoreæ ob candorem. Misericordiã in- *rez.*
 his, & iudicium accipiamus: quarum alte- *Bern. Ser.*
 ram spes, alteram timor amplectitur. Vel *6 Can.*
 misericordiam, & veritatem. Et quidem v- *Psal. 24.*

B

niuer-

niuersæ viæ Domini huiusmodi sunt: sunt
& promissiones, quæ fundantur super bases
aureas, ipsa nimirum certitudine, & firmi-
tate incommutabilis Deitatis. Considera
quas promissiones acceperis, vbi fundatas.
Quam pretiosa remissio peccatorum! quam
suavis mutatio morum! quam dulcis com-
municatio animorum! quam mellita con-
iunctio amorum! quam denique inexcogi-
tabilis eminentia præmiorum! Hæ sunt
misericordia, & veritas: hæc crura firma,
& omni stabilitate inconcussa, quia fun-
dantur super bases aureas. Nituntur enim
diuinæ veritati, quæ fallere, aut falli non
potest. In Christo autem dulcissimo Spon-
so firmitas omnis nostræ expectationis, &
diuinæ promissionis locata est. Quotquot
enim promissiones Dei sunt, ait Aposto-
lus, in illo est. Meditare profundius, per-
curre quæ, & quot promissa sunt, quæ &
quot exhibita. Ab illo petendo (ait S. Au-
gustinus) non eris vacuus, tuum confiten-
do non eris ingratus. O latitudinem.

Super ba-
ses aure-
as.

2. Cor. 1.

Species
vt Liba-
ni.
Electus
vt Cedri.

Species eius vt Libani, electus vt Cedri.
Propter eminentiam super ceteros montes,
propter candorem, quod Libanon sonat,
vel thus, & fragrantiam, & diuinitatem. E-
lectus vero vt cedri, ob altitudinem, odo-
rem, & imputribilitatem, quæ eò magis in
electissimo Sponso miranda sunt, amanda,
eructanda, quo etiam membris suis ex
abundantia suæ diffusionis compertit.

Guttur

Guttur illius suauissimum, vel signifi- Guttur
 cantius ex Hebræo, in abstracto, suauitates. suauissi-
 Sunt, qui intelligant ob dulcedinem vocis: mum
 vt sit repetitio eius, quod iam dixerat, La-
 bia illius lilia stillantia. Et hoc verissimum
 est. Sed vt sit noua laus, noua perfectio, ac-
 cipiamus hoc loco non vt vocis instrumē-
 tum, sed vt alimentorum canalem. Igitur
 guttur erit, quo nos quasi cibum sibi incor-
 porat. De qua re plurib. infra differemus.
 Interim mihi dulce sapit accipere hic gut-
 tur Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramen-
 tum. Illo enim nos in se traiecit, & incor-
 porat. Audi ipsum clamantem: *Qui man-* *Ioan. 6,*
ducat meam carnem, & bibit meum san-
guinem in me manet, & ego in illo. O tra-
 iectionem per guttur totius suauitatis fon-
 tem. O incorporationem, O transfor-
 mationem, vt merito post tot laudes, &
 præconia concludatur vno verbo, Et totus *Et totus*
 desiderabilis. Et significatius ex Hebræo, Et *desidera-*
 totus ipse desideria, siue concupiscentiæ. *bilis.*
 Verbum Hebræum, vnde nomen, significat
 appetere tanquam vtile, dulce, incundum,
 pretiosum. Et Aggæi secundo vocatur idē
 Dominus hoc eodem nomine, Et veniet
 appetibilis, vel desideratus cunctis genti-
 bus. Quid non appetibile, quid non dulce,
 quid non sublime, & excellens in illo? Ve-
 rē totus desideria, totus concupiscentiæ.
 Meditare, & satage, vt gustes; & sitias i-
 psam vitæ fontem, vnde inebrieris.

3 Diffusa est gratia in labijs tuis.

Suauitas
Verborū
Sponsi.

Pro. 16.

*Ser. 32. in
Cant.*

Ser. 31.

*Ser. 6. in
Psal. 118.*

ERat quidem etiam cum esset in hac vita mortali, gratia diffusa in labijs eius, vt dictum est. Sed considerandum profundius quot, quibusque modis gratia diffusa sit in labijs & verbis eius. Docet enim nos in Spiritu Verbum Sponsus, docet intrinsecus: & verba illius iuxta Scripturam fauus mellis, dulcedo animæ, sanitas ossium. Perpende singula: Fauus mellis, quid suauius? Dulcedo animæ, quid appetibilis? Sanitas ossium quid salubrius, quid restauratiuum magis? Cum enim loquitur intrinsecus animæ, replet eam dulcedine: viuificat, confirmat, & roborat ad agendum, siue luctetur cum hoste, siue ardua pro Sponsi gloria aggrediatur. An aliud tibi, ait Bernardus, vel pati, vel petere videtur quæ dicit, Dormitauit anima mea præ tædio, confirma me in verbis tuis? Etiam facundus comes (inquit) qui in sermonum suauitate suorum, tãquam in quadam suauolentia spirantium vnguentorum post se currere faciat vniuersos. Videnda in ytroque sermone pulcherrima. Dulcissime etiam Ambrosius [Anima iusti sponsa est Verbi. Hæc si desideret, si cupiat, si oret, & oret assiduo, & oret sine vlla disceptatione, & tota intendat in Verbum, subito vocem sibi videtur eius audire, quem non videt: & intimo sensu odorē diuinitatis eius agno-

agnoscit. Quod patiuntur plerumque qui bene credunt. Replentur subito nares animæ spirituali gratia, & sentit sibi presentig eius flatum aspirare, quem querit, & dicit: Ecce, iste est, quem requiro; ipse, quem desidero.] Quam verò consolentur, & sustentent, & viuificēt animam voces Sponsi, idē Sanctus Doctor Ambrosio plane ore exequitur sermone sequenti: quæ vt ad meditando prompta sint, non pigebit adscribere. Humiliatur enim (inquit) anima nostra, dum traditur tentatori duris examinanda laboribus, vt luctetur, & exerceat, congressum contrariæ experiens potestatis. Sed in his tentationibus viuificatur alloquio Dei. Hæc est enim animæ nostræ vitalis substantia, qua alitur, & pascitur, & gubernatur. Nec quicquam est aliud, quod viuere faciat rationabilem animam, quam alloquium Dei. Sicut enim augetur sermo Dei in anima nostra dum suscipitur, dum intelligitur, dum comprehenditur, ita etiā vita eius augetur. Et quemadmodum è cōtrario alloquium Dei deficit in anima nostra, ita & incurrit eius vita defectum. Itaq; vt connexio ista animæ, & corporis nostri spiritu vitali animatur, atque alitur, & tenetur; ita verbo Dei, & spirituali gratia anima nostra viuificatur. Vnde omni genere studere debemus, vt reliqua omnia posthabentes cōgregemus nobis alloquia Dei, & congeramus in principale nostrum, in

Alloquia
Dei vita
animæ.

Ser. 7. in
Psal. 118.

sensus, in sollicitudines, considerationes, actusque nostros, ut alloquijs Scripturarum facta nostra conueniant, nec à serie præceptorum cælestium actus noster discordare videatur, quo possimus & nos dicere, Quoniam eloquium tuum uiuificauit nos. Nec verò solum has voces Sponus habet, sed multis animam, varijsq; modis alloquitur. Siquidem aliquando reprehendit, ac corripit: aliquando instruit, & docet: aliquando amatoria, & blanda loquitur: aliquando promissis vel præsentium auxiliorum, vel futurorum bonorum excitat, & accendit. Sed siue his siue alijs multis modis, ut solet, animam alloquatur, semper certè labia omni gratia diffusa manifestantur. Semper gratia omnis per labia ipsa diffunditur.

Multipl-
citer Ver-
bum al-
loquitur
animam.

Primum
inrepa-
do.

Et mirum videri potest quomodo etiam reprehendens, atq; corripiens diffusis gratia labijs loquatur. Et tamen sic est, & sic experitur, & proficitur quisquis experitur quã dulciter correptione comendat nos Deus.

Ser. de 11.
apost. qui
gloriatur.

[Nam quis est, ait S. Bernardus, quem in hoc seculo commendat Deus? Quomodo commendauit veritas eum, qui adhuc reprehensibilis inuenitur? Denique ego, inquit, quos amo, arguo, & castigo. Hęcine commendatio est tota? Profus, quantum mihi videtur, ipsa est. Quæ est enim melior, & efficacior commendatio, quam diuinae erga nos testatio caritatis? Testimo-

niura.

num verò amoris eius nullum certius in hac vita, quã quod desiderat Propheta ubi ait: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me. *Psal. 140.* Hæc namque increpatione, qua iugiter nobis suggerit in occulto spiritus veritatis quid desit nobis, superbiam, negligentiam, ingratitude repellit. Hæc Bernardus. Facit autem hac increpatione Sponsus in gratia labiorum, vt anima agnoscens suam foeditatem, suamque immunditiam, quæ illius munditiæ contemperari non potest, omnino de se diffidat: sese vsque ad nihil humiliet. Et tamen occultis modis in suam sapientiam illã Sponsus erigit: sic humiliat, vt attollat: vt cum omnia illius ossa marcescant, ipsa fortitudinem in sponso suo mateat: ex humilitate ad maiora se dona disponat: ex cognitione paupertatis in preces, atque orationes prorumpat; & quo pauperiorem se videt, eo ad agendum deinceps sollicitius, fortiusque tota super dilectum suum innixa consurgat; vt iuxta Scripturam in laboribus laboret sibi, & vim faciat perditioni. *Pro. 16. iuxta 70.*

Porrò de instructione, ac doctrina quã *Cass. col. 24. c. 26.* ta meditari licet! quomodo vias suas, vias *Secundo.* (inquam) pulchras ostendit! Quibus medijs, quibus gradibus, ad quæ perfectionis infitueculmina ascendendum: quanta sit virtutũ do, & do-
pulehritudo, & amabilitas: quanta in peccando.
catis, & negligentijs foeditas: quanta in

Pro 3.

tepiditate non paupertas tantum, & mendicitas, sed præcipitiorum occasio. Quid suauitatem gustus sapientiæ impediatur: quid contra palatum exacuat, & erigat: quæ animam ipsam à Dilecto vel retrahant, vel elongent, quæ contra applicant, & agglutinent: ut ab eo tanquam ab annulo cera ad Dei formam, similitudinemque signetur: in quo veram prudentiam positam esse docet S. Augustinus, & innumera huiusmodi.

*Aug epif. 52.**Tertio blandiendo.**In Cant. passim.*

Iam verò de blandis, & amatorijs verbis, quæ gratiam in labijs diffusam testentur, vberimus aperitur campus, sed ijs, qui voces eas digni habitus sunt audire. Ut vocetur anima pulchra, formosa, soror, dilecta, columba, speciosa, electa, amica, sponsa, & quæ huiusmodi sunt innumera, quæ blandientem resonant, voces. Nunc inuitat in hortos, nunc ad cellaria, nunc ostendit diuitias gloriæ, nunc fiduciam instillat, secreta pandens, sollicitudinem spondens, nunc læua sub capite mulcens, nunc dextera amplexans. Denique si aures cordis apud illum sic blandientem aperta sint, mira sunt, quæ audit, intelligit, experitur.

Quarto promittendo. Isa 41.

Promissiones verò quam dulciter sapiunt? quā magnificè erigunt? Et in præsentibus quidem, [Ne timeas, quia ego tecum sum: ne declines, quia ego Deus tuus confortauit te, & auxiliatus sum tibi, & suscepit te dextera Iusti mei. Ego Dominus Deus tuus

tuus

tuus apprehendens manum tuam, dicens-
que tibi ne timeas, Ego posui te quasi plau-
strum triturans, &c.] De futuro vero, vbi
ego sum, & ipsa eris. Videbis claritatem
meam, quam mihi Pater dedit, percipies
regnum, sine fine me frueris: mutaberis in
me tota transformata, vt sis mecum vnum.
Et quæ sunt alia magnificè ab eo promissa
in vita, quæ nunc est, & futura. Hic licet
spatiosissimè pasci siue ingrediari, siue e-
grediari. O pascua, ô riuos!

Ioan. 17.

Ceterum diffusa est gratia in labijs eius
plane modo incomparabili, nimirum cum
loquitur ad Patrem de nobis bona. Si enim
Caleb ad suspirium, & vocem filia dedit
ei irriguum superius, & irriguum inferius,
quid negare tali filio, & sic dilecto poterit
Pater, quem & exauditum scimus pro sua
reuerentia? Hic Patri dilectus, in quo sibi
cõplacuit, omnia quæ pro nobis fecit, per-
tulit, passus est, repræsentat: sed & nunc ad
dexteram, vt appareat vultui eius, & inter-
pellet pro nobis. O quales voces! qualis
gratia! expende, & rulina. Nihil negan-
dum puta, quod ad eius gloriam, & tuam
vtilitatem pertineat. Habemus fiduciam,
habemus Pontificem, habemus aduocatum,
habemus Ancoram tutam, ac firmam, &
incedentem vsque ad interiora velaminis,
vbi præcursor pro nobis introijt. Quis dif-
fidat? quis desperet?

Gratia in
labijs
Christi
alloque-
tis Patrẽ
pro no-
bis.

Iudic. c. 1.

Mat. 3. 0

alibi.

Rom. 8.

Heb. 9.

Heb. 6.

Sed & alio plane dulcissimo pacto gra-
Diffundi-
tia

B 5

cur gra-
tia à Chri-
sti labijs
in labia
nostra.

Cant. 2.

Ps. 4.

Pro. 22.

Benedi-
ctio spō-

tia diffusa est in labijs illius, quia ex diffu-
sione gratiæ eius etiam in os nostrum re-
dundat, vt iam audeamus & ip- loqui cum
Patre, miscere colloquia, petere petitiones,
laudes cantare, hymnum gloriæ eius reso-
nare, cum Angelorum choris miscere vo-
ces, cantica modulari. Et in his omnibus
diffusa est ex labijs eius in labia nostra mi-
rifica gratia; vt iam audiat, quæ eiusmodi
est Sponsa, Ostende mihi faciem tuam: so-
net vox tua in auribus meis. Vox enim tua
dulcis, & facies tua decora: & Sicut vitæ
coccinea labia tua, & eloquium tuum dul-
ce. Quid ni dulce eloquium ab labijs coc-
cineis immaculati Agni sanguine purpu-
rantibus? O magnificentiam, o diffusionē.
Quæ labia? id est, hominis, vermiculi, & vix
vilius momenti: qua gratia repleta sunt?
Qui diligit cordis munditiam propter gra-
tiam labiorum suorum, habebit amicum
Regem. Quanti in vno verbo thesauri? Ha-
bebit amicum, magnum est; Regem, subli-
me est. At quem amicum? & quem Regem?
inscrutabile est, Regem Regū, in quo the-
sauri omnes, opes superbæ, & gloria: illum
habere amicum, & amicum ex gratia labio-
rum filij vnici, dilecti, vnde in nos diffun-
ditur, quanta dignitas? quanta felicitas?

Benedixit te Deus in æternum.

O Benedictionem æternis benedictio-
nibus celebrandam. O benedictionē,
vnde

vnde omnes benedicuntur, eandemq; omnium fontem benedictionum, ac finem. Non enim ad mensuram dedit Deus filio benedictionem; quia nec ad mensuram dedit spiritum. Pater, inquit Baptista, diligit filium, & omnia dedit in manu eius. Requieuit quippe super eum omnis fons Spiritus sancti. Benedictus ergo, ait Bernardus, in odore, benedictus in sapore, benedictus in specie. Perpende singula, & lege eo loco Bernardum. Plane odor filij huius, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus. Ex benedictione odor, sapor, & species: vt pulcher visu, & suavis ad vescendum, non phantasticè, non ad decipiendum vti fructus ille occasio maledictionis; sed plane solidè, & eminenter appareat. De hoc sane verius, quam de Ioseph, qui figura, & umbra erat, illud accipio, Omnipotens benedicet tibi benedictionibus cœli desuper, benedictionibus Abyssi iacentis deorsum, benedictionibus vberum, & vuluæ. Certè nemo his benedictionibus vberius, excellentiusque cumulatus est.

Benedicitur enim in Cœlis, vbi omnia possidet, vtpote cui data est omnis potestas in cœlo, & in terra, Benedicitur à Civibus patriæ illius æternis benedictionibus. An non benedicunt, qui cantant, Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem, & diuinitatem, & sapiētiam, & honorem, & gloriam, & benedictionem? Cui &

si quæ
imma-

Ioan. 3.

Hom 3.
super Mis-

sis.

Gen. 27.

Gen. 3.

Gen. 49.

Benedi-
tur pon-
sus bene-
dictioni-
bus Cœli

Mat. 26.

Apoc. 5.

*Psal. 88.
De Ciuit.
l. vlt. ca.
vlt.*

Apoc. 5.

*Et bene-
dictioni-
bus abyf-
si.*

Zach. 9.

*Benedi-
ctionibus
vberum.*

cantant, Misericordias Domini in eternum cantabo? Quo cantico, vt ait Augustinus, in laudem gloriae gratiae Christi, cuius sanguine liberati sumus, nihil erit profecto illi iucundius Ciuitati. Huic cantant, Redemisti nos Deo in sanguine tuo: & fecisti nos Deo nostro regnum, & Sacerdotes. Denique nouum canticum est Ioanni, quia mortales nunquam simile audierunt: nouum celestibus spiritibus, quia nunquam cofatiantur. Innouant laudes, & benedictiones semper nouas, semper antiquas. Alleluia cantant Deo, alleluia & Agno. Sed haec intenta potius aure audienda sunt, curandumque ne perstrepat mundus.

Cogita, si potes quid sit, Benedictionibus Abyssi. Sane & cum visitarentur in Limbo Patres, benedixerunt eum, qui eduxit eos de lacu, in quo non erat aqua, qui in sanguine testamenti sui emisit illos. Benedicunt & animae, quae in Purgatorijs locis degunt, dum eum considerant meruisse, vt ipsae etiam post hanc vitam purgari a contagione possent. Laudant poenarum mitigatorem: laudant in medijs flammis consolatorem: benedicunt aspectum iucundissimum faciei suae promittentem, ad quam ardentissime anhelant.

Benedictionibus vberum, & foecunditatis. Quis Apostolorum, & Magistrorum, ac Patrum replet vbera, vt lacte pinguescant? compassionem, & consolationem exhi-

exhibeant, nisi ipse? Quis fecunditatem Ecclesie talem prestat? Ecce quam multa prole fecundatur ex benedictione benedicti huius. In illo enim omnes gentes, & tribus terrae benedictae sunt; & benedictiones omnes ab illo. Qui benedixit nos ait Apostolus in omni benedictione spiritali in caelestibus in Christo. Sed sequitur Iacob.

Genes. 12.

Act. 3.

Ephes. 1.

Benedictiones Patris tui confortatae sunt benedictionibus Patrum eius, donec veniret desiderium collium aeternorum. Fiant in capite Ioseph, & in vertice Nazaraei inter fratres suos. Verè benedictiones omnes in capite eius factae sunt, confortatae sunt, & sublimiores factae praebenedictionibus Patrum. Propter quem benedicti & Patres. O Nazaraeum inter fratres, super fratres, propter fratres. Quis sanctior fonte sanctitatis? Plane Nazaraeus, separatus, & excelsior ceteris factus vitae puritate, donorum largitate, coronae, & diadematis maiestate. Super ipsum (inquit) effloreat sanctificatio mea. Hebraicè corona sanctitatis, & regni. Ex capite benedictionis unguenta, quae defluant, non in barbam solum, sed in oram vestimenti, sicut ros Hermon, qui descendit in montem Sion, id est Ecclesiam: in quam mandavit Dominus ex hoc capite benedictionem, & vitam usque in seculum. Currite gentes: ecce completum est in Sponso, quod antea fuerat non fallaci promissione

Benedi-

ctionibus

omnibus.

Gen. 49.

Psal. 131.

Psal. 132.

Pfal. 64. prophetatum, Benedices coronæ anni benignitatis tuæ. Annus benignitatis aduentus Christi: in quo benignitas, & humanitas effusa est. Corona anni perfectio ipsa & consummatio: corona decoris, corona abundantia, corona gloriæ. Benedices coronæ anni benignitatis tuæ, & campi tui replebantur ubertate. In Hebræo significantius, & rotæ, vel orbitæ tuæ stillabunt pinguedinem. Ut vbicunque curru secundo vehitur, stillet pinguedinem, eam mirum, qua repleti animam suam cupiebat Psalmista. Veinam & anima mea saginaretur illa, ut fieret in me, & quod sequitur, Et labijs exultationis laudabit os meum.

Pfal. 62.

4. Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime.

Post speciem, & gratiam labiorum agit de virtute bellica, Quia Sponsa erat primo liberanda, deinde custodienda.

Iam incipit narrare aliam laudem, à virtute, fortitudine, pugnandi præstantia. Sed mirum videri poterit ferè initio epithalamij, post gratiam labiorum, & pulchritudinem, quæ suauitatem redolent, & amabilitatem, repete in gladium, & bella prorumpere. Considerandum hic agi de Sponsa, quam Rex sibi elegit, & adsciuuit, ut ad regale Diadema, & consortium Regni proueheret. Hæc autem Sponsa captiua erat, & misera seruitute ab hostibus ferocissimis premebatur. Hanc ergo ut eriperet, gladio, bello, & fortitudine multa opus erat. O rem admirabilem, ô mysterium incom-

pre-

prehensibile. Talem Christus elegit Spon-
sam captiuam, oppressam, rebellem, alie-
nam, auersam, infirmam. Ita ne? Opus ha-
buit gladio illa Maiestas, cui subest, cum
voluerit, posse? prorsus ita. Nam vincendi
erant hostes, ipsa liberanda, adducenda ad
Sponsam vinculis caritatis, amoris cuspide
faucianda: custodienda deinde ob maxi-
mam & eius imbecillitatem, & impugnan-
tium improbitatem.

Accingitur autem gladio, sed super fe-
mur, id est, super humanitatem, & carnem,
quæ femore designatur. Nam miro modo
per carnem, per infirmitatem, per passio-
nes & pugnavit, & vicit.

In femore
re huma-
nitatis
gladius
diuinita-
tis.

Isa. c. 27o

At quali gladio? dicat Isaias. In die illa
visitabit Dominus in gladio suo duro, &
grandi, & forti super Leuiathan serpen-
tem vectem: & super Leuiathan serpentem
tortuosum: & occidet Cetum, qui in mari
est. Vt merito Vineam meri, quæ est Eccle-
sia, in die illa (vt subiungit) cantet ei can-
tica liberationis, & laudis, epinicia pro vi-
ctoria, quia contritis hostibus liberata est,
& exaltata. Qualis igitur gladius est? gla-
dius Deitatis: vt teterrimus hostis, dum
capit, capiatur: dum irruit, ruat: dum per-
sequitur mortalem, incidat in Saluatorem.
Horum autem hostium tam immanis fuit
strages, tam augusta de ijs victoria, vt me-
rito triumphatori, Coeli, terra, inferi colle-
tentur. Sic etenim suam Christus consum-
mavit

S. Leo ser.
9 de Pas.
Victoriae
Christi
excellen-
tia.

mauit virtutem, vt in ipso, & per ipsum omnes, qui in eum crederent, triumpharet. De quo singulari, diuinoque triumpho sic Apostolus. Et expolians principatus, & potestates traduxit confidenter (id est, exemplum, & spectaculum fecit omnibus, vt derisui essent, & ostentui) palam triumphans illos in semetipso. Quis enumeret fufos hostes? sublatos sacrilegorum nidores sacrificiorum, muta reddita Dæmonum oracula, vbiq; erectos Christi victoris titulos, domitum orbem non ferro, sed ligno, expulsos Dæmones ad hominum infirmorum voces, solo signo victricis Crucis vel incredulos, & Iudæos malignis spiritibus incussisse timorem: Sanctorum Martyrum cineres inuictis olim aëreis potestatibus intolerandos fuisse: in Insulis, quæ longè sunt, Crucis adorata mysteria: denique Tyrannos, & Dominatores Orbis Spirituales Nequitias etiam armillis Christi, vt est in Iob, id est, infirmis quibusque membris eius fuisse deuictas?

Coloss. 2.

Iob. 04.

Victus.
Dæmon.
gladio
diuinitatis: victa.
Sponsa.
gladio
caritatis.

Sed quoniam Sponsa, seu anima quæque liberari ab nocte non poterat, quamdiu à Sponsa auersa similitudinem peruersæ voluntatis captiuantiū non relinquebat, non potestatis solū gladio aduersus Dæmones, sed alterius generis gladio erga captiuam erat agendum, gladio (inquam) amoris: quousq; ad intima cordis eius pertingente, vsque ad diuisionem animæ, ac spiritus,

com-

compagum quoque, ac medullarum, relictis hostibus ad sponsum tota rediret. Forti omnino cuspede opus erat, vt penetraret in cor eius. Dabis eis, inquit Ieremias Domino, scutum cordis, laborem tuum. Dare autem dicitur non emolliendo. Duritia quippe cordis scutum est impenetrabile: quod labor tuus, id est, Domini, vocatur, quia in eo maxime laborauit, vt amore in intima penetraret. An non laborauit? Nec in omni mundi fabrica tantum fatigationis auctor assumpsit. Nec mirū, inquit Bernardus, si libenter inhabitat Cœlum hoc Dominus Iesus, quod vtique non quomodo ceteros, dixit tantum vt fieret, sed pugnauit, vt acquireret; occubuit, vt redimeret.] Et re vera eadem Passione, qua hostes vicit, vulnerauit & Sponsam. Quid enim efficacius ad amorem? Quid penetrabilius? Illabitur fortiter, & placide in medullas, & modis omnibus mundi, ac sui ipsius amorem validissimè extundens, in Sponsum transfert. Nām obstabat cœcitas, qua Deum minimè cognoscebamus: Passio autem Christi potenter illuminat. Obstabat mundi, & creaturarum amor, qui occupat, & capit: sed quid fortius expellit omnem mundi, & rerum eius amorem, quam Christi Passio? Obstabat paupertas, & nuditas, ne ad eum accederemus: sed quid ditius thesauris inuestigabilibus sanguinis Christi? Obstabat deiectio, vilitas, & humilitas

*Ier. Tr. 3°**Serm 27.
in Cant.**Eadem
passione,
qua Spō-
sus hostes
vicit, vul-
nerauit &
Sponsam.*

*De Agone
Chr.
c. 11.*

*Tract. de
dilig.
Deo.*

litas nostra: sed quid altius prouehit? ut merito S. Augustinus exclamarit. O medicinam omnibus consulentem, omnia tumentia comprimentem, omnia tabescentia reficientem, omnia superflua refecantem, omnia necessaria custodientem, omnia perditia reparantem, omnia deprauata corrigentem. Quis iam se extollet contra filium Dei? Quis de se desperet, pro quo tam humilis esse voluit filius Dei? Quis beatam vitam esse arbitretur in ijs, quæ cõtemnenda esse docuit filius Dei? & cetera, quæ diuinitus prosequitur. Sed & S. Bernardus dulcissime. Quid enim faciat considerata tanta, & tam indebita miseratio, tam gratuita & sic probata dilectio, tam inopinata dignatio, tam inuicta mansuetudo, tam stupenda dulcedo? Quid, inquã, hæc omnia faciãt, nisi ut cõsiderantis animam ab omni penitus prauo vindicantem amore ad se mirabiliter rapiant, vehemẽter afficiant, faciantq; præ se contemnere quicquid nisi in contemptu horum appeti non potest? Nimirum proinde in odore vnguentorum horum Sponfa currit alacriter, amat ardentem, & parũ sibi amare sic amata videtur, etiam cum se tota in amore perstrinxerit. Nec immerito. Quid magnũ enim tanto, & tanti repẽsatur amori, si puluis exiguus totum se ad redamandum collegerit, quẽ illa nimirum Maiestas in amore præueniẽs, tota in opus salutis eius intenta conspicitur? Perpendo
omnia

omnia. Denique id mihi Psalmista postulare videtur cum ait: Vre Domine renes meos, & cor meum, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, & complacui in veritate tua. Misericordiam per excellentiam, & eminentiam super alias omnes, opus Passionis intelligo. Inter omnia enim opera misericordiae Dei, quae ab initio salutis sunt impensa mortalium, nihil est mirabilius, nihilque sublimius, quam quod pro mundo crucifixus est Christus. Ergo qui semper ob oculos hanc excellentem misericordiam habet toto corde, & cor, & renes, id est, animam totam, & concupiscentias carnis, corpusque totum diuino amoris igne cremari postulat: & complacet sibi, atque suavi quadam pace quiescit, ac placide delectatur in veritate non solum exhibitionis tantae rei, quam creberrima sponsione per os Sanctorum, qui à seculo sunt, Prophetarum, sponderat Deus; sed etiam in veritate, quam suo tempore exhibendam non dubitat de pollicitationibus regni: ut nimirum & floribus nunc fulciatur, & malis, ut amore languescens tandem fructibus dulcissimis Crucis Christi potiatur in patria.

Iam verò per potentiam ab hostibus captiuatoribus liberata, per amorē in thalamum adducta, nequaquam omnino secunda est, sed diligenti custodia tum propter summam infirmitatem, & mutabilitatem, tum ob inimicorum implacabile odium, impug-

Psal 25.

Misericordia
Dei per
excellen-
tia opus
Passio-
nis.

*S. Leo ser.
3. de Pas.*

Quomodo
Spog-
sa custo-
diatur.

gnationemque perpetuam, per iugem protectionem seruanda, & custodienda est. Rapi-
 pitur enim mox, & miserè perit, nisi fulmè-
 ta manus sue supposuerit Sponsus, nisi val-
 lauerit eam per circuitum. Proinde lectu-
 lum Salomonis sexaginta fortes ambiunt
 omnes tenētes gladium, & ad bella doctis-
 simi propter timores nocturnos. O summiā
 nostram fragilitatē! o summiā equè Spon-
 si clementiam! Adhibet custodes Angelos,
 qui nos ambiunt, qui animam, in qua ipse
 requiescit, vigili custodia seruent. Propter
 timores autem nocturnos (sumus enim in
 tenebris, versamur inter hostes, quotidie
 de vita periclitamur) Angelis suis manda-
 uit de nobis. Quis, quibus, de quo? ait S.
 Bernardus, Deus, Angelis, de nobis. Magna
 fiducia. Sed quid, si addas, quod & ipse ad
 custodiam nostri gladio accinctus est? De-
 nique non solum ab hostibus ipse custodit:
 sed nec ab amicis aliquādo patitur inque-
 rari. Adiuro vos, ait, Filie Hierusalem, ne
 suscitetis, neq; euigilare faciatis Dilectam
 donec ipsa velit. Magna plane, & ambien-
 da custodia. Olim Cherub flammeum, at-
 que versatilem habentem gladium ante Pa-
 radisum ad custodiā ligni vitæ collocavit,
 iuste id quidem; sed ad hominem arcen-
 dum. Nunc verò ipsum lignum veræ vitæ
 Christum in Paradiso cordis Sponsæ loca-
 uit: ibique non ad arcendum, sed ad ser-
 uandum illi perpetuo esum vitalis arboris,
 in quo

Cant. 3.

*Ser. 17. in
Psal. Qui
habitat.*

Cant. 8.

in quo vita ipsa consistit, Spiritum scientie cum gladio versatili, ardentique locauit, amorem scilicet ardentem in corde constituens ne contingat Christum amittere. O pietatem, o amorem! Cauta esto Anima: fructum hunc vitæ custodi cælesti scientia. Amoris gladium perpetuo vibra; custodi tibi Christum. Denique omnia profunde, omnia perde, ne ipsum perdas. Vide autem tu quo te vsque prouexerit, vt fortem te esse contra hostes faciat: nec solū ab illis tutus, sed eos persequaris, & vincas. Eo triumphatoris victoria excreuit. Ipsa olim captiua, ipsa infirma, ipsa nihili de hoste triumphas. Persequar, ait anima sancta, inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficient. Et cōinuam eos vt puluerem ante faciem venti, vt lutum platearum delebo eos. Hæc victoria Christi Dei mei, hæc Sponsæ fortitudo, hæc gloria. Fugatur enim Amalec, & deletur, sed manus Solij Domini est, virtus magnitudinis, & excelsæ Maiestatis illius. Pugnatur Iosue, sed manibus Mosis orantis in monte victoria deputatur. Extendit in Caluarie monte sublimior Moses manus suas, & vincit Israel. Trade, inquit, Deus hoc auribus Iosue, nempe vt sciat alium pugnare, & alium vincere: & intelligat mysterium. Ipse Iesus Sponsus in nobis & pugnatur, & vincit. Et qui pro nobis, ait Cyprianus, semel vincit, semper vincit in nobis. Merito bellum Domi-

Non solum custoditur Sponsa, sed & ipsa pugnat, ac vincit.

Psal. 17.

Exod. 17.

Ibid.

Ep. 9 edi.

Pamm.

Exod. 17.

Domini nuncupatur, merito altare erigitur à victore, & vocatur illius nomen altaris, non fortitudo manus meæ, non robur brachiorum meorum, sed Dominus exaltatio mea. Intelligat hoc anima vt grata fit, & humilis: quo omnia in autorem cum gratiarum actione referat.

5. Specie tua, & pulchritudine tua intende, prosperè procede, & regna.

FVturam prophetiam, & Regni progressum per exhortationem, ad faustam precatationem ex magnitudine, & vehementia desiderij pronuntiat. Dicit autem vel superioribus connectens, quasi per appositionem, gladium, quo vicit, speciem esse, & pulchritudinem, vel sequentibus iungens, quod in idem recidit, specie, & pulchritudine regnaturum.

1. Mac. 1.

Intendere autem est sibi viam facere, pergere in victoria, quod de Alexandro dicit Scriptura. Pertransijt vsque ad fines terræ, & siluit terra in conspectu eius: ita facilem, & felicem ac prosperum successum habuit.

Abac. 3.

Prosperè procede. S. Hieronymus, Prosperè ascende, more scilicet regio, & triumphali vel super equum, vel super quadrigam. Qui ascendes, ait Abacuc, super equos tuos, & quadrigæ tuæ saluatio. Quam
autem

autem prospero successu perrexerit in victoria, vel vnus Paulus docet, qui cum esset Scenofactoriae artis, ignobilis, abiectus, & humanis plane destitutus auxilijs, in tantum virtute progressus est, quemadmodum Chrysofomus notat, vt vix triginta annorum spatio, & Romanos, & Persas, & Parthos, & Medos, & Indos, & Scythas, & Aethiopes, & Sauromatas, & Saracenos, & omne prorsus humanum genus sub iugum mitteret veritatis.

Ho. 4. de laud. S. Pau.

Et regna. De Regno autem Christi Spiritus, quinque meditanda occurrunt.

De regno Christi confideranda quinque.

Primum, Modus illud comparandi.

2 Amplitudo Regni.

3 Duratio.

4 Finis.

5 Modus regnandi. Et hoc dupliciter.

Primò per amorem. Secundò faciendo eos Reges, in quibus regnat. O nouam omnino regnandi rationem! O regnum prorsus incomparabile! O Regem omni admiratione, & acceptione dignissimum.

1 Modus acquirendi Regni inexcogitabilis erat, vt per Passionem, Crucem, & mortem pararet regnum: despectus glorificaretur, victus vinceret, regnaret occisus: & conferretur etiã homini gloria per contumeliam, incorruptio per supplicium, vita per mortem. Sed ex huiusmodi triumpho & illud euenit, vt per homines contemptibiles, indoctos, timidos, humanis praesidijs omni-

1. Mirus modus, quo regnum acquirunt. S. Leo ser. 19. de Pas.

1. Cor. 1.

omnibus destitutos subiecerit mundum, non in humana sapientia verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis; per stultitiam prædicationis, qui eum, quem Deum prædicabant, simul persuaderent crucifixum. Ea dicerent, quæ carni, & desideriis humanis aduersentur: crucifigendas concupiscentias docerent, amplectendam humilitatem: fugienda, quæ Mundus magni aestimat, & toto impetu amplectitur: pro ijs non modo à populis, sed à Principibus, & Regibus extrema quæque sustinerent, ignes, Cruces, bestias. Omnia denique contra se Diaboli inuenta non contemnerent solum, & riderent, sed ardentissimè appeterent. Vnde Beatus Andreas, cuius hodie triumphum celebramus, quàm lætus exclamat; O bona Crux, quæ decorem, & pulchritudinem de membris Domini suscepisti! Quam fidenter! Amator tui semper fui, & desideravi amplecti te! Quam supplex, & anxius! Ne patiaris me Domine ab impio Iudice deponi, quia virtutem sanctæ Crucis agnouit.

2. Amplitudo regni Christi.

3. Reg. 9.
Psal. 71.

2. Amplitudo vero Regni quanta est! Non enim, ut terrenus ille Salomon à Dan usque Bersabee definitum habuit regnum: sed dominabitur, inquit Dauid, à mari usque ad mare, & à flumine usque ad terminos orbis terrarum. Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent. Reges Tharsis, & Insulae munera offerent. Reges Arabum, & Saba dona adducent.

Et ado.

Et adorabunt eum omnes Reges terræ, *Isai. 24.*
 omnes gentes seruient ei. Sed & *Isaias*. Pro-
 pter hoc in doctrinis glorificate Deum, &
 in Insulis maris nomen Domini Dei no-
 stri. A finibus terræ laudes audiimus, glo-
 riam Iusti. Et rursus. Laudate cœli, quo- *Isai. 44.*
 niam fecit Dominus. Iubilare extrema ter-
 ræ. Idem & Aegypti nomine mysticè mū-
 dum intelligens. Erit, inquit, altare Do-
 mino in medio Aegypti, & titulus iuxta
 terminum eius. O altare; ô titulum. Of- *Aug. de*
 fertur Domino in omni loco Hostia mun- *Ciu. l. 10.*
 da, sed & corda fidelium altare Domino *c. 4*
 facta sunt, sicut Augustinus, & Gregorius *Greg. mo.*
 docent. Ille quidem. Cum ad illum sursum *l. 25. c. 27.*
 est, eius est altare cor nostrum. Hic vero,
 Altare Dei est cor nostrum, in quo iube-
 ter ignis semper ardere. Titulus vero *Apoc. 3.*
 quàm eximius! quàm admirabilis! quia in- *Exod. 3.*
 scriptum est in nobis nomen Christi no-
 uum. Est nomen quidem æternum, Sū qui
 sum, & Qui est, quia solus verè est. At no-
 men nouum, quod os Domini nomina-
 uit, IESVS est. Faciam, ait, columnam
 in templo Dei mei. Nam & si perfecta in-
 scriptio in columna, quæ non egredietur,
 aut mouebitur amplius, in Cœlo erit, si-
 cut & perfecta Dei possessio, qua nos pos-
 sidet; tamen etiam in hac vita inscribitur
 ijs, qui eius sunt, nomen I E S V, & titu-
 lus possessionis. Scribam, ait, super eum
 nomen Dei mei, & nomen Ciuitatis Dei
 mei

C mei

mei nouæ Hierusalem. Quia ad eam patriam pertinet, in quam conscriptus est ciuis. Et nomen meum nouum. Quibus autem literis exciditur in hac felici columna nomen hoc admirabile! quis explicet, quis intelligat? Scio autem non insculpi nisi ab ipsomet Domino artifice, qui columnam & statuit, & expoliuit, & inscripsit. Salomon in Templo, Christus in Ecclesia: ille duas, hic innumeras. Ille Iachin', & Booz., hic firmitatem, & fortitudinem; sed ille per artifices, hic per se & dolauit, & posuit. Amoris scalpellum, & ferramenta in igne fornacis amoris sui igniuit, & emolliit: in aqua, & sanguine lateris temperauit: in cote Crucis suæ exacuit. Ipsam iam columnam plūbo pœnarum suarum perpoliuit, spiritus dulcedine lucidam reddidit. O qualem titulum. Et quo loco! Anima sic parata, & sic ornata, & hoc nomine insignita in medio Aegypti mundi huius. Sed parum est in terra regnare, etiam in inferiores partes terræ ut regnator intrauit. Penetrabo, inquit, omnes inferiores partes terræ: & inspiciam omnes dormientes, & illuminabo omnes sperantes in Domino. Id quidem præstitit, quando in Inferno suos uisitauit. Et nunc regnat in cœlo, in terra, subtus terram. Ut in nomine IESV omne genu flectatur Cælestium, Terrestrium, & Infernorum: & habeat in uestimento, & in

L. 3. Reg.

c. 7.

Ecc. 24.

in fin.

Philip. 2.

in femore suo scriptum litteris incomprehensibilibus, Rex Regum, & Dominus dominantium: & omnis lingua confiteatur, quia Dilectus in gloria est Dei Patris.

Apo. 19.

3 De Regni eius duratione plenæ sunt Scripturæ. & promissio Angelidisertè asserit: Regnabit (inquit) in domo Jacob in æternū, & regni eius non erit finis. Et Daniel: Dedit (inquit) ei, haud dubium quin Deus Pater, potestatem, & honorem, & regnum: & omnes populi, & tribus, & lingue ipsi seruient. Potestas eius potestas æterna, & regnum eius, quod non corrumpetur. Et item cum lapis ille abscissus de monte sine manibus contriisset statuam illam magnā & multiplicem, creuissetque in montē magnum, Suscitabit, inquit, Deus cæli regnū, quod in æternum non dissipabitur, & ipsū stabit in æternum. Nēc mirum. Cessant enim omnia, quæ regno possunt finē afferre. Nam nec hostes fortiores timendi sunt. Quis enim illo fortior? Qui non populorū, & regni viribus, sed proprijs & pugnat, & vincit: imò suos, & pugnare facit, & vincere, in quibus & ipse singulis magis, & pugnat, & vincit. Nec rebellio timēda est regni. Subditi enim sunt illi populi vel volētes, & amantes, quò nihil dulciūs: vel etiā nolentes, qui eius imperium effigere, aut excutere nequeunt. Au mors, quæ etiam potentissimos, & pacificè possidētes Reges regno spoliat, Regem hunc nostrū spolia-

3 Duratio regni Christi.

Luc. 1.

Dan. 6. 7.

Dan. 6. 2.

- Rom. 6.* re possit? At resurgens ex mortuis iam nō
I. Cor. 15. moritur, mors illi vltra non dominabitur.
Apoc. 21. Quin & nouissima inimica destruetur
 mors, & vltra non erit. Ac per hoc felices,
 qui sunt in regno eius, quia nec ipsi tur-
 babuntur. Meminerint autem regnare il-
 lum in domo Iacob, vt iuxta S. Bernardum,
Homil. 4. supplantēt ipsi vitia, & concupiscentias.
Sup. Mis- 4. Finis autem regnandi ita superemi-
sus est. nens, ita suauis est, vt excogitari nihil
 4. Quis dulcius possit. Quid enim est, Super foliū
propoli- Dauid, & super regnum eius sedebit! Ad
zuscisre quid! vt confirmet illud, & corroboret in
gno Chri- iudicio, & iustitia amodo, & vsque in
sti. sempiternum. Non enim Rex Christus, in-
Isai. 9. quit Augustinus, ad exigendum tributum,
In Io. 17. vel exercitum ferro armandum, hostesque
5t. visibiliter debellandos: sed Rex Israel,
 quod mentes regat, quod in æternum
 consulat, quod in regnum Cælorum ere-
 dentes, sperantes, amantesque perducatur.
 Vnde & turbæ procedentes obuiam cum
 palmis, & victoria, sancto Spiritu docen-
 te de hoc regno mirabiliter exclamāt:
 Benedictum, quod venit regnum Pa-
 tris nostri Dauid: pax in celo, & gloria
Matt. 11. in excelsis. Sed quis finem hunc re-
Luc. 19. gnandi melius, dulciusue, quàm ipse idem
 Rex explicauit? Ego veni (inquit) vt vi-
Ioan. 10. tam habeant, & abundantius habeant. Et
Matt. 13. alibi. Tunc iusti fulgebunt, sicut sol in
Luc. 22. regno Patris eorum. Et ego dispono vobis,
 sicut

ficut disposuit mihi Pater meus, regnum, ut edatis, & bibatis super mensam meam in regno meo : & sedeat is super thronos iudicantes duodecim tribus Israel. Et dilectus discipulus, In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera Diaboli. Et Carissimi nunc filij Dei sumus : & nondum apparuit quid erimus : scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Itaque & in hac vita dulcissimum est esse in Christi regno, imo regnare cum ipso per caritatem, obedientiam, dulcem adhesionem : & in alia, in qua regnabunt Iusti, & sedebunt cum eo, facie ad faciem illum videntes. Tale regnum exuperat omnem sensum : ut merito hoc regnandi genus prævidentes Prophetæ sancti, nihil aliud optauerint, nihil frequentius orando clamauerint. Innumerae sunt voces Christum expetentes. Percurre in Scripturis, Ceterum desiderij ardorem ob necessitates, & utilitates huius aduētus, & regni, illa maximè protestatur, quod nunc Christus I E S V S meus, desiderium Collium æternorum, nunc Desideratus cunctis gentibus, vel Desideria omnium gentium, quod magis vim explicat, appellatur. Sic enim Aggæus. Et veniet Desideratus cunctis gentibus.

To. ep. 1. c.

Gen. 49.

Arg. c. 2.

Quomodo Christus cunctis gentibus desideratus.

Sed mirum est, quomodo potuerit cunctis gentibus desiderari, qui à cunctis nec cognoscebatur, nec sperabatur : nec desiderari

derari non expectatus, aut nō cognitus poterat. Erant quidem nonnulli maximē in populo, & in gente Prophetarum, qui reuelante, & promittente spiritu intelligerent futuram per ipsam Christum redemptionem: sed quid hoc ad omnes gentes? Premebātur misera Diaboli seruitute, passionum rebellione, & carnis impugnatione vexabantur: de malis in mala volutati, & adiuncti parti eorum, qui peccauerāt, Angelorum, luebant transgressionis suae dignissimas poenas, & tandem morte deuorati omnes ad mortem secundam grauiorē urgebantur. Sed quæ remedia quærerent, qui nec morbos agnoscebant? & si in morbis solatium aliquod optarent, quo modo ab eo peterent, quem & offendebant quotidie, & ignorabant? ac non potius, si qua in afflictionibus, quas poenali experientia agnoscebant, medicina optaretur, desperatione à petendo cessarent? Quod si maximē vellent, quis tandem non dico petere, sed nec cogitatione fingere, aut mente concipere posset talem redemptionis modum? vt Deus ipse offensus ad inimicos veniret, qui quotidie iniurijs eum lacebant: vivebant vt bestiae, alienati à vita Dei per ignorantiam, quæ erat in illis, propter cœcitatē cordis eorū, vt ait Apostolus, nec finem suum agnoscebant, nec autorem? Et tamen desiderabant, sicut terra desiderat imbrem, sicut nubes, & cæli exaudiunt eam

Ephef. 4.

nō clamātē desiderio, sed necessitate. Anima mea (inquit) sicut terra sine aqua tibi: & Frumentum desiderat nubes, & nubes spargunt lumen suum: Itaque & mens iniqua, quae premebat etiam non aspirantes ad vitam Dei, quam nec haberi posse putabant, ad eam certē vt necessariā appetendam urgebat, velut informis materia formā appetit, & tenebrae lucē: & necessitates quoque innumerā, quae miseros fatigabant, quasi importunis clamoribus interpellabant: & nescientes, ac tacentes, & gementes, ac mutos ipsa desperatione, & necessitate, pijs demū aspectibus repraesentabāt: atque ita desiderasse dicuntur, quibus sine remedio indigebant: quo pacto desideratus Saluator dicitur cunctis gētibus. Quis enim si nosset posse se per talem Redēptorem ab ijs omnibus liberari, nō totis visceribus clamaret, Veni desiderate, veni Redēptor, veni, veni, noli tardare? Eripe, libera, redime, pascere, defende, dita, orna, decora, sana, viuifica, exalta, glorifica. Et tacebant ergo, & clamabant. Clamabant necessitate, tacebant affectu: desiderabāt, & nō desiderabāt: desiderabāt inopia sine desiderio: & nō desiderabāt, quia ne sperare, nec scire poterāt. Quis ergo dignē tanti sacramēti diuitias gloriae praedicet, quis vel dignē miretur? Talis enim erat totius humani generis massa, vt nō solū ex indignitate medicinam, aut veniā non mereretur, sed neque in quibus

iaceret morbis nosset, nisi lux fidei illuminaret: neque à quo petenda esset salus, nisi ipse se ostenderet: neque ad eum accedere aut auderet, aut valeret, nisi ipse traheret.

1. Tim. 3. Hoc est ergò magnum illud pietatis sacramentum, Deus manifestatus in carne. Hoc est quod misericordiam, & misericordiam multam nimis prædicat, Sic itaque regnat Christus meus, & ita regnat, & ubique regnat, & ad hoc regnat, vt saluet, vt

Psal. 144. viuificet, vt de mortuis viuos faciat. Confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & Sancti tui benedicant tibi. Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur. Vt notam faciant filijs hominum potentiam tuam, & gloriam magnificentiæ regni tui. Regnum tuum, regnum omnium seculorum: & dominatio tua in omni generatione, & generationem. Laudate nobiscum Angeli sancti, vel potius laudate pro nobis, quia mirabilia fecit

Psal. 105. Dominus. Quis loquetur potentias eius: auditas faciet omnes laudes eius: Quas exultationes, quas gratiarum actiones, quas iubilationes parturit in huiuscemodi cor deuotum! Da mihi Domine cor dignum tantis mysterijs & recensendis, & gustandis.

§ Modus quo Christus regnat.

§ De modo autem regnandi illud mirabile est, vt supra omnem sensum suaue; quod amore regnare vult. Hoc regno delectatur, vt amore possideat. Nam cui regnum

gnum alioqui naturale est super omnia, nec quisquam eius dominium declinare potest (sunt enim eo ipso quod sunt, possessio eius) cui Cherubim demittunt alas suas, quem Seraphim perpetuo laudant; quid causæ habuit, ut homo fieret, & regnaret, nisi quia hoc amoris regno delectatur? Cur tam indigna, duraque in Passione sustinuit, nisi ut amorem nostrum accendens, regnaret in nobis? Caro factus est, ut hominem in suum amorem transferret. Hanc Bernardus arbitratur præcipuam inuisibili Deo fuisse causam, quod voluit in carne videri, & cum hominibus homo conuersari. Quæ hoc sacramentum mens comprehendere, inquit S. Leo, quæ hanc gratiam valeat lingua narrare? Redit in innocentiam iniquitas; & in nouitatem vetustas, & in adoptionem veniunt alieni, & in hæreditatem ingrediuntur extranei. De impijs iusti, de auaris benigni, de incontinentibus casti, de terrenis incipiunt esse cælestes. Quæ autem est ista mutatio, nisi dexteræ excelsi? Quoniam venit filius Dei dissoluere opera Diaboli, & ita se nobis, nos quoque inseruit sibi, ut Dei ad humana descensio fieret hominis ad diuina prouectio. Iam de Passione quid aliud cogitandum, quàm quod D. Bernardus ait, Plane fideles norunt quàm omnino necessariū habeant Iesum, & hanc Crucifixum, dum admirantes, & amplexantes

*Ser. 20. in
Cant.*

*Ser. 7. de
Nat.*

*De dilig.
Deo.*

¶ 5 superemi-

supereminentem sciētiæ caritatem in ipso, id vel tantillum, quod fuit in tantæ dilectioni, vel dignationis vicē non repēdere confundūtur.] Vides quā verē dixerit S.

*Conf. l. 13.
c. 15.*

Augustinus, qui dixit. Attendit (scilicet Christus) per retia carnis, & blāditus est, & iustāmauit; & cucurrimus post odorē eius. Ecce quomodo regnat Christus in nobis amore, dū amore nos possidet, quo anima eò vsque possidetur, vt deficiat à se ipsa, & tota fiat Sponsi, cum quo vnus spiritus efficitur. Quia vt S. Ambrosius egregiè ait, spiritui adhærēs anima deficit ab eo, quod est anima, & fit spiritus: quoniam qui adheret Domino vnus spiritus est cum eo, illum concupiscit, illum desiderat: in illum totis iatendit viribus, illum gremio mētis fouet, illi se aperit, & effundit: & hoc solū veretur, ne illum possit amittere.

*Ser. 11. in
Psal. 118.*

*Christus
amore &
possidet
nos, &
posside-
tur à no-
bis.*

Sed iam & illud attentissimè perpendēdum, quod amore nos possidet, & eodē à nobis possidetur. Anima enim Deū amans & possidetur ab eo, & eadem illum amore possidet, vt meritò regnare dicatur, quæ tale regnum possideat, id est Deum. Ipse hæreditas eius, ipse possessio. An forte temere dicimus (inquit Augustinus) faciendū nobis Deum possessionem, cum sit Dominus, cum sit Creator? Non est ista temeritas; affectus est desiderij, & dulcedo spei. Dicat anima omnino secura, dicat, Deus meus es tu. Non faciet iniuriam cum hoc dixerit.

*Aug in
Psal. 32.*

dixerit, imò faciet, si non dixerit. Dicat ergo, tu possessio mea, tu hæreditas mea: Ecce amando te tua sum, possessio tua sum: vicissimque cū te amo, te teneo, te possideo. Beata gens hæreditate sua, ait idem sanctus ibidē: beata hæreditas possessore suo. Beata, quæ Deum possideat; beata quod à Deo possideatur: quem tanto & amplius, & tutius possidebimus, quanto eundem amorem, quo eum possidemus, habere poterimus puriorem. De hoc regno Apostolus ait. Non est Regnum Dei esca, & potus, sed iustitia, & pax, & gaudium in Spiritu sancto. *Rom. 14.* O quale regnum iustitia! quale pax! quale gaudium in Spiritu sancto! Hoc autem regnum possidebunt quidem Sancti possessione perpetua, & imperturbabili, quando reuelata facie cognoscent, sicut cogniti sunt; & diligant, sicut dilecti, & toti in hæretes summo bono, summæ dilectioni; unde & laudantes dicunt perpetuò. Redemisti nos Deo in sanguine tuo ex omnibus, & lingua, & populo & natione; & fecisti nos regnum, & sacerdotes, & regnabimus super terram. Sed & in hac vita adeo fortis est amor, ut regnare dicantur maxima eminentia, & dignitate. Ut non immerito S. Augustinus illud Apostoli ad Romanos 8. explicans, Certus sum enim, quod neque mors, neque vita &c. poterit nos separare à caritate Dei, quæ est in Christo IESU, dixerit. Non separat Angelus. Non enim

*Apo. 3.**De mor.
Ecc. 1. 12.
Io. 8.*

enim est Angelus, cum inhæremus Deo, nostra mente potentior: & toto mundo est omnino sublimior mens inhærens Deo. Vide locum pulcherrimum. Memoria ergo semper cum gratiarum actione, fiducia, & firma fortitudine illud Apostoli retinendum. Itaque regnum immobile suscipientes habemus gratiam, per quam seruiamus Deo placentes cum metu, & reuerentia.

Hebr. 12.

6 Propter veritatem, & mansuetudinem, & iustitiam, & deducet te mirabiliter dextera tua.

Hæ sunt virtutes, quibus regnat. Primo veritas, quod tribus modis intelligo.

**Regnat
Christus
veritate
triplici-
ter.**

1. Sine simulatione & fallacijs.

Io. 8.

Primo, quia non artificijs, & technis, vt interdum Reges solent, vt populos in officio contineant: quos actu, simulatione, & dissimulatione & lucrantur, & retinent. Sæpe enim simulant bona, quæ non habent, dissimulant, quæ habent mala: vt, quoniam veritate non possunt, potentiam sibi, & maiestatem inani specie tueantur. At non ita Rex noster, qui de se ipso ait, Ego sum veritas. & item: Cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Est enim talis, vt cognitus alliciat, visus vel per rimulas afficiat, & ad se rapiat. Adeo nulla indiget arte, vt regnet. Sed veritate ipsa, vbi se aperit, & ostendit, vehementissime allicit: & cum se illius Maiestas, quantum homini, dum
terræ

terra huius inhabitator est, sufficit, aperire cœperit, tantus in æstu ardor, tantum diuini amoris exurgit incendium, vt satis appareat, quàm diuinè dictum sit: Ignem venimittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur? In qua sui manifestatione simul & animam sibi ostendit, ita vt nouerit Sponsum, nouerit & se, Quo vbi intrauerit, & spiritus lumine se inuenerit, & agnouerit, quid non faciat gemina ista cognitio? Quomodo non totam animam in Sponsum, Regemque suum transferat? Quid enim fortius trahit, quàm reuelatus Christus, totus pulcher, & suauis, totus desiderabilis? Auditū auris audiui te, inquit Iob. Aliud est visus. Nunc autem oculis meus videte, idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam in fauilla, & cinere. Iure igitur cohortatur nos S. Ambrosius cùm ad Irenæum hæc scribit, Nos quantum possumus, intendamus illo animam, & in illo simus: illud animo teneamus, quod est pulchrum, decorum, bonum, vt fiat illuminatione eius, & fulgore speciosa anima nostra, & mens dilucida. Nam si oculi nostri cum aliqua obducuntur caligine, pascuntur agrorum viriditate; & specie nemoris, vel collis herbofi omnē inæqualitatem ægrescentis obtutus repellunt, & quadā salubri specie pupillæ ipsæ, atque orbis colorari videntur: quanto magis hic mētis oculus, cùm illud summum intuetur

*Luc. 12.**Iob. 42.**Ambros.
ep. 11.*

2. Per ve-
ritatē, nō
per um-
bram.

Heb. 10.

*S. Leo ser.
14. de Pa.*

3. Verita-
te pr omif-
sionum.

Cant. 5.

Ezech. 34.

bonum, & in eo versatur, atque eo pascitur
splendescit, atque enitet:]&c.

2 Quia gratia, & veritas per I E S V M
Christum facta est. Erat enim hæc in um-
bra, erat in figura, sed adueniente regno
Christi figura an veritatem, Prophetia in
manifestationem, & lex in Euangeliū ver-
sa est: quæ, yt ait Apostolus, umbram ha-
bebat futurorum bonorum, nō ipsam ima-
ginem (idest veritatem) rerum. Recogita
quàm multa dicta sunt, quæ ante præsen-
tiam ipsius veritatis obscura, & clausa erāt.
Verè tenebrosa aqua in nubib⁹, & propheetis.
Sed veritas & manifestauit propheetias,
& figuras impleuit: & ipsa signa, & sacra-
mēta lucidiora, & salubriora facta sunt ex-
hibentia salutem, quā promittentia Salua-
torem. Cogita quam dulcia, & quam in-
numera de figuris licet meditari: Percurre
aliqua: & ex figurarum magnificentia, ac
maiestate, conijce quid corpus, & ipsa res
sit.

3 De veritate promissionum. Hic ve-
rō latissimus, & lætissimus simul aperitur
campus metēdæ non myrrhæ, sed dulcedi-
ni, & suauitati. Quam lætæ promissiones
in aduentu regni Christi! quā frequentes,
& magnifici in Scriptura vniuersa! Per-
curramus aliqua ad degustationem, seruā-
tes ad ruminatiōem. Ecce ego, inquit,
ipse requiram oues meas, & visitabo oues
meas, & in pascuis vberimis pascā eas, &c.

Et

Et alibi: In brachio congregabit Agnos; & *Isa. 40.*
in sinu suo leuabit: fœtas ipse portabit.

Item. Ego Dominus Deus tuus apprehensens manum tuam, dicensque tibi. Ne *Isa. 41.*
timeas, Ego adiuui te. Noli timere vermis
Iacob, qui mortui estis ex Israel: ego auxiliatus sum tibi, dicit Dominus, & Redemptor tuus sanctus Israel. Ego posui te quasi plaustrum trituras nouum, habens rostra ferrantia, trituras montes, & cōminues: & colles quasi puluerem pones. Ventilabis eos, & ventus tollit, & disperget eos: & tu exultabis in Domino, in sancto Israel lætaberis. Et rursus. Antequam clament, ego exaudiā: adhuc illis loquētibus ego audiā. *Isa. 65.*

Et iterū. Ut darem eis coronam pro cinere, oleū gaudij pro lactu: palliū laudis pro spiritu mœroris. Quale & illud! Deleui vt nubē iniquitates meas, & quasi nebulā peccata tua. Et illud? *Isa. 61.*
Quomodo si cui Mater blāditur, ita ego cōsolabor vos: & in Hierusalē *Isa. 44.*
consolabimini. Videbitis, & gaudebit cor *Isa. 66.*
vestrū, & ossa vestra quasi herba germinabunt. Et supra eodē capite. Ecce ego declinabo super eā quasi fluuiū pacis, & quasi torrentē niundātem gloriā gentium, quā fugetis: ad vbera portabimini, & super genua blandientur vobis. Lege totum dulcissimū capit. Et: Præcipitabit mortē in sempiternum: & auferet Dominus Deus lachrymam ab omni facie. Ut non sine causā. cū de *Isa. 25.*
miserationibus Dei multis loqueretur Dauid,

uid,

- Pfal.* 85. uid, & diceret, Et tu Domine Deus miserator, & misericors, patiens, & multæ misericordiæ, addiderit, & verax. Quasunque enim misericordias promisit, veniens plenus gratia, & veritate cumulate compleuit.
- 2. Cor.* 1. Vnde & Apostolus, In Dei filio Christo IESV ait non fuisse est, & non, sed tantum est. Et omnes promissiones Dei firmas, & immobiles in eo fuisse. Quotquot enim, inquit, promissiones Dei sunt, in illo est. Ideo & per ipsum Amen Deo ad gloriam nostram. Sicut ergo per ipsum factæ sunt promissiones, per ipsum impletæ, ita & per ipsum firmæ sunt, & immobiles: ideo & per ipsum, Amen Deo, idest dicimus veras, firmasque fuisse; hoc est enim Amen, idest stabile, verum, fixum. Dicimus autem hoc Deo ad gloriam nostram. Quid enim potest gloriosius esse, quam ut veritatem, & fidelitatem Dei in Christo, & per Christum filium vtrique Patris vnigenitum consecuti simus? Multa Reges terreni promittunt, quæ deinde vel nolunt, vel aliqua calamitate, vel demum ipsa morte impediti præstare non possunt. Propterea monet Dauid, Nolite confidere in Principibus, in filiis hominum, in quibus non est salus. Exhibit spiritus eius, & reuertetur in terram suam: in illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Non ita Rex immortalis, qui veritate regnat, qui fidelis est in omnibus verbis suis: custodit veritatem in seculum: facit iudicium

IN PSAL. XLIV. 65

iudicium iniuriam patientibus: dat escam
 esurientibus. Beatus igitur cuius spes in
 Domino Deo ipsius. Quid securius, ac bea-
 tius, quam spe adeo bene, solideque funda-
 ta niti? quam posse cum Apostolo gloriari, *2. Tim. 1o.*
 Scio qui credidi, & certus sum, quia potens
 est depositum meum seruare, in illū diem.
 Atque hæc de veritate.

Itē de alia virtute, id est mansuetudine
 qua regnavit, ac regnat, quis digne recogni-
 ter? De cuius regno cum Zacharias dixerit, *De man-
 suetudine: Christi*
 Exulta satis filia Sion: iubila filia Hierusa-
 Regis.
 lem. Ecce Rex tuus veniet tibi iustus, & *Zach 9o.*
 Saluator; ipse pauper. Hanc vocem maluit
 S. Euangelista Matthæus dicere, Venit ti-
 bi mansuetus. In mansuetudine enim sin-
 gulari modo regnum semper exercuit. *C. 21a.*
 Audi clamantē, Discite à me, quia mitis sū, &
 humilis corde. Erat enim verè pauper, & *Mar. 10o.*
 mitis, & humilis corde. Paruulos dulcissi-
 me excipiebat, & cōplexans eos, & imponēs
 manus super illos, benedicebat eos. Homi-
 num simplicium, & pauperum societate
 delectabatur. Tales sibi Apostolos, tales
 Discipulos legit. Quos suauitate mira tra-
 ctabat, & patientissima indulgentia eru-
 dicebat, tolerans infirmitates eorum, &
 carnalem nimis interdū rusticitatem cæ-
 lestibus paulatim moribus, & disciplinis
 expoliens. Prospiciebat eorum commodis:
 defendebat eorum causas. Tantus Domi-
 nus, & tantus Magister in medio eorum:
 hoc

hoc est vilissimorum hominum, piscatorum, atque etiam peccatorum, sic versabatur, ut qui ministrat, ut nec refugerit eorum lauare pedes, testificans venisse se ministrare, non ministrari. Denique nomen eorum, hoc est pauperum, & humilium honorabile coram illo. Ut iure optimo sanctus Paulinus pronuntiet, Humilis corde cor Christi est. Intuere inter populos quomodo conuersatus sit. Quam benignè corporis curabat agridines? Quam pròptè & rogatus conferebat sanitates, & non rogatus vltro offerebat? Quam mansuetus in recipiendis peccatoribus, ac defendendis! Quam suavis in trahendis! Suscipiebat foris, trahebat intus. Nemo enim veniret ad eum nisi attractus. Quam mansuetè respondebat etiam odientibus pacem? Insidias, & captiones aduersariorum, quanta mansuetudine sustinuit! Sed & flagella, & irrisiones, & Crucem quanta dulcedine tolerauit! Pertransijt benefaciendo, & sanando omnes oppressos à Diabolo: operatus est mira in corporum curatione. Tunc enim iuxta Prophetam Isaiam aperti sunt oculi cœcorum, & aures surdorum patuerunt: tunc salijt sicut cœcus claudus, & lingua mutorum aperta est: leprosi mundati: mortui suscitati. Mira sunt hæc, & stupendâ; sed quæ, si altius consideretur, animi sanitatem spectarent: ut paucorum corporalis sanitas innumerarum esset animarum salus;

*Matt. 20.**Luc. 22.**Io. 13.**Psal. 71.**Ep. 3. ad
Sen.**Pass. in
Euang.**Act. 10.**Isa. 35.*

lus; vt agnitus verus Deus, ad eum pro sempiterna sanitate curremus, & vita. O medicum singularem! Nunquid mortuis facies mirabilia, aut medici suscitabunt, & confitebuntur tibi? ait Dauid Domino. Sed Medicus noster, & mortuis facit mirabilia. & suscitatur mortuos, vt confiteantur illi. Vide quanta sit Medici huius non potestas tantum, sed dulcedo. Ipse sua arte, suis manibus medetur, & vnguentis, non nisi proprijs expensis, sudoribus, & sanguine confectis. Ipse sorbitiuuculas, & cordialia, vt cum Hebræo dicam, cordializat, idest conficit, ad cor omninò restaurandum, & viuificandum. Proprijs manibus porrigit, cibat, nutrit: & hæc omnia adeo patienter, & suauiter, vt mirum sit, quomodo tanta Maiestas non solum tantis expensis, sed etiam tanta arte, tanta patientia infirmos sustineat, reluctantes, ingratos, verbis etiam contumeliosis Medico insultantes. Sed audiamus quid de hoc medico Scriptura loquatur. In his curans mitigabit dolorem, & vnguentarius faciet pigmenta suauitatis, & vnctiones conficiet sanitatis: & non consummabuntur opera eius: pax enim Dei super faciem terræ. Mitigat dolorem, sed vnguento suis doloribus comparato. Facit pigmenta suauitatis, & conficit vnctiones sanitatis, quæ & odoræ simul sint, & ad sanandum efficaces. Huius solius opera non

Psal. 87.

Māfuetudo Christi, vt est medicus animarū. 2 Reg. 13.

Eccl. 38.

con-

consummabuntur, quia nunquam defunt ei noua medicamenta. Caterorum enim Medicorum finem habent opera, quia cum quaedam applicarint medicamenta, iam nesciunt vltra quid faciunt. Isti languore prolixiore grauantur, & fatigati discedunt: ille nec grauatur, nec deserit, sed mansuetissimus patienter agit: pergit in cura, industria, expensis, laboribus, donec susceptum suum salutem restituat: atque ita regnat mansuetudine in eo, quem ipsius culpa male liberum, id est verè peccati fecerat seruum.

*Mansuetudo Christi
ex nomine Agni.
Io. 1.*

Sed libet adhuc huius Regis mansuetudinē & admirari, & predicare: qui ideo Agnus voluit appellari, & hac appellatione gaudet, vt mansuetudinem ostendat. Ecce inquit Ióannes, Agnus Dei: verè Agnus, qui se talem vbique manifestat, Agnus in præsepio vbi factus est cibus hominum qui belluis facti erant similes. Agnus inter vbera Matris vbi infantia nostræ lactabat, & lactescebat dulcissime. Agnus insidias blandè sustinens, Agnus inter publicanos, & peccatores versans, Agnus in contumelijs, Agnus in cruce, Agnus in sacrificio incruento in Altari se offerens: vbi affectibus potius: quàm vocibus clamare auditur: Quis det vt de carnibus meis saturentur? Cuius carnes postquam omnis populus Fidelium sumpserit, Agnus ipse integer, viuus, & regnans perseverat.

*Ex vita:
Andr.*

seuerat. Sed quod magis mirum, Agnus est & in medio Throni, vbi regnat in æternum, & regit suos, & ad vitæ fontes aquarum deducit sine fine. Vidi, inquit Ioannes, Et ecce in medio Throni, & quatuor animalium, & in medio Seniorum Agnum stantem tanquam occisum, habentem cornua septem. An non mira omnino mansuetudo, vt in medio Throni & regno sublimissimo Agnum se nomet? Agnum exhibeat? nec simpliciter, sed & cornua septem, & oculos septem habeat, id est & multitudinem oculorum ad nos, nostraque conspicienda intentos habeat: & quicquid virium, ac potestatis obtinet, quæ septem cornua significant, in nostram deriuat vtilitatem, ac salutem. An non eius dulcedinem in medio Throni existentis abundè indicat ea, quæ Carpo viro sanctissimo facta est visio quam grauissimus testis Arcopagita ad Demophilum scribens luculenter enarrat? Cùm enim Carpus zelo feruentiore in infernum statim demergi peccatores quosdam optaret, quem horribili spectaculo illis apertum, iamque deuoratarum aspiciebat, & impatienter moram ferret, scribit S. Dionysius sustulisse oculos in cœlum, & vidisse Iesum miseratum, quod fiebat, de cœlesti illa sede consurgentem, ad eos vsque descendere, & porrigere clementissimam manum, ac dixisse Carpo, Iam percutite aduersum

Apo. 7.

Epi. 8. ad
finem.

mc:

me: paratus enim sum etiam iterum pro saluandis hominibus pati. Excogita si potes, mansuetius, finge animo dulcius. Tibi laus benignissime I E S V.

Mansuetudo Christi post resurrectionē.

Ceterum si quis conspiciere velit attentius Regis huius nostri mansuetudinem, consideret non solum in carne mortali, sed etiam post resurrectionem, quam mansuetus fuerit, & dulcis. Reuertitur victor mortis, & Diaboli, accepto regno, cum diceret, Data est mihi omnis potestas in caelo, & in terra. Et cum introductus iterum primogenitus in orbem terrae, ab eo, qui locutus est ad eum, Ego hodie genui te, noua scilicet generatione resurrectionis, audiret. Adorent eum omnes Angeli Dei: tamen per quadraginta dies Discipulorum frequenter oculis manifestus apparuit, non solum loquens cum eis, sed habitans, atque conuescens, & pertractari se diligenti, curiosoque contactu admittens. Percurre apparitiones. Quam suauem se in omnibus exhibuit! Res est omnino plena dulcedinis. Meditare per singulas.

Matt. 28.

Mulieribus occurrens, officiosè salutatur, Auete: teneri pedes permittit: addit suauissimam legationem, Euangelistas faciēs, Ire nuntiate fratribus meis &c. At quibus fratribus? videbimus postea. Magdalenam ad sepulchrum perseuerantem visitat, vocat, & nomine excitat. ad fratres item nuntiam mittit: & si pedes verat amplecti,

Hebr. 1.

Psal. 2.

Psal. 66.

Matt. 28.

Io. 20.

cti,

cti, ad sublimiora differt. Noli me tangere, inquit, hoc est, Nolo ut ad me corporaliter venias, nec ut me sensu carnis agnoscas. Ad sublimiora te differo: maiora tibi præparo: cum ad Patrem ascendero, tunc me perfectius, veriusque palpabis, apprehensura, quod non tangis; & creditura, quod non cernis. Quid cum Petro apparuit? Num de negationibus mentio facta? num de promissis, quæ tam fidenter ille obtulerat, tam malè seruarat? minimè sanè, quod constet. Nec confudit improperando, nec minùs dilexit comportando. Sed blandè consolatus illum, & amplexatus, de regno Dei, de Pastoralis cura, de clauibus regni cælestis, deque similibus piè credendus est egisse. Quis tibi tunc Petre animus! quàm sublime, quàm capax pectus! Quale tibi cor, qualia verba dulcissime IESU! Quem sensum apostolico tunc cordi inpirabas! Nil tamen aliud expressè Scriptura nisi hoc, Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Cetera ipse cogita. Iam verò Discipulis euntibus in Emmaus an suauius poterat apparere? Adiungit se itineris comitem, tarditatem ad credendum increpat, sed instruendo reddit flammantia corda, quæ tepida erant, scripturas dulcissimè referans. In fractione panis, & suauissima communicatione conuescentium obtutus aperit. Ad mare Tyberiadis piscantibus sese, nihilque

*S. Leofar.
de Ascen.*

Luc: 24.

ibid.

hilque tale cogitantibus manifestat: panem, & piscem offert, ad edendum inuitat: capturam rationabilium piscium in sensibilibus piscibus figurat. Apostolis vero congregatis, qui solum reliquerant, fugerant, Cruci affixum auersati erant, quam dulciter apparet! Manus, pedes, latus ostendit: pacem annuntiat, quam proprio sanguine emerat: insufflat sanctiori inspiratione, quam primò. Nam non solum in animam uiuentem, sed in spiritum uiuificantem reformat. Dat potestatem remittendi peccata planè dulciter non pro ipsis tantum, quibus talem thesaurum committit, sed pro tota Ecclesia. Thomam verò incredulum quàm suauiter alloquitur, & vt dignum, manumque in plagas inferat mansuetus inuitat? Denique si dulcis fuit ante Passionem, apparet post resurrectionem dulcior, vt mihi quidem euectus ad

Gen. 45. regnum, & tale regnum Iosephi dulcedine cum fratribus videatur adumbratus. Pro-cumbit ille in tanta gloria super collum singulorum flens dulcissime, Benjamin præsertim, qui humiliores denotat. Dominatur is non in angulo populorum Aegypti, sed in toto planè Orbe, & tamen fratres amplectitur, fratres agnoscit, fratres confitetur, fratres ditat vilissimos homunciones quos modò tam expertus erat ignauos, & ingratos. Nuntiate, inquit ille, Patri meo omnem gloriam meam, & que vidistis

vidistis. At hic, Nuntiate, ait, fratribus
meis, qui credituri sunt per vestrum ver-
bum in me. Amplectitur ille fratres, quos
natura, non ipse, fratres dederat. Hic verò
fratres, quos ipse sibi adoptauerat sangui-
ne. Gauisa est omnis domus Pharaonis. At
hic omnis caelestis Curia. Rex ille terrenus
ex amore Ioseph, omnes, inquit, opes
Aegyptiorum vestrae erunt. At Rex caele-
stis, qui Ioseph vnicum filium suum ad
hoc nobis dedit, omnes, ait, opes caeli
propter vnicum meum vestrae erunt. Me-
ditare profundius. Confer Historiam, &
vmbra[m] veritati. Singulas apparitiones
palato cordis degusta. Verè buryrum, & S. Augu.
mel inuenies. Verè fauus mellis in ore Conf. l. 19.
eius, Verè dulcissimus cibus in Scripturis c. 4.
de melle caeli melleis, & de lumine Dei
luminosis.

Et iustitiam. Ostendit tertiam virtutem,
qua Christus Regnaturus esset, id est, iu-
stitiam. Et primò quidem iustitia regna-
uit, quia Diabolum non potestate, & Ma-
iestate vincere voluit, sed iustitia. Nam in
illo conflictu pro nobis inito mago, &
admirabili aequitatis iure certatum est: dū
omnipotens Dominus cum saeuissimo he-
ste, non in sua Maiestate, sed in nostra
congregitur humilitate, obijciens ei ean-
dem formam, eandemque naturam mor-
talitatis quidem nostrae participem, sed
peccati totius expertem, vt magnificè
D eloquitur

Iustitia
Christus
regnat.
1. Quia
Diabolū
nonpote-
state vi-
cit, sed iu-
sto con-
flictu.
S. Leo ser.
1. de nat.

cloquitur S. Ieo.

2 Quia satisfacit ex iustitia pro nobis

Psal. 71.

Deinde Iustitiam tenuit cum causam nostram egit. Nam & Patri pro liberandis ex iustitia, & rigore satisfacit, & nos ab hoste detentos iustitia eripuit, faciens iudicium; & causam nostram, quasi de throno Crucis iudicans, eripuit pauperem a potente, & pauperem cui non erat adiutor, ex usuris, & iniquitate redimens animas nostras.

3 Quia reddit unicuique secundum opera sua.

4 Quod iustos faciat suos.

Psal. 47.

ad Tit. 3.

Psal. 144.

Sed & illud iustitiæ est, quod reddat unicuique secundum opera sua, & coronam, quam suis disponit, coronam & faciat, & vocet iustitiæ.

Ceterum cum innumeris alijs modis appareat eius in regnando iustitia, dulcissime sapit, quod suos iustitia ditauerit, vt de peccatoribus iustos, de incontinentibus castos, de raptoribus misericordes, de elatis faceret humiles: vt iustitia accipiatur donum ipsum, quo iustos facit, sicut & in alio Psalmo dicitur, Suscepimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui secundum nomen tuum Deus (nomen, inquam, magnificentiæ, decoris, & liberalitatis,) sic & laus tua in fines terræ: iustitia plena est dextera tua. Nam plena manu, per Spiritum scilicet, quem effudit in nos abundè, iustitiam, sanctitatem, & donorum caelestium thesauros nobis contulit. Quod si aperit manum suam, & implet omne animal benedictione, quid fecisse

esse credendus est, cum sinum aperuit?
 Nam Pater vnigenitum, qui erat in sinu *Ioan. 1.*
 eius, misit, vt viueremus per illum. Et *Io. epis. 1.*
 vita manifestata est, & vita, quæ erat apud *Co. 1.*
 Patrem, apparuit nobis. Expergiscere ô
 homo, expergiscere: nec gaudeas quod in
 vita naturali socius es pecorum, sed quod
 ad sanctitatem, & iustitiam renouatus ad
 sublimiora perueneris per illius ineffabi-
 lem misericordiam, qui vt nos ad sua pro-
 ueheret, in nostra descendit. Promisisti
 te Deo, dedisti te illi. Quid melius facere
 potuisti, quã vt illi te redderes, cuius mul-
 tiplici iure totus es? cum præsertim Patris
 erga nos tantũ extiterit amoris indicium,
 vt etiam filium suum mitteret, qui pro
 nobis moreretur? Sed illud animaduerte,
 quia quemadmodum Iustitia eius sicut *Psal. 35.*
 montes Dei, ita & iudicia illius abyssus
 multa: vt discas cum timore, & tremore
 seruire illi, & tuam ipsius salutem operari:
 discas non sublime sapere, sed humiliter
 coram ipso ambulare: discas assiduè ad il-
 lum pulsare, vt te perpetuo innouet, & sine
 intermissione ad se trahat. Non enim po-
 tes peruenire ad illum, nisi gradiendo post
 ipsum: neque hoc ipsum nisi adiutus ab
 illo: & ideo ora, vt traharis per illum.

Et deducet te mirabiliter dextera tua.

Hic incipit septima laus, quod scilicet *Christus*
 cet tam insignem victoriam, tam *sola vis-*
 D 2 amplum

tute sua amplum regnum nullius opera, nullorum
 regnum militum fortitudine, sed sola propria vir-
 compara- tute comparauit, iuxta illud alterius Psal-
 uit. mi. Cantate Domino Canticum nouum,
 P^{sal.} 97. quia mirabilia fecit. Et ne putes hæc mira-
 bilia aliorum opera, aut præsidij facta,
 subiicit, Saluauit sibi dextera eius, & bra-
 chium sanctum eius. Et ipse per Isaiam lo-
 quitur. Et saluauit mihi brachium meum.
 Isa. 63. Et Pater ad eum secundum assumptam ser-
 ui formam. Posui verba mea in ore tuo, vt
 Isa. 51. scilicet, qui erat per æternam generatio-
 nem semper in sinu Patris ipse nobis enar-
 raret verba cælestia, verba abscondita,
 verba vitæ æternæ, per quæ regnaret in
 nobis, nosque in illo. Recognosce quæ su-
 pra dicta sunt in versiculum, Diffusa est
 gratia in labijs tuis. Et umbra manus meæ
 protexi te, (haud dubium, quin in omni-
 bus, quæ gloriosè aut pertulit, aut egit)
 Plantauit Vt plantes cælos, & fundes terram. Admi-
 cælos, & rabile planè opus, & quòd sola Christi
 fundauit dextera, quæ eum deduxit, facere potuif-
 terram. set. Quam excelsa vox; Vt plantes cælos, &
 fundes terram! Et quidem extendenti cæ-
 los, terramque fundanti adfuit principio
 æterna sapientia Patri, simul & ipsa exten-
 dens, & fundans. Quis autem poterat tam
 magnificum sibi vendicare opus, vt nunc
 denuò plantaret cælos longè visibilibus
 splendidiore, & firmiore; & fundaret
 terrā fructus immarcescibiles, æternosque
 pro-

progignentem? Sunt autem caeli noui, & terra noua homines caelestes. Non enim qualis terrenus, tales & isti; sed qualis caelestis, tales & ipsi, caelestes. Habet, inquit S. Bernardus, Ecclesia caelos suos, homines spirituales, vita, & opinione conspicuos, fide puros, spe firmos, latos caritate, contemplatione suspensos: & hi pluentes pluuiam verbi salutarem, tonant increpationibus, coruscant miraculis, hi enarrant gloriam Dei. Hos nimirum caelos plantauit dextera sua Christus IESVS: hanc terram fundauit: quae non commouebitur, quae compluitur eius imbribus affidue, germinat herbam virentem, & fructum vitae. Hos produxit Dominus non solo verbo, vt visibiles; sed pugnavit vt acquireret, occubuit vt redimeret. Vt merito dicat ad Sion, Populus meus es tu: quem sanguine acquisiuit, sanguine liberauit, sanguine regnum fecit. Venite, & videte opera Domini, quae posuit prodigia super terram. Nec solum ipse per se mirabilia haec fecit, solus dextera sua fecit, sed etiam per Apostolos, homines rudes, & infirmos. De quibus haec opera narrans Michaeas ait. Et erunt reliquiae Iacob (id est Apostoli) in medio populorum multorum quasi ros à Domino, & quasi stillae super herbam, quae non expectat virum, & non praestolatur filios hominum. Non enim expectat auxilium hominum ros vt
 D 3 decidat.

*Serm. 27.
in Cant.*

Bern. ibi.

Isa. 51.

Psal. 45.

Mich. 5.

decidat, & nutriat gramina, ita nec humanis præsijs indigebant Apostoli, vt rigarent, ac fœcundarent Ecclesiam. Quod autem nos legimus. Et deducet te mirabiliter dextera tua. Chrysoſtomus, & Hieronymus. Ostendet tibi mirabilia, vel horribilia dextera tua: quod in idem recidit. Nam deduxit dextera feliciter, ostendit mirabiliter. Est enim hic ostendere, rebus ipsis probare. Vt illud, Ostendisti populo tuo dura, id est, experiri fecisti. Et illud Ioannis, Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei, quæ facit, id est, tradit ei, & eum eo communicat. Quæ autem mirabilia intelligantur effecta, supra in illud, Accingere gladio tuo, & alibi significatum est. Porro solum Dei brachium hæc potuit operari: nec alteri omnino conuenire poterat, vt id faceret. Nam vincere Diabolum, peccata delere, mortem abolere, quod in Incarnatione meditabatur, vt ait S. Ignatius Martyr, homines sanctificare, amore allicere, ad cælestia prouehere, & innumera huiusmodi, soli Dei virtuti conueniebant. Nec poterat vnus esse naturæ autor, alius gratiæ, aut terrestres homines, & filios Adæ ab vno principio creari, ab altero sanctificari: nec oportuit amorem, aut gratitudinem hominum diuidi, quin in vnum refunderentur autorem, qui mirabiliter creauit hominem, & mirabilius recreauit:

*Psal. 59.
Io. 5.*

*Epist. II.
quæ est ad
Eph.*

uit : quod apud cordatos ait Nazianzenus, *Or. 2. in Pascha.*
 præstantius est. De hoc itaque Rege solo *Pascha.*
 dici potuit, Deduxit te mirabiliter dex- *Mich. 3.*
 tera tua. De hoc cum Michæas dixisset fu-
 turum, vt in Bethleem paruula verus ho-
 mo nasceretur, ostendit brachium, &
 dexteram, quæ tam magna operatura
 erat, solius Dei futuram. Cum enim di-
 fertè, asseruisset egressum eius ab initio
 æternitatis, subdit, diuinam eius ostēdens
 potentiam. Et stabit, scilicet Christus, &
 pascet in fortitudine Domini, & in subli-
 mitate nominis Domini Dei sui. Quid est
 enim pascere in fortitudine Domini, nisi
 brachium Christi, quod hæc operatum est,
 brachiū esse Dei? Et in sublimitate nomi-
 nis Domini Dei sui. Perpende illud, in su-
 blimitate, item & illud, nominis, quod
 semper in Scripturis maiestatem, reuerē-
 tiam, & quandam veluti ineffabilitatem
 sonat. Domini Dei sui, hoc vel secundum
 assumptam formam serui, vel originem,
 qua ab æterno natus est ex Patre : sed pri-
 mum magis propriè. Iam ergo cum tot
 mirabilia dextera Domini operata sit, lau-
 da, & admirare : cumque in te, pro te cō-
 plenda sint, caue ne tibi tua culpa pereant.
 Te vult cooperatorem, quia rationalis
 es, & viua materies. Ostende in te mira- *S. Leo ser.*
 bilia Dei : &, vt filium tanti laboris, *5. de Quæ.*
 tantique amoris decet, sobriè, & iustè, &
 piè in hoc seculo viue. Expectat enim

Christus fructum laboris sui, Natiuitatis,
& Passionis suæ.

7. Sagittæ tuæ acutæ (populi sub te
cadent) in corda vel in corde ini-
micorum Regis.

Arma
quibus
Christus
regnū ac-
quirat.

L. 8. Conf.

e 8.

Li. 9. c. 2.

Quā dissi-
milis pur-
gatio mū-
di ex di-
luuio, &
ex baptis-
mo.

EGit iam supra de modo regnandi; iam
de armis, & modo pugnandi, vt ad re-
gnum perueniat. Peruenit autem pugnan-
do sagittis, quas infigit in corda, sed cor-
da inimicorum. Quibus armis populi sub
ipso cadent. Inimicos inuenit, inimicos
configit, inimicos subijcit: sed, vt de se
asserit S. Augustinus, insaniunt salubri-
ter, & moriuntur vitaliter. Sagittaueras
(ait idem) cor nostrum caritate tua, & ge-
stabamus verba tua transfixa visceribus.
Vides quā dulces sagittæ? quā suauia
vulnera? Erant inimici, sed verbo Dei pe-
netrabiliore omni gladio ancipiti, & per-
tingente vsque ad diuisionem animæ &
spiritus, amici, imò & carissimi facti
sunt. Penetrant verba eius, sed transfigunt
amore. Amant corda vulnerari, & fiunt
Christi. Cadunt humiliati, resurgunt ere-
cti: & in corda penetrant sagittæ, & in
corde permanent.

Considera nunc mihi hanc mutationem
dexteræ excelsi. Considera mundi repur-
gationem in diluuiio, considerare nouatio-
nem in baptismo. Exiuit cum arca, & co-
rona vincens vt vinceret, sed vicit sagittis
configens

configans amoris. Non permanebit (in *Gen. 6.*
 quit) Spiritus meus in homine, quia caro
 est. Ergo vt auferret ab oculis suis homi-
 num immunditias, hominum prophanita-
 tem, Delebo, ait, hominem, quem creauit:
 quod & fecit. Ablati sunt impij à facie
 terræ, purgatus est mundus. Regnauit
 Deus inimicos delendo, homines peccato-
 res, & impios auferendo. Inundauerunt
 aquæ super montes, abstulerunt malos de
 terra. Nunc iam vide, quàm cōtrario mo-
 do mundum purgauerit. Factum est dilu-
 uium, sed tribulationum, & Pafsionis su-
 per ipsum Christum Deum hominem. At
 inimici, & impij per aquas regenerationis
 sanctificati sunt, non auferendo eos de ter-
 ra, sed immutando. Abominationes abstu-
 lit, & pro spiritu, quo animabantur natu-
 raliter, Spiritum sanctum, & spiritum ado-
 ptionis, & renouationis effudit. Atque ita,
 qui erant inimici Regis, subditi facti sunt:
 mortui sunt peccato, viuunt Deo: ita vt
 ausus fuerit quispiam dicere, *ad Gal 2.*
 Viuo autem, in me Christus. Et
 iam non ego: viuit verò in me Christus. Et
 quærimus mirabilia quæ ostendit illa dex-
 tera eius? *Exod. 15.* Dexteræ tuæ Domine magnifica-
 ta est in fortitudine: dextera tuæ Domine
 percussit inimicum: & in multitudine glo-
 riæ tuæ deposuisti aduersarios tuos. Verè
 magnificata in fortitudine: tam mirabili-
 ter homines, qui caro erant, immutans, &
 erigens. Percussit inimicos non conteren-
 do,

do, sed sanando: & in multitudine gloriæ (quid enim tam gloriosum?) deposuit aduersarios; Aegyptios, non quasi plūbum in aquis vehementibus mergens, sed ad sublimia non in aqua solum, sed in aqua, & sanguine attollens. Vide quid faciāt Christi sagittæ? O admirabilia dexteræ ipsius!

Cant. 2.

4.

Vide quid faciant? Transfigunt dulciter, occidunt vitaliter. Alioquin quare dixisset anima quædam sancta, vulnerata caritate ego sum. Et item fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo? Habet sanè apud se de thesauris Sponsi huiusmodi sagittarum, ignitarū armamentaria: beata planè, que impleuit pharetrā suam ex ipsis. Nam & cum fidei semper mente versat siue misericordiam patientis, siue victoriam resurgētis, siue ascendentis triumphum, siue gloriā ad Patris dexteram considētis, quid aliud, quam se dulcissimis configi sagitti: felicissimè experitur, nunc compunctionis sancte, nunc amoris castissimi, nunc desiderij ignitissimi, & innumeris eiusmodi affectibus, quos de armamentarijs copiosissimis tam expeditè, & facilè, quàm feliciter profert? Sed o miseram conditionem nostram, si talibus sagittis, tam salutaribus, tam vitalibus, tam penetrantibus, tam copiosis, tam promptis durtitiam opponimus cordis, quam propheta scutū appellat cordis, & laborē Dei. De quo vide supra in illud, Accingere gladio tuo.

8 Sed

8 Sedes tua Deus in seculum seculi.

DE æternitate regni dictum supra, in illud, Prosperere procede, & regna. Hic tantum meditandum, quod non solum in æternum regnantem, sed etiam Deum vocat Sponsum. Sedes tua Deus (inquit) Quo manifestè, & immobilitas, & æternitas regni declaratur. Non enim ad hanc sedem ascendit Deus, ut homines, qui ceteris natura omnino similes ad sedem, thronumque sublimantur, qui & cadere possunt, & deijci, Christo autem nostro, quia & Deus est, eadem est sedes, & substantia, & Deitas. Non ergo potest à regno, aut sede deijci, non magis, quam à propria natura, & substantia. Felices, qui sub tali Rege, & regnantur, ut ita dicam, & regnant: imò ideo regnant, quia regnantur.

Virga directionis, virga regni tui.

SCeprum Regis nostri virga directionis. Hebræa phrasi dicitur, quasi rectissima. Nam abstractum directionis eminentiam notat. Regit enim in iudicio, & æquitate. Sed plura mihi spirat, & sapit vox ista Directionis. Est enim virga directionis, quia imperium, regnumque illius prospere omnino procedit, ut in Osee dicitur, Iacob directus cum Angelo, & cum Deo, quia prospere egit, & luctatus est. Ita & sceprum Christi Regis nostri virga est directionis, quia in omnibus prospere

D 6 agit:

Regnum
Christi æ-
ternum
quia ho-
mo idem
ac Deus.

Sceprum
Christi
virga di-
rectionis
primò
quia pro-
speratur.

Osee 6. 2.

Conf. l. 5. c. 1. agit : nec manum illius repellit duritia hominum, vt ait S. Augustinus, sed soluet eam cum volet, aut miserans, aut vindicans, sed primum frequentius, & quasi connaturale est illi, quia viscera habet misericordiæ.

Secundò quòd suos ipsemet flagellatim dirigit.

Sed suauissimè redolet; & dulcissimè sapit, quòd eos, qui in regno eius sunt, ipse dirigit. Nam terreni Reges possunt quidem vniuersali quadam prouidentia præceptis regere, placitis dirigere, & similia: sed singulæ actiones, & internas cogitationes, nec dirigere volunt, nec valent: multò minùs aut intellectum tribuere, aut vires suppeditare. Rex verò noster virga regni sui ita subditos dirigit, vt nec res, nec verba, ac ne cogitationes quidem rectæ sint, nisi ab illo dirigantur. Quicquid enim vel aliunde accipimus, vel alio referimus nisi ad ipsum, à directione non est. O tortuosas vias filiorum hominum, si nõ ab ista directione dirigantur. Vide ergo tu ò Anima, quæ in regno Christi es, ne ab alio principio regaris, nec aliò tua referas. Perdidisti quicquid habes, non apud Deum. Quanquam, si recogitas te apud Deum esse computatam, fieri non poterit, quin ita viuere enitaris, vt habitationi illi, quam suis præparauit, & hic moribus congruas, & eò spe certa intendas, vt absens illi placere contendens præsens tandem illius pulchritudini conformeris; & similis effecta,

effecta, perfecta simul & rectitudine, & societate perfruaris.

Ceterum, sicut virgam regni victoriosam Crucem appellare non dubito, de qua scriptum est, quia Dominus regnavit à ligno: & quam proprijs humeris ferēs in sceptrū sibi vertit potestatis, regale planè sceptrum immortalis gloriæ semper virore frondescens; ita nihil congruentius, aut libentius eam appellauerim, quam virgam Directionis. Ipsa enim est, quæ nos & prospere ingredi facit, & victoriã tribuit, & mentes nostras in omnib⁹ dirigit. Nã & in prosperis deprimat, & erigit in aduersis. Quis enim eam considerans, beatam vitam, inquit S. Augustinus, in ijs positam arbitretur, quæ contemnenda docuit filius Dei? Quibus aduersitatibus cedat, qui naturam hominis in tot aduersis custoditam nouit in filio Dei? Qua perueritate non careat, (Ecce manifestam directionem) qui dicta, & facta intuetur, diligit, & sectatur illius hominis, in quo se nobis ad exemplum præbuit filius Dei? Perpende verba, Intuetur per contemplationem, diligit per gratitudinem, & affectum, sectatur per imitationem.

Virgam etiam directionis Regis nostri clementiam intelligo. Si enim Rex ille terrenus magnus quidem, & potens; sed tamen vermiculus, angustè, & breui regnans tempore, Assuerum dico, virgam

D 7 auream

Tertio
Virga directionis
Cruz est

De Ag.
Christiana
no. c. 11.

Quarto
Virga directionis
Christi
Ester. 4.
5.

auream clementiæ erga eos ostendebat, quos ad se volebat admittere, quid Rex noster, qui non super ceterum viginti septem prouincias, sed super omnem planè orbem superque ipsos regnat cælos? Nonne virgam clemētiae suæ prorsus auream, id est, pretiosissimam super omnia, ad suos extendet, vt facilem paret accessum: eosque & suauiter clementia alliciat, & suauius clementia complectatur? Hanc directionis virgam verè regiã esse nemo ambiget, qui consideret eam accessum, & fiducia nostræ, vt in eum tendamus, fundamentum esse. Ipsa enim clementia causa est, virtus, & finis directionis nostræ. Adeamus, inquit Apostolus, cum fiducia ad Thronum gratiæ, vt misericordiam cōsequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Cum fiducia (inquit) quia habemus in Cælo Pontificem, qui penetravit cælos: quo etiam nos spe vsque ad interiora velaminis tanquam ancora tuta, ac firma penetramus.

Hebr. 4.

cap. 6.

*Clemen-
tia Christi
maximè
apparet
in Eucha-
ristia.*

*Cypr. Ep.
63. ex e-
dit. Pam.*

Non aberrauerit, qui dixerit hanc virgam directionis, & clementiæ nusquam aut plenius, aut dulcius ab hoc Rege nostro extendi erga nos, quàm in supradivinisissima Eucharistia, vbi, vt pulcherrimè ait Cyprianus, quemadmodum vino isto communi mēs soluitur, anima relaxatur, & tristitia omnis exponitur, ita epoto sanguine Domini, & poculo salutari, exponitur

nitur memoriaveteris hominis, & fit obli-
 uio conuersationis pristinae secularis, &
 mœstum pectus, ac triste, quod antea pec-
 caris argentibus premebatur, diuinæ in-
 dulgentiæ lætitia resoluitur.

9 Dilexisti iustitiam, & odisti iniqui-
 tatem: propterea vnxit te Deus,
 Deus tuus oleo lætitiæ præconfor-
 tibus tuis.

DILEXIT iustitiam Rex noster, &
 odit iniquitatem, non solum quia
 ipse iustissimus, & sanctus fuit, immo ipsa
 iustitia, & sanctitas; sed etiam quia diligit,
 & facit in alijs. Quis enim, in quo Chri-
 stus regnat, non diligat iustitiam, & odio
 habeat iniquitatem? Usque adeo autem
 Rex iste noster hanc detestatus est, illam
 esuriuit & sitiuit, ut pro illa inducenda, &
 hac destruenda Cruci voluerit affigi.

Quomodo
 Christo
 iustitiam
 dilexit.

Ad hoc autem (id est enim, Propterea)
 O Deus homo vnxit te Deus Pater oleo
 lætitiæ: non enim ideò vnxit, quia dile-
 xisti; sed ideò dilexisti, quia te vnxit. Ab
 instanti quippe conceptionis virtute hy-
 postaticæ vnionis supra omnem mensu-
 ram, & modum vnctus fuisti, non quouis
 oleo, sed oleo lætitiæ. Meritò Christus
 vnctus oleo lætitiæ dicitur, quia & ipsū
 gratia, & veritate ineffabilis vnctio illa
 repleuit, & cæteros omnes, qui de ple-
 nitudine

Vnctio
 Christi
 vnio hy-
 postatica.

Dan. 9.

nitudine eius acceperunt. Vide Scripturarum sanctarum constantiam, quomodo Prophetæ Prophetis concinant. Vngitur apud Dahielem Angelo Gabriele prædicente Sanctus Sanctorum, vt finem accipiat peccatum, & deleatur iniquitas (Ecce odisti iniquitatem) & adducatur iustitia sempiterna (Ecce dilexisti iustitiam.)

Ex virtutibus olei adumbratur consideratio vñtionis Christi.

Hanc autem vñtionem quis dignè perpendat ? Vngitur præ confortibus. Non enim ad mensuram vñtionem accepit. Et vngitur præ confortibus, quia ex eius plenitudine alij peruncti sunt. Si olei qualitates perpenduntur, erit aliqua tantæ rei vel tantilla adumbratio. Oleum enim lenissimè fluit: ne ictum quidem sonum edit: tumores, & vlcera mollit, & sanat: lucet, paciscit, & vngit: lætitiæ signum, & causa, quia exhilarat faciem: luctatores roborat: sæuiens mare sedat: denique Sacerdotes consecrat, & Reges: vnde & Christi nomen tanto mysterio figuratur. Hoc est igitur oleum lætitiæ, quo à Patre Deo Deus iste filius, Ecclesiæ Rex, & Sponsus perunctus fuit.

Zach. c. 4.

Sed vt videas & quomodo ipse per se oleum habeat exultationis, lucis, & ardoris; quomodo in suos refundat, recordare admirabilis illius visionis, quæ Zachariæ ostensa est. Siquidem Candelabro quod erat aureum totum, septem lucernæ inerant, & septem infusoria, per quæ scilicet oleum.

oleum deriuabatur. Sed erat lampas super caput ipsius sine infusorio, quia IESVS Christus Deus homo lampas est super caput Ecclesie: quæ plures habet lucernas, Apostolos scilicet, & Apostolicos viros qui eam illuminent iugiter, sed de plenitudine olei, quam ex lampade magna recipiunt. Nam lampas suprema infusorium non habet. Quippe aliunde lumen verum, quod illuminat omnia, lumen, oleumue nõ mutatur; sed ex ipso fonte suo deriuat in alios. Porro oleo isto vnctionis, quod præter ea, quæ dicta sunt, suauissimum spirat odorem, de quo Sponsus in Cantico amoris, Oleum, inquit, effusum nomen tuum, & *Cant. 1o*. Trahe me post te, curremus in odorem vnguentorum tuorum, solus summus Sacerdos noster vngitur, & qui ab eo Sacerdotes consecrantur, licet sine comparatione, aut proportione & vnctionis, & vnguenti; sed tamen de capite in oram vestimenti descendit. Non est verò hoc oleum commune, aut obuium cuius, sed fit ex *Exod. 3o*. myrrha prima, & electa, cinnamomo, & calamo, & cassia. Non licet cuiquam ad alios vsus tale vnguentum componere. Quis dignè reputet species hæc, ex quibus vnguentum eiusmodi conficitur? Sed tamen, quas enumerat ex Apostolo S. Bernardus, suauissimæ sunt. Qui factus est, inquit, nobis à Deo sapientia, & iustitia, *Ser. 12.* & sanctificatio, & redemptio. Hi vnctio- *in Cant.*
nis,

*De Eccle-
siast. Hie-
rarchia c.
4. pa. 3.*

nis, & olei riuus deriuantur in nos, qui nos currere faciunt post ipsum. Quid si ipsam vnctionem in se effusam sentiret? inquit idem Sanctus. Cuius ita tenui exhilarata fragrantia permouetur, vt currat, mirum si non & volaret. Est enim suauissimus IESVS, vt Arcopagita pulcherrime ostendit, omnis vnctionis principium, omnis odoris fons. Nam ipsa, inquit, vnguenti compositio mystica (vt interim formemus, quæ nequaquam formam admittunt) ipsū nobis pingit Iesum, principalem scilicet diuinorum odorum opulentiam, sacris proportionibus in augustissima quæque spiritualium diuinorum vapores immittentē: in quibus spiritus suauiter affecti, sacrisque percepti onibus pleni spirituali vtuntur alimonia, odoratis distributionibus ad ipsarum intellectualem diuinam participationem subeuntibus.

*Quid in
nobis sa-
cra vnctio
debeat
efficere.*

Vide autem tu, qui tam pretiosum vnguentum à Sponso accepisti, vt dignè opereris ex eo. Leniter fluit oleum, nec percussum sonum edit. Indue igitur viscera mansuetudinis, misericordie, & lenitatis, vt omnibus te lenem, amabilemque præbeas; ac ne læsus quidem, aut percussus malum pro malo reddas, aut maledictum pro maledicto. Tumores sanat, & vlcera sedat: O quàm multa sunt eiusmodi in te, quæ Sponsi oleo indigeant? Applica tibi oleum, quod nulli vnquam infirmitati tuæ inuenie-

IN PSAL. XLIV.

inuenietur inefficax. Lucet, deriuat illud in
 te ex infusorio iugiter, vt sis lucerna ardēs,
 & lucens, nec extingatur in nocte lucerna
 tua; nec ab alijs turpiter mendicare cogaris,
 dum Sponso moram faciente, lāpas fatui
 extinguitur. Si pascit, pascere, ne genua
 tua a ieiunio infirmentur, & caro tua
 propter olei defectum immutetur à pinguedine.
 Si vngit, confortare, & gaude: est quippe
 lætitiæ signū. Quare Daniel quia *Dan c. 10.*
 in luctu, & dolore erat, negat se vnguēto
 fuisse vinctum. Iam verò, quia exhilarat
 faciem hominis, eamque ob rē hortatur
 Sapiens. *Eccles. 9.* Omni tempore sint vestimēta tua
 candida, & oleum de capite tuo non deficiat,
 id tibi diligentissimè curandum est. Semper
 Si luctatores roborat, memēto te perpetuo
 in lucta esse, atque adeo ad hoc oleum
 confugiendum esse. Bonus Aiptes vngere
 oleo exultationis, vnguento exinanito.
 Sedat per lenitatem turbatum mare: parum
 ergo tibi sit leniter fluere, alijsque non irasci,
 nisi & turbatos in te aliorum iracundiæ
 fluctus tua lenitate compescas: quia scriptum
 est: *Prou. 15.* Responsio mollis frāgit iram.
 Sacerdotes, & Reges consecrat. Recogita
 diligenter, quod Apostolus asserit: *2 Cor. 10.*
 Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo,
 & qui vnxit nos Deus, qui & signauit nos.
 Et Ioannes, Habetis, inquit, vunctionem à
 Sācto. Agnosce itaque dignitatem tuam, &
 perpende, Quo, Vnde, & Ad.

Ad quid consecratus sis, & inunctus. Grati-
as agunt Sancti in Cælis dicentes, Regi
nostro, Christo nostro, Vnctori nostro,
fecisti nos Deo nostro Reges, & Sacerdo-
tes: eadem sit vox tua in terris, eadem
laus. Postremò tam sancto oleo, tam suau-
vnguento delibutus, caue ne muscæ mo-
rientes perdant suauitatem vnguenti. Ita

Exod. 18.

viuere stude, vt, si muscæ molestæ esse non
desinant, abigantur sanctæ vigilantia
manu, nec mori in te, aut putrescere per-
mittantur. O vnguentum. O somnolen-
tâ nostrâ. Caue item ne de te dicatur, quòd
quibusdam minatur Michæas, Tu calcabis

Mich. c. 6.

oliuam, & non vngeris oleo, si in tam
multis occasionibus proficiendi, tanta
abundantia misericordiarum Dei, oleo
isto abundantissimo non vngeris.

10. Myrrha, & gutta, & casia à ve-
stimentis tuis, à domibus ebur-
neis.

De vesti-
mētis o.
doratis
Sponsi.

Hic considerandæ vestes, loca vbi asser-
uantur, & vnde proferuntur, quali-
bus odoramentis nobilitentur, à quibus
ita odoribus respergantur, quò tandem
totus hic apparatus vestium, & odorum
tendat. Vestes sunt Sponsi Regis, tanto
Sponso, tantoque Rege dignissimæ. Loca
vbi asseruantur, & vnde proferuntur, domus
non quælibet, sed palatia, & magnificen-
tissimæ aedes, exque non fortuito, aut vul-
gariter

gariter ornatae, sed ebore purissimo con-
uestitae. Vestes vero odoribus resperse sunt
myrrha, aloe, vel stacte, & casia. Odora-
mentis autem imbuuntur vestes, non a
mulierculis, quales sibi unguentarias Saul
facturus praedicebatur, sed a filiabus Re-
gum: quae omnia in honorem tanti Spon-
si, laudesque amantissime dirigunt. Per-
pendamus singula.

1. Reg. c. 8

Vestimenta Christi Domini aliqui hu-
manitatem eius intelligunt, ex qua sine
dubio suavissimi efflantur odores. Quis
enim sufficiat cogitare, nedum exprimere
qualibus, quam caelestibus, quam diuinis,
quam inuestigabilibus sint plena odora-
mentis, quae non solum Ecclesiae nares,
mundumque repleant uniuersum, sed etiam
Angelos sanctos post se trahant. S. Augu-
stinus, vestimenta, inquit, eius sunt Sa-
cti eius, electi eius, tota Ecclesia eius,
quam sibi sicut vestem exhibet sine macula,
& ruga, propter maculam abluens in san-
guine, propter rugam extendens in cruce.]
Ut multo magis de Rege nostro, quam de
Hierusalem dictum illud Isaiae compleri
videatur, dicente Patre. Viuo ego, dicit
Dominus, quia omnibus his velut vesti-
mento vestieris, & circumdabis tibi eos
quasi sponsa. Et vestit igitur eos se ipso,
quia Christum induerunt; & vestitur ip-
sis, quia ornatur ab eis. O, quisquis es, qui
te Christo vestiri intelligis, qui eum vi-
cissim

Primo,
Vestimē-
ta Christi
eius hu-
manitas.

Secundo,
item san-
cti, & Ec-
clesia.
S. Aug.
hoc loco.

Isa. c. 9.

Christus
vestis sa-
ctorum, &
sancti
Christi.
ad Gal. 3.

Eccl. 4.

cisim te ipso induis, vide qualē te oporteat esse. Nō enim qui talem vestē induisti, maculas admittere debes. Custodi ait Sapiens pedē tuum ingrediens domū Dei. Quod si domū Domini immundo pede intrare nō licet, quia locus sanctus est, vestē, quæ sanctitatis auctor est, maculare licet: Caue, & attende tibi, cū præsertim corpus hoc, quod corrumpitur, & aggrauat animam, vndique maculas facillē attrahat. Nam etsi macula Christo ipsi contrahi non potest, anima tamen, quæ contrahit, vestem hanc inhonorat; & quōdin se est, scēdare conuincitur.

Tertiō vestes Christi virtutes Sanctorum. S. Hier. ad Principiam.

S. Hieronymus ad Principiam hūc Psalmum explicans, cum dixisset de mortificatione, & alijs virtutibus, de quibus dicendum cum de Aromatib⁹ agemus, Hæc indumenta, inquit, para Sponso nostro: his à te vestibus comptus incedat. Itaque tertius sensus est, vt virtutes, quas filia Regum Sponso exhibent, vestes aromata spirantes intelligantur. Quod si tantopere delectatus est Christus materiali veste, quam Catechumenus adhuc Martinus in paupere illi exhibuit, quantò delectatur amplius hac virtutum veste?

Eburnæ domus quid significant.

Asseruantur verò eiusmodi Spōsi vestes in amplissimis, & regalibus ædibus, sed eburneis. Ebur autem & puritatem, & firmam constantiam, & imputribilitatē, & nobilitatem signat. Affertur quippe ex India,

India, nec facile paratur, cum sit ex dentibus Elephantis; qui quidem sua etiam magnitudine, & mole ebur commendat. Vnde & domus eburnæ, & eburnei lecti, & Thronus Salomonis eburneus prædicantur. O qualem esse oportet animam, quæ ebori comparatur, vbi tali vestimenta asseruantur, quæ Sponso illi, & Regi seruantur: de quo Sponsa, Venter eius, inquit, eburneus distinctus Sapphiris. Nec angusta illa anima, sed latissima tū spatij caritatis, tum vacuitate terrenorum omnium, tum altissimis desiderijs esse debet. Delibuta sunt autē eiusmodi vestimenta myrrha, gutta, vel stacte, aut Aloe, quod idem sonat, & casia. Quæ vnguenta sic explicat S. Hieronymus, vt myrrha mortificationem membrorum, quæ sunt super terrā signet. Stacte, vel Aloe bonum Christi odorem: Casia, vt medicinalis pituitas, & rheumata suo calore excoquat: & vt fistula, vocalis sit in laudes Dei. Hæc de speciebus.

Ceterum etiam filia Regum, & Sponsa his indumentis induuntur. Et meminisse oportet quid Sponsus in laudem hanc filiarum Regum in Canticis ad Sponsam loquatur, Odor, inquit, vestimentorum tuorum super omnia aromata. Et infra, sicut odor thuris, id est, diuinum quid redolentia. Imò ipsas aromaticas species enumerans, Cypri, ait, cū nardo, nardus, & crocus, fistula, & cinnamomum cum

Amos 3.

6.

3. Reg. 10.

Cant. 5.

Quas ve-

stes ani-

ma sibi

debeat

parare.

Cant. 4.

vni-

vniuersis lignis Libani, myrrha, & aloë,
 cum omnibus primis vnguentis. Vide
Prou. 23. quàm longè abesse debeas ab eo quòd Sa-
 piens ait, Vestietur pannis dormitatio, cum
 te oporteat nō solum à domibus eburneis,
 sed etiam pretiosas vestes depromere, easq;
 non vtcumque seruatas, sed odoramentis
 talibus delibutas. Perpende diligentius
 qualis appareas in cōspectu Sponsi, vt gra-
 ta sis oculis eius. Mihi certè de cælestis
 mysterij splendore arridet, quòd indumē-
 ta filiarum Regum, quibus oculos Regis
 oblectant, ipsius vestimenta vocentur. A
 vestimentis, inquit, tuis. Nam & si filia
 Regum illis induuntur, de Sponsi tamen
Quæ ex Sponsi prō-
ptuarijs
petendæ.
Apoc. 6.
 7.
Gen. 3.
 promptuarijs, & vestiarijs acceperunt. Vi-
 dit & beatus Ioannes in Cælo indutos ve-
 stimentis albis, & palmas in manibus ha-
 bentes: sed vnde acceperint, non tacet.
 Datae sunt illis, inquit, singulæ stolæ albæ:
 datae sunt, non ab illis allatae: & si albæ
 sūt, dealbauerūt eas in sanguine Agni. Nec
 aliunde habere potuerunt. Nā paterna do-
 mo afferre nequiuerunt. Quippe Pater illa-
 rum pauper, & nudus vix nuditatem suam
 confutis ficis folijs valuit vtcūque tegere.
 Itaque & à Rege Sponso acceperunt, & illi⁹
 vestimenta sunt: & tamen ipsarum sunt,
 ijsque delectat eum, ad honorem, & gloriā
 eius referentes, & sua confitentes, & Spōsi:
 vt Dei agnoscetes, non sint superbæ; suas
 confitendo non sint ingratae.

11 Adstitit

11 Adsticit Regina à dextris tuis, in vestitu deaurato, circumdata varietate.

SI Reginam primo loco intelligamus Virginem matrem, Angelorū, & Cæli Reginam, haud dubiū, quin sedeat ad dexteram filij vbiq̄ue regnantis, cui, vt potest tantæ Matri, longe sublimiorem thronum verus hic Salomon, quā ille terrenus Bethsabeæ matri parauerit. Quæ & in diademate aureo, & in vestitu deaurato, obregnum, & innumeras, variasq̄ue virtutes fulgentissima, super omnem puram creaturam apparet. Et vehemēter ad gloriam Regis facit, quod talem sibi efformauerit matrem, Matrem carne, Sponsam spiritu, utrobique reginam: cuius fulgorem miratur Cæli ciues, cuius laudes prædicant Angeli: qui quoties filium exaltant, & canticis efferunt (faciunt autem id sine cessatione) toties in hanc Reginam laudes deriuantur. Prædicant enim mysteria salutiferæ redemptionis, atque exaltationis nostræ: id autem cum faciunt, Deum hominem factum laudant, & prædicant, factum autem ex Virgine; quæ ideo in his omnibus & pars ipsa fuit, & admirabili modo glorificatur.

Sin autem animam quamlibet sanctam intelligamus, quam Sponso placuit ita exaltare, apparet sanè multipliciter Dei animæ nostræ bonitas, & potētia, quæ id & voluit, facta.

E &

Regina à
dextris
primò
Virgo Dei
para.

3. Reg. 2.

& potuit. Vestē enim ex auro purissimo, caritate presertim patriæ illā induit, amictus ipse lumine sicut vestimento, & circumdedit varietate fulgentissimarū virtutum, & gratiarum. Hanc sibi adsciuit Sponsam, & Reginam. Quis Sponsus (ait Bernardus) & quæ Sponsa? Sponsus Deus noster est; Sponsa, si audeo dicere, nos sumus. Non me capio præ lætitia quod tanti nos fecerit illa Maiestas. Sed siue sanctę animæ, siue Ecclesię, quæ vna columba, & perfecta est, intelligantur, in idem recidit. Nam & Ecclesię de pulvere, & vermiculis congregata est, vt facta regina assideat Sponso: & animæ sunt partes huius Ecclesię, ex quibus ipsa constat. Sed vt Dei nostri misericordiam magis mireris, & laudes, vide diligenter vnde eam tulerit, quo assumpserit. Explicet Propheta Dei per Spiritum sanctum huius mysterij profunditatem. Proiecta es (inquit) super faciem terrę in abiectione animæ tuę in die, qua nata es, & eras nuda, & cōfusione plena &c. Ecce qualem inuenit, cum in sanguine suo turpiter volutaretur. Quid tum Sponsi bonitas, & magnificentia cum ea? sequitur, Expandi amictum meum super te, & iuravi tibi, & ingressus sū pactum tecū, ait Dominus, & facta es mihi. Qualis firmitas, iuravi tibi? Ingressus sum pactum tecum: quale, nisi desponsationis? Et sponsabo te mihi in sempiternum, &

S. Bern.

Tertio Ecclēsia.

Ex quantā humilitate assumpta Sponsa. Ezech 16. Ad quantā dignitatem, & felicitatē euecta.

Osee 2.

Sponsa

sponsabo te mihi in iustitia, & iudicio, & in miserationibus; & sponsabo te mihi in fide. Et facta es mihi, id est, tota mea. Et cum emundationem à sanguine retulisset, subdit; Et vestiui te discoloribus, & calceavi te ianthino: & cinxi te bysso, & indui te subtilibus: & ornaui te ornamento: & dedi armillas in manibus tuis, & torquem circa collum tuum: & dedi in aurem super os tuum, & circulos auribus tuis, & coronam decoris in capite tuo. Et alia pulcherrima prosequitur. Discoloribus vestiuit, id est, varijs virtutibus noui hominis visceribus misericordiae, bonitatis, humilitatis, mansuetudinis, patientiae. Quid hac varietate pulchrius? Sic Ioseph à Patre turca polymita ornatus est, & Pōtifex cum ingrederetur in sancta varijs vestibus utebatur. Ianthino, vel hyacintho calcata est, vt postquam lota fuerit, pedibus, id est, affectibus amoris, & desiderij ad caelestia regna festinet. Bysso, & subtilibus cincta, & induta est. Bysus iuxta Hieronymum Puritas intelligitur. Et manifestè beatus Ioannes docet datum esse Sponsae Agni, vt vestiatur Bysino splendenti, & candido, quae iustificationes Sanctorum sunt. Notat eodem loco Ezechielis, idem Hieronymus pro subtilibus, Septuaginta noua voce transtulisse τριχάμων, quasi tantae subtilitatis esset vestimētum, vt capillorum tenuitatem habere videretur.

*Gen. 37.**Exod. 28.**Hier. 14.**1. c. 16.**Ezech.**Apo. 19.*

Quod exquisitissimas, & subtilissimas doctes significat, & dona, quibus à Sponso amicta est. Et cum vniuersè dixisset, ornatum te ornamento, quasi cuncta cōplectēs; explicat deinde sigillatim, atque per partes. Armillas in manibus. Quando bona opera dederit nobis Deus (dona quippe eius sunt) tunc circumdat in manibus nostris armillas. Torquē, Septuaginta καὶ δέμα monile scilicet Hieronymi sententia, ex varijs gemmis in pectus descendens. Quis istas aestimet gemmas? Quis varietatem distinguat illarum? Et tamen, quia

Prov. 1.

Eccles. 6.

Salomon exquirenti sapientiam, gratiam capiti addendam, & torquem promittit collo: & alibi, Torques sapientiæ, in quas collum iniicere iubemur, in stolam glorię futuras, prædicat Spiritus sanctus, possumus torquem, sapientiam intelligere, gemmasque, quibus varijs, & pretiosis ornatur, sapientiæ multiplices radios, quos solus ille enumerare, & distinguere potest, qui scrutatur profunda Dei Spiritus multiplex, & subtilis. Circulos in os, siue ad nasum à fronte dependentes, tunc accipimus, cum dicere possumus cum Apostolo,

2. Cor. 2.

Christi bonus odor sumus: vel cum aureū circulum sensuum, ac dogmatum diuinorum habemus in naribus, id est, gratiam accipimus, qua odoramenta diuinorum sensuum, & aromata spirantia discernere possumus. (Id enita ex Arcopagita vis odora-

odoratiua significat) vt iure totis medul- *De Caeles.*
 lis dicere possimus Sponso, odor tuus *Hierarc.*
 excitauit in me concupiscentias aeternas. *c. 15.*

Circulos porro habet in auribus, qui ad
 detractiones, scurrilia, & mala quæuis
 verba claudit, & obturat aures suas. Et
 vt omnia complectatur, quia ornamen-
 tum capitis totius est corporis, Corona
 aurea, siue diademate decoris, vel, vt in
 hebraicis, & græcis translationibus ha-
 betur, gloriacionis decoratur. Hæ sunt
 igitur scilicet Sponsæ, quibus ex se sca-
 tebat, hæc ornamenta diuitiarum, & glo-
 riæ, quibus à Sponso Rege exornatur. Hæc
 ruminanda semper studiose, deuotæque
 menti, vt videat quid ex se habeat, quid
 à Sponso: vt non immeritò hanc gratiam *ad Eph. 1.*
 D. Chrysostomus extulerit in illius ad
 Ephesios, In qua gratificauit nos in dile- *Ser. 5 in*
 cto filio suo. Et S. Bernardus suauissimè *ded. Eccl.*
 disputat aliud esse hominem ante Deum:
 aliud intra Deum: aliud in corde suo,
 aliud in corde Dei: illud in iudicio veri-
 tatis, quo omnes gentes quasi non sint,
 sic sunt coram eo, proptereaque quasi ni-
 hilum, & inane reputari: hoc in affectu
 pietatis qua apposuit erga nos cor suum, &
 quasi in thesaurum suum in nos respicit.
 Cuius præter alia, mellitissima verba
 hæc sunt. Respiremus fratres, & si nihil su-
 mus in cordibus nostris, forte in corde
 Dei potest aliud latere de nobis. O Pater

miseri cordiarum, O Pater miserorū quid apponis erga eos cor tuum? Scio, scio, vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuū. Quomodo ergo nihil sumus, si thesaurus tuus sumus? Tum consulit requirenda nobis & testimonia veritatis, & testamentum pietatis. Lege (inquit) homo in corde tuo, lege intra te ipsum de te ipso testimonia veritatis, etiam communi hac luce iudicabis te indignum: lege in corde Dei testamentum pietatis, quod firmatum est in sanguine Mediatoris, & inuenies quam longè aliud spe possideas, quam retinere videris.] Vidisti, o anima, vilitatem Sponsæ, vidisti gloriam. Quæ nuda erat, & confusione plena adstat Regina in vestitu deaurato, circumdata varietate. Gratias tibi amantissime Domine IESU, qui nihil habens in nobis, quod diligere, ita tamen dilexisti per supereminentem scientiæ caritatem tuam.

Ephes. 3.

Quomodo Regina à Spō soornata.

Psal. 144.

Sed licet hæc ingentia sint, imò stupēda sint, quæ magnificentiam gloriæ sanctitatis tuæ loquantur, & virtutem terribilium tuorum, & magnitudinem tuam narrent, & memoriam abundantie suauitatis tuæ faciant eructare, minora tamē appareant, si modum quo Reginam ornasti spiritu tuo ad interiora præeunte, cernamus: quo modo eam tam fulgenti veste, & polymita induisti; quomodo tot ornamentis decorasti. O admirandā profus

sus sapientiam, & bonitatem Sponsi. Qui
 terram vniuersam floribus, & fructibus ve-
 stit, qui cælum fulgentissimis astris ornat,
 qui Angelos, & Sãctos mirifico lucis ami-
 ctu induit, vt Spõsam vestiret vilẽ, ac pau-
 perculam, ipse caritatis vino inebriatus,
 Cham quidem indigno filio deridente, *Gen. 9.*
 ceteris vero mysterium adorãtibus nudus
 in Cruce pependit, vestimenta militibus
 Crucifixoribus assignauit: misericordia
 splendidius in ipsa nuditate inter latrones
 fulgens, quam olim in monte Thabor in-
 ter Mosẽ, & Eliam niueo splendore co-
 ruscans, amictus lumine sicut vestimẽto.
 Mirabaris splendorem Petre sancte, & ra-
 ptus in desiderium clamabas: Bonum est *Mat. 16.*
 nos hic esse. At misericordie, & pietatis
 vestis clarius rutilat, absorbet dulcius. Cõ-
 uerte tu, anima mea, mentis oculos ad ful-
 gorem amictus huius: vide nudũ Regem,
 vide nudum Sponsum, vt vestitu deaura-
 to circumdaret Sponsam: cui & in Cæle-
 stibus laudes incomparabiles, & cantica
 dulcissima præparauit. Euge amica, euge
 Sponsa, intra in gaudium Sponsi tui. Præ-
 parauit autem dum nudus pendens oppro-
 bria, blasphemias, & sacrilegas capitis agi-
 tationes pertulit. Pondera ergo si potes,
 vestis huius tuæ dignitatem, æstima pre-
 tium. Quomodo non omnia ossa tua di-
 ceat: Domine quis similis tibi? Quomodo *Psal. 34.*
 ipsa te ipsam tibi retinere poteris, vt non

tota in eum tranſeas, qui tantillam te eo
uſque prouexit? Laudate Angeli ſancti
Regis noſtri, veſtrique pariter dignatio-
nem, qui veſtræ vrbis miramini reſtau-
rationem.

12 Audi filia & vide, & inclina au-
rem tuam: & obliuiſcere popu-
lum tuum, & domum Patris
tui.

S. Auguſt. **H**Actenus ad Sponſum: nunc iam ad
hoc loco. Sponſam ſermo conuertitur. Si queris

S. Hiero. quis loquatur? *S. Auguſt.* Prophetam ip-
ep. 140. ſum loqui putat. *S. Hieronymus,* Deum,
Patrem Regis Sponſi. Vtrumque congruit.

Nam & Propheta linguam ſuam calamū
ſancti Spiritus proſitetur, & Pater per
Scripturas ſanctas alloquitur Sponſam.

Quinque Quinque tamen ſunt quæ præſcribuntur,
requirū- Audi, Vide, Inclina aurem, Obliuiſcere
tur ex populum tuum, & tandem Obliuiſcere
Sponſa. domum Patris tui.

Primò vt
audiat.

ad Ro 10.

Ser 28. in
Cant.

Ab auditu meritò incipiendum, quia fi-
des, qua oculi mundantur, ab auditu. Et
dignum eſt, vt vnde irrepiſit morbus (ait
Bernardus) inde remediū intret: & per
eadem ſequatur veſtigia, vita mortem,
tenebras lux, venenum ſerpentis antido-
tum veritatis. Auditus (ait poſtea idem
Pater) viſum reſtituet, ſi pius, vigil, ſi fi-
delis præceſſerit. Meritò itaque monetur
Sponſa, vt ab auditu incipiat, & fide, vt
placere

placere possit Deo, & ea aspicere, quæ carnalis intuitus non attingit: credendo autem iam videre incipit.

Hebr. II.

Sed qualia, & quàm multa videnda sunt, ut aurem perfectiore modo inclinet: Videndum primo, quæ videntur, temporalia, id est, volatica esse. Videndum non posse hominem non plenum Deo beatum esse, cui nullo modo sufficit ad beatam requiem quicquid ipso Deo minus est: ac per hoc nec ipsa creatura sibi. Videnda pulchritudo Sponsi, ut amari possit, quam ipse nobis per sanctas meditationes ostendit. Sunt enim quedam verba Verbi Sponsi ad nos nostræ de ipso meditationes, de quibus eius gloria, elegantia, potentia, maiestate. Videnda sceleratissima, ac terribilissima peccatorum imago: perspicendus virtutum splendor, & caritatis ardentissimi fulgor: contemplanda Ciuitatis, quam suis preparauit Deus, incomparabilis claritas, & huiusmodi innumera: quæ fides docet, meditatio aperit, diligens inuestigatio reuelat. Sed, ut beneficiorum Dei memores simus, intendenda interdum acies, in sceleratam, cœcitatam, & maculositatem, & ulcerositatem nostram, quibus tenebamur, donec Sponsi manu educti inde potentissimè sumus. Nam etsi populum nostrum, & domum Patris nostri obliuisci iubemur (de quo postea) non tamen decet nos obliuisci, quales in eo populo, domoque pater-

*Secundo
ut videat.*

2. Cor. 4.

*Aug. Cōf.
l. 13. c. 8.*

*Bern. ser.
32 in Can-
tic.*

S. Bern.

na fuerimus: Cuius vitæ vel potius mortis (inquit Bernardus) vtinam frequenter ob oculos cordis nostri tetra verſetur imago; vt videlicet conſiderantes miſeriæ pō-

ad Eph. 4.

odus, æſtimare vtcumque poſſimus libera-

Pſal. 55.

tricis miſericordiæ quantitatem. Fuimus in populo alienato à vita Dei per ignorantiam, quæ in illo erat, propter cœcitatē cordis illius; vt non ſine myſterio pſalmus quidā, qui ipſi Dauidi, id eſt, Chriſto Domino inſcribitur, habeat in titulo, Pro Populo, qui à Sanctis longe factus eſt. Quod, quia nobis perpetuo memoria retinēdum eſt, additur. In Tituli inſcriptionem, Quia ad perpetuum monumentum incifa debet eſſe inſcriptio, quod olim profani, & à tēplo, rebusque ſanctis omnibus alieni fuimus, vt diſcamus non ſuperbè ſapere, ſed humiliter ſentire de nobis, magnificè de Rege noſtro, qui eripuit nos de poteſtate tenebrarum, & tranſtulit in regnū ſuum.

ad Col. 1.

Tertiò,
vt inclinet aurē.
Iſ. 50.

Inclinare porro aurem aliquid addit ad id, quod dixerat, Audi. Nam & obedientiam ſignificat, & humilem promptitudinem ad ſecretiora audienda. Ipſe enim

Eccl. 3.

Sponſus erigit mane aurem, vt audiamus quaſi magiſtrum: ipſe bonæ, attentæque auri, quæ audit cum omni concupiſcentia

Iob 4.

S. Greg
Moral. 5
c. 2.

ſapientiā, inſtillat ſublimiora, vt purgata auris ſuſcipiat quaſi furtiue venas ſuſurri eius. Venas autē ſuperni ſuſurri auris cordis furtiue ſuſcipit, ait S. Gregorius, quia

ſubtili-

subtilitatē locutionis intima afflata mēs,
 & raptim, & occultē cognoscit. Nisi enim
 se ab exterioribus abscondat, interna non
 penetrat. Occultatur autem vt audiat, &
 audit, vt occultetur: quia & subtracta visi-
 bilibus inuisibilia conspiciat, & repleta in-
 uisibilibus, visibilia perfectē contemnit.
 Hæc Gregorius. Qui & affert locutionem
 hanc intimā sciri non posse, nisi à quo ha-
 beri potest. Ex quo manifestum est, quæ in
 hac inclinatione auris interiori à Sponso
 audiuntur, nec narrari, nec intelligi posse,
 nisi experientia doceat. Nam & de quibus-
 dam discipulis, qui manserunt apud Do-
 minum, vt audirent eum, ait S. Augusti-
 nus, *Tract. 7.* Quam beatum diem dixerunt, quam
 beatam noctem? *in 10.* Quis explicet nobis, quæ
 audierint illi à Domino? Aedificemus nos-
 metipsi in corde nostro, & faciamus do-
 mum, quo veniat ille, & doceat nos, & col-
 loquatur nobis. *Eccl. 6.* Et Sapiens, Si inclinaue-
 ris, inquit, aurem tuam excipies doctri-
 nam. Et rursus, Inclina aurem tuam, &
 audi verba sapientum: appone autem cor
 ad doctrinam meam. *Prova. 22.* Ostēdit autem à gu-
 stu, & experientia melius cognosci pulchri-
 tudinem eius, subdens. Quæ pulchra erit
 tibi, cum seruaueris eam in ventre tuo, id-
 est, corde, & visceribus tuis, & redundabit
 in labijs tuis. Ex abundantia enim cordis
 os loquitur. Vides quid faciat inclinatio
 auris. Quæ profecto necessaria est, vt popu-
 lum,

lum, & domum patris nostri obliuiscamur. Primo enim præcedit auditus. Secundo meditatio, & visus. Tertio inclinatio auris. Primum necessarium est ad alterum, & hoc deinceps ad tertium, Tertium ad reliqua. Ita quodam ordine connexa sunt, quæ Sponsæ suadentur.

*Quartò,
Vt obliuiscatur
populum
suum.*

Obliuiscere populum tuum, quod magnum est: & domum Patris tui, quod maius, & perfectius. Obliuisci autem dicimur aliquid, cum ita ex animo excidit, ut ne memoria quidem amplius pulset: in quo satis indicatur quam longè ab affectu, & amore antiquæ patriæ Sponsa esse debeat. Non obliuiscetur populum suum, qui linguam, qui mores, qui habitum, qui desideria retinet Patriæ, id est, mundi huius. Si latinus latinè, si græcus græcè loquitur, quomodo oblitus est populi? Ita retinent quidam linguam, & idioma seculi, & moribus patriam repræsentant. Apostolus autem prædicat, In carne enim ambulantes non secundum carnem militamus. Et alibi, Nostra autem cōuersatio in cælis est. Beatus porro Cyprianus, Quam sublime, inquit, quam capax pectus, ubi talia, & tanta voluntur? Vbi non nisi Dei præcepta, & Christi præmia cogitantur? Voluntas est illic tantum Dei: & in carne adhuc licet vobis positus, vita iam uiuitur non presentis seculi, sed futuri. Quam multi Patres in Aegypto, in Thebaide, in Nitria, in Palestina,

2. Cor. 10.

*Ep. 16 ex
Edit. Pā.*

stina, & vbiq̄ue terrarum in desertis ostendebant se populum suum oblitos? Q̄iam multi in medijs populis de mundo se non esse testantur, sed sola inferiori, & ignobiliore parte, id est, corpore, in mundo teneri, vitam habere absconditam cum Christo in Deo: Et quidem ad Abraham dicitur, Egredere de terra tua. Parum est. Et de cognatione tua. Adhuc maiora audi. Et de domo Patris tui. Patrem aliqui Sancti Diabolum, alij Adamum intelligunt: certè vterque Pater perniciosus nobis fuit, vterque quàm longissimè abijciendus, vt Sp̄so placere possimus. Iam vide, inquit S. Augustinus, Si non debes dimittere Patrem tuum illum, ac populum tuum illū, & venire ad Regem iustum Deum tuum. Deus tuus est Rex tuus, & ipse est Sponsus tuus. Regi nubis Deo, ab illo dotata, ab illo decorata, ab illo redempta, ab illo sanata. Quequid habes, vnde illi placeas, ab illo habes. Hæc ille. Debemus igitur diligenter inquirere, & inuestigare num in idiomate, habitu, conuersatione nostra aliquid redoleat de populo illo, & de patre illo, cum præsertim satis importunum habeamus monitorē, ac rememoratorē, qui nos illorum penitus obliuisci non permittat, corpus dico, & passiones animæ, quas de patre Adamo traximus. Recurrendum, subinde ad Sponsū, vt nostri misereatur, & dona sua custodiat, & ad maiora promo-

*Gen. 12.**Quintò,
Vt obliuiscatur
domū Patris sui.**S. Aug. in
hunc locū.*

ueat: misereatur quando per errorem, aut fragilitatem cōtingat ad pristinae vilitatis rusticos mores redire; & paterna, id est, barbara, & incondita lingua loqui. Nā quod olim Ephrataeis euenit, vt Scibboleth dicturi non sentientes Sibboleth pronuntiant: id hodieque non raro contingit. Tantum materna cōsuetudo potest. Dicit quidem Sponsus, & Rex noster: Pater tuus Amorrhæus, & mater tua Cethæa. Sed ipse cognouit figmentum nostrum: & dum agrestibus interdum moribus patriam, vel nolentes erumpentibus quibusdam signis prodimus, ipse ad se reuersos Angelorum linguis loqui facit: vt audiat Sponsa, quæ ascendit dealbata, super Dilectum tamen innixa, vox tua duleis, & facies tua decora.

Jud. 12.

Ezechiel. 16.

Cant. 8. 2.

13 Et concupiscet Rex decorem tuum: quoniā ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum.

Ex obliuione Patris, & Patris decor animæ, & quantus decor.

Hier. ep. 128.

QUALIS decor, quanta pulchritudo, vt eam Rex concupiscat? Vide quid faciat oblitam esse populum suum, oblitam Patris domum: miram generat pulchritudinem. Vnde & filij Israël de tertia mansione, quæ dicitur Etham, id est, fortitudo, ad quartam veniunt, quæ vocatur Phihahiroth, quod os nobilium sonat. Grandis est fortitudo Aegyptū dimittere ait Hieronymus. Quod idem est, ac populi

puli sui obliuisci. Magna planè fortitudo, sed in Deo faciemus virtutem. Inde transgressi ad os nobilium ascendimus, quia, vt ait idem sanctus Pater, Assumpta fortitudine nobilitamur in Domino, & Beelsephon, idest, Idoli arcanum contemnimus. Decorem autem animæ, quæ mundum, & visibilia relinquens, adheret Sponso, quis explicet? quam non solum admirètur Angeli; quibus præbet spectaculum pariter, & miraculum sui; vt audiat de se loquentes, Quæ est ista, quæ ascendit delicijs affluens: sed ipse etiam Dominus concupiscat. De hac autè pulchritudine dulcissimè S. Bernardus, Quid namque eorum, quæ in faciem lucent, si internæ cuiuspiam sanctæ animæ pulchritudini comparetur, nõ vile, ac foedè recto appareat æstimatori? Quid, inquam, tale in se ostèdit ea, quæ præterit figura huius mundi, quod æquare speciem animæ possit illius, quæ exuta terreni hominis vetustatem, eius, qui de cælo est, decorem induit, ornata optimis morib⁹ promonilibus, ipso purior, sicut & excelsior æthere, sole splendidior? Hanc autem pulchritudinem ex conuersione ad Sponsum induit, quia auersa ab eo stultè, ac miserè vivebat, quæ est eius informitas. Formatur autem, cum conuertitur ad incommutabile lumen sapientiæ, Verbum Dei, qui eius Spõsus est, cuius similitudinem ex adhesionem induit. De hac egregiè S. Macarius

laco. c. d.

Cant. 8.

Ser. 27. in Cant.

1. Cor. 7.

Decor animæ ex conuersione ad Spõsum.

Hom. 1.

rius Aegyptius. Anima, inquit, quæ illustrata est à decore inenarrabilis gloriæ ei⁹, cum preparauerit eam sibi in sedem, & domicilium, tota lumen euadit, tota facies, tota oculus. Et post pauca, cum de Sole, & igne similitudinē attulisset, subdit significantissimè. Sic & anima, quæ plenè illustrata est ab illa ineffabili pulchritudine gloriæ luminis vultus Christi (perpende verba) & Spiritu sancto repleta, ac digna, quæ fieret domicilium, & thronus Dei, tota oculus, tota lumen, tota facies, tota gloria, & tota spiritus euadit. Nempe sic eam adornante Christo, gestante, regente, baiulante, & ducente illam, & hunc in modum illam instruente: & spiritali decore adornante. Adornatur autem & fit tota lumen ad interiora semper se extendens, & subinde quicquid tenebrosū, & imperfectum superest, deponens, vt de claritate in claritatem, de minori ad maiore, de inferiori ad sublimiorem proficiat perpetuò. Nō enim locis aut passibus accedit ad Sponsū, sed claritatibus, ipsisque non corporeis, sed spiritalibus tanquā à Domini spiritu, à Domini planè, & nō à nostro, quamuis in nostro. De hoc Apostolus ipse, Reuelata facie, inquit, gloriā Domini speculantes in eandem imaginē transformamur à claritate in claritatem, tanquā a Domini spiritu. Speculantes autem, idest κατόπτρον, significat susceptam in se imaginem

Bern. ser.
31. in Cantic.

2. Cor. 3.

ginem, atque splendorem tanquam speculum representare. Quod S. Chrysostomus *Hom. 76* ibi, eleganti exemplo de argēto perpolito explicat ad solis radios exposito. Sic anima, inquit, repurgata, & argēto facta lucidior accipit radiū à gloria spiritus, & hunc vicissim à se remittit. Eoque dicit, scilicet Apostolus, speculantes secundum eandem imaginem transformamur. Vide ergo diligenter quā politem debet esse argentū, quā studiosē tersum, ne quid resideat, quod radiorum perceptionem, & consequenter emissionem impediat. Sic enim si tuam ignobilitatem, & maculositatem illius munditię contemperari non posse cognoueris, flere dulce habebis, eumque deprecari, ut etiam atque etiam misereatur, donec exuas totam miseriam. Ceterum ut ex radijs Spōsi valeas illuminari, & speculum tersum oportet esse, & ad radios directum assidue, & nihil interponi medium, quod impediat. Caue tibi anima, examinate, & circumspice diligenter, perpurga sine intermissione, dirige te totam, & intende in decorem, & claritatem vultus eius, qui tuam speciem concupiuit. Ipse enim & facit eam, ut concupiscat, & concupiscit, ut faciat.

Sed quis concupiscit? Non enim quilibet Rex, sed ipse est Dominus Deus tuus, id est, ipsa pulchritudo, quæ omnibus pulchritudinem sui participatione impertiat. Dominus.

Quis.

Cur Spōsus hic vocetur Dominus.

Deus Spō-
sa.

de Ciui. li.
17. c. 16.

Iob 5.

Chryso-
sto.
in hunc
Psalmū.

Quis non hic Christum, quem prædicamus: & in quem credimus, quamlibet sit tardus agnoscat? ait S. Augustinus. Agnito autem Rege Christo, iam cætera, quæ hic tropicè dicta sunt, quomodo sit speciosus præ filiis hominum quadam tãto magis amanda, atque miranda, quãto minus corporea pulchritudine: quis gladius eius, quæ sagittæ, & cætera isto modo, non propriè, sed tropicè posita inquirat exotio. Sed quod ait, Quoniam ipse est Dominus Deus tuus, præter reuerentiam, & horrorem, quem incutit, præter cognitionem nobilitatis suæ, quæ tanto Sponso coniuncta est, præter agnitionem pulchritudinis, & speciei, quam inde contraxit, quam visitans iuxta beatum Iob, idest, diligenter inspicies, & perscrutans, non peccabit, quia cauebit, ne fœditatem in tanta gloria contrahat, est & aliud perspicendum, quod adnotauit Chrysostronus, Nimirum hoc nomine, quod Deus est, valde vrgeri Sponsam, vt seiungat se ab illis omnibus, quæ obliuiscenda præmonuit, seque ipsã totam illi dedicet, intelligatq; magnam, & iustissimã esse causam, cur id præci peret, vt populi, & patriæ domus obliuisceretur. Neque dixit, quia ipse est Pater tuus, aut quiduis aliud, sed Dominus Deus tuus, vt hac ratione maximè eam feriat. Quoniam qui est Dominus, & Pater tuus, voluit quæque Sponsus fieri: imò illud ipsum factum esse

esse dominum, summæ est benignitatis, & clementiæ. Quid est homo, ait Propheta, quia innotuisti ei? Si ergo solum innotescere homini obliuioso, & vilissimo tanta dignatio est, quanta tandem erit & Dominum, & Patrem, & Sponsum esse voluisse? Mihi verò & singulare aliquid in hoc verbo videtur significare voluisse. Vt, quoniã Sponsum Regem cum eo, quòd Dominus est, & Deus, non sine mysterio coniunxit, moneat occultè, imò satis apertè illam, ne ita Spõsum amplectatur, vt Dominum, ac Deum esse obliuiscatur. Quare, vt ei debitus reddatur honor, affectus misceat reuerentiæ, & amoris; sic eum diligens casto, ardentique amore, vt cum reuerentia, & tremore eidem seruiat. Quem locum acutissimè simul, ac suavissimè tractat S. Gregorius explicans illud adorare, & immolare, quod de parentibus Samuelis dicitur. Quisquis, inquit, diuinæ contemplationis arce sustollitur, in illa cuncta illuminante luce respicit, & quod se mirabiliter terreat, & quod ineffabiliter delectet. & post quædam pulcherrima. Tunc quippe adorat, cum cõsiderata illa immensitate omnipotentia, sic conditori summittitur, vt cõtra spiritalem conuersationem carnalis concupiscentiæ impulsibus non leuetur. Adorã autè immolat, quia, quo humilior diuina veneratione prosternitur, summæ claritatis illius blandimento suauius refouetur.

Adorare

lib. 1. c. 2.
in 1. Reg.

Adorare igitur ascendenti, est diuinæ omnipotentiæ magna casti amoris veneratione submitti: immolare verò diuinæ lucis suauitate ineffabiliter delectari. Hæc ille. Sed vide sequentia melliflua omnia.

13. Et adorabunt eum. Alij, Et adorabis eum.

Vtrumque conuenienter. Nam si Deus agnoscitur, ab omnibus adorandus est, & ipsa singulari modo, quæ Sponsū amat, adorat Deum. Sed dum legitur, adorabunt, cum non dicatur vt alibi. Omnes gentes venient, & adorabunt: vel, Omnes populi, tribus, & linguæ ipsi seruient: aut, Adorabunt eum omnes Reges terræ sed indefinitè, Adorabunt, indicatur non solum filios hominū, sed & astra cœli, quæ iubilant coram eo, imò omnes exercitus Angelorum adoraturos. Nam omne genu flexitur coram eo cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua collaudat, & benedicit, & adorat. Si verò legatur, Adorabis, magnum mihi quoddam videtur inuicem beneficium. Nam quæ verè Deo, vt Sponso coniuncta est, quæ illi casto inhaerens amore ex eo suspenditur, & singulari modo excellenter adorare dicitur, & ex ea adoratione insigne consequitur donum. Hac enim puritate mentis, & firma adhesionem sensu mentis absorpto, ac de terreno situ

*Pf. 145.
Dan. 7.*

Pf. 71.

Ad Philip. 2.

*Perfecta
Sponsæ
adoratio.*

*Cass. col.
2. c. 5.*

fitu ad spiritalem, atque Angelicā similitudinem reformato, quicquid tractauerit, quicquid egerit, purissima, ac sincerissima erit oratio. Vides quam merito moneatur anima, ut & obliuiscatur antiqua, & propria, & Sponsam suam pulchritudine oblectet; quò fit ut & illum debita adoratione prosequatur, & sibi incredibilia lucra conquirit. Nam ex ea adoratione, ut monet Nebridium S. Augustinus, fit in homine nihil timere, fit & solidum gaudiū nullis omnino lætitijs vlla ex particula cōferendum. Quod si in naturam humanam talis vita non cadit; cui aliquando euenit ista securitas, cur tantò euenit crebrius, quantò quis in mentis penetralibus adorat Deū?

Ep. 116.

Quoniam ipse est Dominus Deus tuus.

IN Hebræo est particula **כי** quæ licet plura significet, nihil tamen hoc loco potest congruere nisi causalis significatio, quoniam, quando, ut noster transtulit. Sed quæ nam ex prædictis nū proxima, an superiora respiciat, non apparet. Potest tamē ad superiora referri, ut sit causa, quare obliuisci debeat populi, & domus paternæ: quod meritissimè eo suadetur, Quoniam ipse est Dominus Deus tuus. Idque, ut supra diximus, Chrysostomus videtur innuere. Sin autem referatur ad proxima, semet esse Concupiscet Rex decorem tuum, quoniā sicit ipse

Concupiscit Deus decorem animæ, quem ipse

18 MEDITATIONES

ipse est Dominus Deus tuus, difficilius quidem intellectu est, sed sapor dulcius. Puta ergo Prophetam sic alloqui Ecclesiam, vel animam, ne tibi blandiaris o Sponsa, quod ad tantam pulchritudinem, tantumque decorum prouecta sis, ut te Rex concupiscat: ne sublime sapias, aut te ex te magnum aliquid esse præsumas; ne & de te dicatur,

Ezech. 28.

quod de aliquo scriptum est, Eleuatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam in decore tuo. Nam decor, si animam extollat, unde à Sponso distrahetur, & perdit sapientiam, & perditur ipse. Cōsidera itaque, qui concupiscit decorem tuum, quia ipse est Dominus Deus tuus, & videbis solum esse illum, qui non ut ceteri, diligit. Amat enim alij, quod bonum, pulchrum uel inueniunt, at iste non quod inuenit, sed quod facit. Unde & Emmanuel nobiscum Deus dicitur reprobare malum, utique auferendo, & eligere bonum, non quod in mūdo inuenit: sed, quod non aderat, faciendo. Ita sanè, & pulchritudinem tuam concupiuit, sed quam ipse creauit, non quam inuenit. Unde & per Ezechielem ad

Isa. 7.

te dicit, Perfecta eras in decore meo, quem posueram super te.

Ezech. 16.

te dicit, Perfecta eras in decore meo, quem posueram super te.

14 Et filia Tyri in muneribus, vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.

ALIQVI

ALIIQVI ita connectunt, Ipse est Dominus Deus tuus, & adorabunt eum filia Tyri in muneribus, expuncta coniunctione, &. Verum etiamsi cum ea particula legatur, commodissime annectitur, vt sit emphasis, & adorabunt eum etiam filia Tyri, quæ ab eo cultu, & religione maximè videbantur alienæ. Siue autem dicatur filia Tyri in numero singulari, vt legit D. Hieronymus, siue filia in plurali, vt nos habemus, perinde est. Nam & filia Hierusalem, & filia Babylonis, quæ alibi in scripturis leguntur, Ciuitates ipsas designant, & Filia dicuntur hebræo idiositimo villa, seu oppida Ciuitatibus subiecta. Itaque perinde erit, ac si dicatur Ciuitas ipsa Tyri cum subiectis vrbibus. Ipsa ergo adorabit Dominum cum muneribus, quemadmodum de AEgypto dixit Isaias. Cognoscet AEgyptij Dominum in die illa, & colent eum in hostijs, & in muneribus. Quod autem pro vniuersa Gentilitate Tyrū specialiter nominauerit ea fortè ratio fuit, quod Ciuitas illa Emporium erat nobilissimum, & Hierosolymitanæ Ciuitatis æmula. In hoc autem tria mihi consideranda videntur, quæ ad præsentem explicationem faciunt.

Isa. 37.
Ps. 13.

Isa. c. 1.

Mentio
fit nomi-
natim Ty-
ri.

Primò,
ob nobi-
litate
vrbis.

Primùm ipsa Tyri insignis pulchritudo, & frequentia, de qua latissimè Ezechiel, Quomodo (inquit) perijsti, quæ habitas in mari vrbis inclyta, quæ fuisti fortis in mari

Ezech. c.
26. & 27.

mari cum habitatoribus tuis, quos formidabunt vniuersi. Et, ô Tyre, tu dixisti, perfecti decoris ego sum, & in corde maris sita. Finitimi tui, qui te ædificauerunt, impleuerunt decorem tuum. Et plurima quæ in commédationem illius vrbis, cuius ruina prædicit, magnificè fere toto cap. 27.

c. 28.

prosequitur: vt & in cap. 28 cum ad ipsam urbem, & Regem sermonem, & comminationem vertit. Certè Oseas illius pulchritudinem inuens, Ephraim (inquit)

Osee. c. 9.

vt vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine. Quoniam ergo tam celebris erat Tyrus, tam diues, tam potens, tam munita, tam populo plena, tam multis nauibus, & mercatorum etiam externorum copia ornata, assumitur nunc in usum adorationis, & subiectionis Regis huius nostri, qui homo Deus est, vt non ostendatur nullam non potentiam, & nominis celebritatem hæc Regi futuram subiectam, quem allatis etiam muneribus venerantur.

Secundò ob infirmitatem.

Secundò non solum magnitudo, & celebritas vrbis, sed impietas, viuendi licentia, & idololatria, qua maximè laborabāt, cōsiderandæ, vt appareat gentes, quæ vel maximè à cultu Dei, & eius adoratione ob cœcitatem cordis abhorrebāt, futuras supplices, eumque magna animi demissione ac pietate adoraturas, opesque illi suas, & superbiam subiecturas. De qua re mitificè Dei potentiam, atque sapientiã declarante,

rante, quæ omnia sibi suauissimè subie-
 cta facit, vt iam ostendimus, videtur Isaias
 prophetasse, dum de pœnitentia, & hu-
 miliatone totius orbis sub nomine Tyri
 agens, Visitationem (inquit) faciet Do- c. 23. ex
 minus Tyri: & iterum restituetur in anti- versione
 quum, (nimirum, quia vt eo loco ait S. 5. Hiero-
 Hieronymus) & de ipsa dicitur, Oblivi- nymi
 scere populi tui, & domus Patris tui, & ad-
 fuitit, vt Regina à dextris Sponsi in vestitu
 deaurato circumdata varietate. & subdit
 Propheta, Et erit negotiatio eius, & mer-
 ces sancta Domino. Sed non ipsis congre-
 gabitur, sed his, qui habitant coram Domi-
 no. Merces enim, & labores non illi Tyro Isai. 60.
 congregabuntur, quæ superba, & Idolis de- 49.
 dita erat, sed ijs, qui habitant coram Domi-
 no, cum felici commutatione ad Ecclesiã
 transferentur, quæ mamilla Regum lacta-
 bitur, & Reges nutricij illius erunt, cum an-
 tea deserta, & humiliata posita fuerit in
 superbiam seculorum. Et fortasse hæc mi-
 sericordiam, & commutationem illud oc-
 cultè signabat, quod ad templum vel con-
 struendum tempore Salomonis, vel repa-
 rãdum tempore Esdræ, Tyrij, Sydonijque
 pulcherrimas cedros, atque abietes contu-
 lerunt: vt esset indicium sic tẽplũ Domini,
 id est, Ecclesiam Christi ex gẽtilitatis mu-
 neribus, & oblationibus, imò ipsismet gẽ-
 tibus, licet antea impijs, tanquam lignis
 imputribilibus, & odoratis exãdificandũ.

F Tertiò

Tertiò ob
felicem
cōmuta-
tionem.

Tertiò Considerandum nomen Tyrus; quod hebraicæ dicitur Zor, quod & petram, & angustiam significat: quæ petra, si de fortitudine situs illius ciuitatis, quæ supra scopulum fortissimum posita in mari erat, accipiat, iam dictum est; sin autem vt petra duritiam cordis significat, id quoque iam diximus, quàm suauiter illam emolliat Sponsus Rex dum supra tractauimus verba illa, Sagittæ tuæ acutæ in corda inimicorum Regis. Si verò accipiamus vt sonat angustiam, iam in hoc pulcherrimè intermicat psalmi titulus. Pro ijs, qui commutabuntur. Nam ex summa cordis angustia, qua sibi ipsis solum placebant, omniaque ad se referebant, iam nunc felici commutatione in latitudinem cordis, quasi arenam, quæ est in litore maris à Rege educti omnia sua Deo offerunt. Vidimus Aethiopiissam mutasse pellem suam, & ascendisse deabatam, quod Moses facere non potuit. Sed ecce plusquam Moses hic. Vidimus oblitam populi, & patris, assumptam in Sponsam fuisse. Vidimus nudam & confusione plenam in vestitu deaurato circumdatam varietate. Vidimus abiectam, & proiectam super faciem terræ adstitisse dextris Regis. Nunc cernimus angustis corde, & suis tantum commodis olim seruientes, qui nec opera, sed nec cogitationes quidem Domino offerre volebāt, iam

omnia sua, seque ipsos integrè Deo offerre, ac penitus dedicare, & tradere. Vides quam suavis, quam mira, quam amplectenda commutatio, de qua manifestè in titulo præmonemur. Dixi autem (cum de muneribus tantum in genere psalmus loquatur) se ipsos, ne dum sua omnia Deo offerre, & tradere, quia cetera omnia munera non acceptat Sponsus Rex, si te ipsum non obtuleris. Audi S. Gregorium Nazianzenum. Non apparebis (inquit) in conspectu meo vacuus: verum si quid pulchri habes, tecum feres: at nunc diuerso modo nouus appare, sic nempe, vt totus immuteris. Vetera transferunt: ecce facta sunt omnia noua: huic ferto muneris loco, præclaram mutationem offer: ac ne sic quidem magnificè de te sentias. Verum dic cum Dauide, Hæc mutatio dexteræ Excelsi. Et alibi idem Pater manifestius, nullum nos posse gratius Deo munus offerre, quàm si nosmetipsos, imaginis imaginis decus reddentes, hoc est, Christo qui est imago Patris, nos, qui ad eius imaginem facti sumus, per eius similitudinem ad decus reformatos deferamus. Atque vt maius aliquid dicam (inquit idem Pater) omnibus horis, animique agitationibus nosmetipsos Deo immolamus: omnia pro Verbo excipiamus, passionibus passionem imitemur, sanguine sanguinem honoremus.] Hæc ve-

Non accipit munera Deus, nisi te simul offeras.

Or. 43. in no. domo.

Or. 1. de Pascha.

Or. 42. que est de Pascha.

rè mutatio dexteræ Excelsi, hæc munera largitatis tuæ sunt, atque potentia IESV benignissime, vt filias Tyri, & angustissimi cordis, oblitus amoris proprii, qui animam verè coangustat, in muneribus, iisque præclaris facias ad te currere.

Oblatio
grata
Deo explicatur
ex oblatione panum propositionis
Leu. 24.

Quæ oblatio, quoniam quotidie renouanda est, quotidie perficienda, mihi mirò modo per panes Propositionis significata videtur. Libet enim in hac Meditatione, quæ dulcissima est, diutius immorari. Sic autem iusserat, Accipies quoque simillam, & coques ex ea duodecim panes, qui singuli habebunt duas decimas, quorum senos altrinfecus super mensam purissimam coram Domino statues, & pones super eos thus lucidissimum, vt sit panis in monumentum oblationis Domini. Per singula sabbata mutabuntur coram Domino suscepti à filiis Israel fœdere sempiterno.

Exod. 25.

Et quoniam longum esset omnia persequi, quæ & hic, & in Exodo de eiusmodi panibus propositionis habentur, aliqua tantum attingam, quæ facile ostendant, quam cara sit Domino sui ipsius oblatio, & quam à nobis diligenter ei reddenda sit, à quo habemus vt simus, & sancti simus; vt aliquando ab eodem, & in eodem beati esse possimus.

Quæ consideranda
in panibus

Primò igitur aduertendum est Panes huiusmodi non ex quauis farina, sed ex simila, id est, pretiosissima parte tritici confici.

fici. Deinde non erant parui, aut consuetæ bus pro-
 mensuræ panes, sed habebant singuli duas positio-
 decimas Ephi, id est, libras octo, quæ panis.
 nis insignis est magnitudo. Tum verò, &
 fieri, & coqui debebant à solis Sacerdoti-
 bus, & si vera est Hebræorum traditio, quæ
 refert Hieronymus in Malachiam, ut ipsi c. i.
 met Sacerdotes non solum facere, & co-
 quere panes, sed & triticum ad eam rem
 ferere, metere, molere deberent, satis ap-
 paret quàm mundos esse, & sanctos eos pa-
 nes vellet Dominus, quos etiam in loco
 sancto comedendos statuit. Per singula
 sabbata murabantur, & antiquis sublati-
 proponebantur panes calidi. Appellaban-
 tur autem Panes Propositionis, quos Se-
 ptuaginta Protheseos vocarunt: Hebraicè
 autem vocantur Panim, id est, facierum,
 siue faciei. Nam vox illa Hebræis singula-
 re non habet. Imponebantur autem super
 huiusmodi panes duæ phialæ aureæ thure
 lucidissimo plenæ: ipsi verò Panes intra
 Sacta, non longè ab altari Thymiamatis
 ad sinistram super mensam collocabantur,
 ex lignis Setim pretiosis, & imputribilibus
 confectam, auro purissimo circumtectam,
 quæ habebat in summitate coronam item
 auream interrasilem. Sic enim appellat
 Scriptura. Quæ omnia si diligenter per-
 pendantur, manifestè indicant quanta, &
 quàm sacra sit oblatio, qua integrè se se-
 quisque Deo consecrat.

Quas cō- Primū itaque ex præcipua, & nobi-
ditiones lissima nostri parte oblatio faciēda est; in-
nostra intellectu scilicet, & voluntate, vt nō modò
oblatio in rebus fidei, sed etiam in disciplina, &
habere voluntate Domini bona auris audiat cum
debeat ad omni concupiscentia sapientiam. Volun-
similitu- tas verò, vt ait S. Macarius Aegyptius ita
dinempa- se macret, & sale, atque igne se condat,
num pro- vt totam se in holocaustum suo consecret
positio- Creatori. Erant autem huiusmodi panes
nis. non consuetae magnitudinis, sed magni.
Eccl. 31. Quippè Deo offerebantur. Quam ob cau-
Ser. 5. in sam ita S. Bernardus fratres alloquitur,
dedic. Ec- Opto igitur, & omnibus modis cupio, vt
clesiæ. & paruulos, & magnos, imò, vt plus mi-
remini, nihil aliud quàm grande aliquid
S. Aug. ei, id est, Deo, vos exhibere curetis. Et
S. Augustinus Temperantiam verè reli-
giosam amorem esse definiuit, integrum
se se Deo castumque custodientem. Audis
integram oblationem, audis se totum,
audis magnum aliquid Deo offerri, & du-
bitas mutationem esse factam, vt filiae
Tyri in muneribus adorent.

Iam verò quod à solis sacerdotibus fie-
bant, & in loco sacro comedendi erāt, Deus
bone, quantam munditiam, quantā san-
ctitatem in hac oblatione insinuant? Non
enim quicquam in ea participare immū-
dis licet, id est, malignis spiritibus, qui se-
per aliquid ex nostra oblatione decerpere,
& furari contendunt, quā decipientes, quā
deterren-

deterrentes, quæ spōsionis nostræ obliuionem curantes. Sit sanctus qui offert, sit fidelis, sit peruigil: &, cum se ipsum offerat, quia idem est offerens, & quod offertur, videat vt & id omni ex parte purū sit.

Et quoniam fragilitas nostra maxima *S. Greg I.* est, & illa solum mens, vt ait S. Gregorius *22. Mor. c. 3.* nescit per torporem veterascere, quæ semper inchoare studet quotidiana inuouatione feruoris, necesse est vt per singula sabbata ponantur panes calidi. Nobis enim sabbatum semper est, quibus feriandum a sensibilibus indicitur: quibusque & beneficiorum Dei, & oblationis nostræ perpetuo renouanda memoria est, ne volumine *S. Aug.]* temporum, vt ait S. Augustinus, ingrata subrepat obliuio. Itaque remotis prioribus calidos panes apponere, est noua sancta desideria oblationesque nostras igne sancti Spiritus ardentia continenter offerre.

Dicebantur autem Propositionis, quia proponebantur in memoriam, & gratiarū actionem Deo. Faciei verò, quantum arbitror, non solum, quia in conspectu Domini ponebantur, sed etiam, quia ipse profua benignitate ita ad ea munera hilarem faciem conuerteret, vt semper eorum conspectu lætaretur. Quod nostris muneribus maximè conuenit. Nam si respexit Deus ad Abel, & ad munera eius, & propter vota, & deuotionem offerentis munera ipsa respexit: at quæ munera? De primogeni- *Gen. 4.*

tis (inquit) gregis sui , & de adipibus eorum : quanto pretiosior nostra oblatio est , quæ non de adipibus ouium , sed de summa nostri parte , imò de totis nobis , totis votis oblata est ? Vt proinde vehementer nobis lætandum sit , quòd eam oblationem exiguam quidem illam , & de manu illius acceptam , sed tamen integram , eique placentem , ita accipit , vt & iugiter aspiciat clementiæ oculis , & quasi magnum aliquid obtulerimus , oblationem faciei suæ nomet . Gaudet enim , & collætatur nobis , cum benè fecerit nobis : & ipso aspectu talis oblationis mirificè delectatur . Quis non ergo se totum Deo consecret ? Quis non curet perpetuò illi panes faciei offerre , qui non crescit ex redditis , (vt S. Augustinus ait) sed potius in se reddentes crescere facit ?

S. Aug.

Phialas verò aureas lucidissimo thure plenas quis non videat mētem significare purissimam , quæ thus lucidissimū , id est , Orationes sanctas , meditationesque diuinas perpetuò suis oblationibus superponit . Nec opus est de thure plura dicere , cuius Scripturæ varijs in locis semper pro Orationibus Sanctorum , & cælestibus desiderijs meminerunt . O quàm deplorandū , quod ij , qui se totos Deo obtulisse gloriantur , tam insulse , & frigide , tam humilibus conceptibus , ac tam parum diuinis affectibus distinentur , vt dicere non valeant ,

leant, Odoretur Dominus sacrificium in odorem suauitatis, cum in thuribulum illud aureum, quo Angelus iuxta Ioannis *Apoc. 8.* visionem Deum adorat, illi Sanctorum vota offerens, incensum imponere aut nesciant, aut negligant.

Mensa autem, in qua panes superponebantur, non longè aberat ab altari Thymiamatis, vt etiam sic ostenderetur, quam eiusmodi oblatio coniuncta sit cum altari, vbi Thymiana incendebatur. Vix enim oblatio sui ipsius perfecta esse potest, nisi continua diuinarum rerum meditatio, & contemplatio assidua habeatur, quod Thymiana significat. Sed erat mensa de lignis Setim: propter elongationem ab omni putredine, carie, & vetustate; sed auro purissimo circumtecta, quia oblatio ipsa caritati, quæ per aurum signatur, solide innititur, alioqui frustra homo nititur. Caritate fulcitur, sustentatur, seruatur, ornatur. Itaque super huiusmodi mensam, quæ firmitatem, imputribilitatem, & caritatem ostendit, panes collocandi sunt.

Nec desit mensæ corona etiam aurea, quæ & continet ne panes diffuant, & simul ornamento est. Videat ergo quisquis panes faciei, id est, se ipsum offert, vbi, & qualem, & quam firmam, & quam splendidam constituat mensam. Videat vt coronam habeat, quæ hebraicè clausura appellatur, quod mētem custodiat, & claus-

Mal. c. 1. dat : ne & de ipso dicatur , quod per Malachiam conqueritur Deus. Mensa Domini contaminata est, & quod superponitur contemptibile est. Nec mysterio vacat, quod corona illa interraffilis fuisse describitur, quod significat inter varias cælaturas, & quasi emblemata variarum virtutum in splendore Sapientiae, & auro caritatis micantium, quæ sunt veluti anaglypha opere cælatorio, media esse, plana, & leuia, nulla figura cælata : quia scilicet inter medias eiusmodi virtutes simplicitas appareat necesse est, aurea illa quidem, & pretiosa, sed plana, & leuis.

Sin autem mensam auream Christum Dominum accipiamus, sicut & altare, quod es ante conspectum Dei, ubi adoleatur incensum, satis ostenditur omnem nostram oblationem, omnem virtutem, fiduciam omnem, & firmitatem in Christo esse ponendam. Qui enim non super illum offert, acceptam Deo Patri oblationem offerre non potest. Quod si etiam primo modo mensam auream accipiamus, etiam sic vox Dilecti, siue amantissimi (quod titulus innuebat) manifestè in nostro profectu, ac sacrificio, & commutatione auditur : Manus eius tornatiles, aureæ, plene hyacinthis non obscure cõspiciuntur, quia omnis nostra virtus, splendor omnis, & omnis firmitas (quæ cum nostra est, infirmitas est) ab illo est. Et, vt finem tandem de huius

huiusmodi panibus dicendi faciam, possunt suauissimè multè adinueniri dissimilitudines inter panes illos, & nostrā oblationem, quas inuestigare non erit difficile, si opponatur materialitas spiritualitati, mensura mensuræ, Sabbatū Sabbatho, calor calori, mensa mensæ, corona coronæ, & innumera alia, quæ cuilibet meditari in promptu est. Id tamen vnum omittere nō possum, quod maximè ad rem faciat, quod scilicet panes illi, quales quales, offerebantur quidem Deo, sed ab eo non comdebantur, sed ab hominibus Sacerdotibus: nostri verò panes, id est, mens, ratio, voluntas, potentia omnes, & nos ipsi à Deo comedimur, illique incorporamur, vt merito exclamarit D. Ambrosius, Quanta Domini gratia, vt nos in suo ore cōstituat, & quasdam meritorum nostrorum epuletur dapes, ac, si meremur, deuoret, si nostri cibi suauitatibus delectetur? Beatus, quæ sapientia deuorauerit, quem virtus hauserit, quem iustitia receperit. Fieri autem per Dei zelum, ac feruorem docuerat, vt cibus idoneus ori Christi efficeremur, cum diceret. Hic est Dei zelus, hic est fidei vapor, deuotionis feruor, qui nos velut suauem cibū in Christo remollit, ac format. Quò nimirum æstu vrgebatur Beatissimus Martyr Ignatius, cum clamabat, Frumentum Christi sum: dentibus bestiarum molar, vt panis mundus inueniar. Et S. Paulus,

Dei cibus
qui Deo
se dicant.

Ser. 18. in
Ps. 118.

Epist. ad
Rom.

*Epist. 6.
ad Sen.*

linus ad Severum; quo diuino pane vescamur in æternum, molendum ait in huius mundi pistrino triticum bonum, quod est obedientiæ fidelis operatio, & caritas in corde puro, & fide non ficta. Et addit. *Qua* gratia, & virtute cum plenus sis bonam Deo frugem molis, teque ipsum in azymis sinceritatis, & veritatis epulandum Deo exhibes: cuius esca est quisquis voluntatem eius efficiens, in corporis ipsius membra conuertitur, dicente ipso, *Quia* qui se iungit Deo, spiritus vnus efficitur. Distinctius autem Bernardus, quomodo

*Ser. 71. in
Jan.*

hæc manducatio à Deo fiat, vt intimè cum illo vniamur, edocet. Mandor, inquit, cum arguor; glutior, cum institutor; decoquor cum immutor; digeror, cum trāsformor, vnior, cum conformor. Igitur cum arguit nos intus, nostrasque maculas, & defectus nobis indicat, initium dare dicitur māducationi: cum autem nos instituit, & docet, quibus gradibus, quibusque passibus ad perfectiora tendamus, tum glutire: cum autem immutat, quasi diuino calore conficiens, tunc decoquere: si verò ad interiora tendentes etiam transformet, vt quasi non iidem simus, qui antea eramus, dicitur nos digerere: vnit autem, & in se omnino transmutat, cum sibi cōformat. Felix anima, que huiusmodi claritatibus de virtute in virtutem proficiens Spōso perfectè vnitur in eandem imaginem trāsformata.

14. Vultum tuum deprecabuntur omnes diuites plebis.

VOX Hebræa **DU** ostendit non vultum solum plebeculam, supplicem futuram, quod ferè per plebis vocem intelligimus, dicente Scriptura, Percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis; sed de vniuersa populorum multitudine, ditissimos quosque populos deprecaturus vultum eius. S. Basilius, & alij nonnulli, cum fateantur sermonem dirigi ad Ecclesiam, putant faciem Ecclesiæ esse Christum Dominum, sicut est caput. Hæc ergo faciem, seu vultum ditissimos, ac nobilissimos omnes deprecaturus. Quod et si verissimum est, tamen planior, & expeditior sensus erit, si de ipsa Ecclesia, vel de Beata Dei Genitrice intelligamus. Nam vultum deprecari Hebræa phrasi, idem est atque deprecari personam: sed quandam emphasim, & venerationem addit. Vt illud Psalmi, Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo. Et Malachiæ 1. Deprecamini vultum Dei. Et vniuersa terra desiderabat vultum Salomonis, ut audiret sapientiam eius. Si ergo intelligamus de Ecclesia ostenditur eam & propter insignem pulchritudinem, & propter propinquitatem ad Regem, à quo in sponsam assumpta est, & propter munera, quæ illi ab omnibus deferuntur, tum propter impetra-

1. Reg. 6.

Vultus nomine quidam Christum intelligunt.

Melius Ecclesia intelligitur.

Psal. 138.

3. Reg. 24.

F 7/ tionem:

tionem beneficiorum ab ipso Rege, à cūctis populis honorari. Sancti Augustinus, & Hieronymus aiūt vel propter munera, & insignes diuitias, quas Reges, & Principes illi ex deuotione obtulerunt, vel propter scientiam, & sapientiam, quam Philosophi, & doctissimi quique in eam trāstulerunt, hoc & verissimè dici, & experientia comprobari.

Potest & B. Virgo intelligi. Sed de gloriosissima Dei Genitrice, & suauis accepimus, & frequentissimè experimur: in cuius etiam laudes id Ecclesia canit. Huius autem deprecationis non vna est causa. Faciunt enim id fideles omnes.

Quā omnes precatur. Primū ob dignitatem eius. Primū ob insignē pulchritudinem, & solis amictum, stellarumque ornatum in corona, quibus eam filius decorauit, ita ut iam & ipsa cælestis Patria, quod ait S. Bernardus clariùs rutilet virgineæ lampadis irradiata fulgore. Ut, quantum humanæ naturæ conditio absque personali Dei vnione patitur, luci illi inaccessibili penitus videatur immerfa. Quod ait Petrus Damianus.

Bern. ser. 1. in Assumpt.

Secundò ob gratiā impetrādi beneficia. Faciunt secundò, ad impetranda innumera beneficia, quibus assiduè indigent. Siquidem nec facultas ei deesse poterit, nec voluntas. Regina cælorum est, inquit Bernardus, misericors est. Denique mater est vnigeniti filij Dei. Nihil enim sic potest potestatis eius, seu pietatis magnitudinem commendare, nisi fortè aut non creditur

Bern. ibid.

ditur Dei filius honorare Matrem, aut durare
bitare quis potest omnino in affectum caritatis
transisse Mariæ viscera: in quibus ipsa, quæ
ex Deo est, caritas nouem mensibus corporaliter
requieuit. Quare idem Sanctus concludens sermonem
in verba Apocalypsis, Signum magnum apparuit
in Cælo, cum per Lunam sub pedibus intellexisset
Ecclesiam, his verbis dulcissimè Deiparam affatur. Iam te, Mater
Misericordiæ, per ipsum sincerissimū tuæ
mentis affectum tuis iacens prouoluta pedibus
Luna, Mediatrix sibi apud sedem Iustitiæ
cōstitutam deuotis supplicationibus interpellat,
ut in lumine tuo videat lumen Solis, gratiam
tuo mereatur obtinere, quam verè amavit præ
omnibus, & ornauit, stola gloriæ induens, &
coronam pulchritudinis ponens in capite tuo.
Plena es gratiarum, plena rōre cælesti, innixa
super Dilectum delicijs affluens. Hæc ille.
Quot sūt ergo miseriæ, & necessitates nostræ,
quæ innumere, & sine cessatione sunt, tot
excitamenta putanda sunt, quibus ad deprecandum
vultum illius compellimur. Nec vox illa, diuites,
aut elatos faciat, aut negligentes. Scimus enim
quibus dicitur, Dicis quod diues sum, & locupletatus,
& nullius egeo, & nescis, quia tu es miser,
& miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.
Quod si etiam aliqui per filij ipsius gratiam
virtutibus diuites sint, non tamē deest.

Apoc. 12.

Apoc. 3.

36 MEDITATIONES

deest vel vnde paupertatem suam agnoscant, vel vnde spoliari timeant, vel vnde copiosius ditari appetant. Est tamen eorum Virginis Reginae gloria maior, quod non modo egeni, ac viles, sed locupletissimi quique inter sanctos populos eam maxime venerantur, & gratiam vultus eius, & patrocinium quodammodo suppliciter ambiunt.

Tertio ut oblatio neshomina viles ipsa Domino offeres gratiores faciat.
Serm de Nativitate B. Mariae in fine.

Est & alia ratio serenissimi vultus deprecandi, ut nimirum paupertatis nostrae oblationes, quae exiguae sunt, nec ita divinos oculos oblectare valent, per manus huius praecellentissimae Reginae summo Regi oblatae magis placere possint. De quo egregie S. Bernardus. Ceterum quicquid illud est, quod offerre paras, Mariae commendare memento, ut eodem alveo ad largitorem gratiae gratia redeat, quo influxit. Neque enim impotens erat Deus, & sine hoc aquaeductu infundere gratiam prout vellet, sed tibi vehiculū voluit providere. Fortē enim manus tuae aut sanguine plenae, aut infectae muneribus, quod non eas ab omni munere excusasti. Ideoque modicum istud, quod offerre desideras, gratiosissimis illis, & omni acceptione dignissimis Mariae manibus offerendū tradere cura, si non vis sustinere repulsam. Nimirum candidissima quaedam lilia sunt, nec cavabitur ille liliorū amator inter lilia non inuentum quicquid illud sit, quod
 inter

inter Mariæ manus inuenerit.

15. Omnis gloria eius filiæ Regis ab in-
tus, in fimbrijs aureis, circumamicta
varietatibus.

FORTASSE filiam Regis appellari quis
putet, quoniam Reges non nisi Regum
filias Sponsas ducere solent. Sed cuius Re-
gis poterat procreatione nobilitari, quæ de
Patre Amorrhæo, & Matre Cethæa, & in-
fima, atque vilissima propagine assumpta
est, vt vidimus? Nisi fortè dicas ex Patre
laudari, non à quo genita, sed à quo in fi-
liam sanctificata est, & assumpta, & in
sponsam electa. Quia enim tam ingentia
sunt Dei dona, tam incomprehensibilia
caelestia munera, vt nullis vocibus, aut si-
gnificationibus explicari valeant, diuersis
similitudinibus Scriptura sacra, quasi per
minutissimas partes amplissimam picturam
subindiat, & quasi digito demonstrat,
nunc ergo ab ægritudine, & vulneribus
ad sanitatem translata, indicat: nunc de
paupertate ad ingentes thesauros euocat:
nunc de seruili conditione ad regium tha-
lamum euectam: nunc de fœditate ad
inestimabilem pulchritudinē reformatam,
& innumera huiusmodi, quæ pro medita-
tori affatim influunt. Itaque nunc etiam
filia dicitur, vt adoptionem agnoscas: &
Sponsa, vt sublimitatē intuearis. Mihi ve-

Quare ea-
dem Spō-
sa, & filia.

Exech. 16.

Dona Dei:
præ ma-
gnitudi-
ne multis
similitu-
dinibus
explican-
tur.

*L. Leo ser.
1. de Pas.*

rò id videtur hæc distinctio innuere, vt intelligam⁹ pri⁹ vt filiam de ignobilitate terrena ad cælestem prouectam esse dignitatem per illius ineffabilē misericordiā, vt ait S. Leo, qui nos. vt in sua proueheret, in nostra descendit: deinde paulatim virtutibus procedentibus assumptam in Spōsam: non quod, quæ desponsata est in fide, misericordia, & miserationibus, Spōsa dici non possit, sed quia virtutum processus, & arctior cum Deo coniunctio quasi occultè indicantur. Sunt enim (vt ait S.

Bernard.

*Ser. 83. in
Cant*

*Amor Spō
sæ in sum-
mo stat.*

Malac. 1.

Bernardus) in amore gradus, sed Sponsa in summo stat. Amat enim & filij, sed de hereditate cogitant. Suspectus est amor, cui aliud quid adipiscendi spes suffragari videtur. Purus amor de spe vires non sumit, nec tamen diffidentia damna sentit. Sponsæ res, & spes vnus est amor. Ad filios clamat, si ego Pater, vbi est honor meus? verum id Pater. Sed si Sponsam exhibeat, puto quia mutabit vocem, & dicet, Si ego Sponsus, vbi est amor meus? Nā & antea ita locutus est. Si ego Dominus, vbi est timor meus? Exigit ergò Deus timeri vt Dominus, honorari vt Pater, vt Sponsus amari. Quid in his præstat, quid eminet? nempe amor. Vides ergo pro varietate affectuum, & prouectuum nunc Filiam dici, nunc Sponsam. Sed quibus affectibus ornari debeat, quæ Sponsa vocari digna sit, idem S. Bernardus sic breuissimè docet.

IN PSAL. XLIV.

139

docet. Quinam (inquit) illi sint, id quidem penes Deum: tu verò audi qualem te esse oporteat, si talis vis esse. Quod tamen dixerim non quasi expertus, sed quasi experiri cupiens. Da mihi animam nihil amantem præter Deum, & quod propter Deum amandum est: cui vivere Christus non tantum sit, sed & diu iam fuerit: cui studij, & otij sit providere Deum in conspectu suo semper, cui sollicitè ambulare cum Domino Deo suo non dico magna, sed vna voluntas sit, & facultas non desit; da (inquam) talem animam, & ego non nego dignam Sponsi cura, maiestatis respectu, dominantis favore, sollicitudine gubernantis: & si voluerit gloriari, non erit insipiens. Tantū, ut qui gloriatur in Domino gloriatur.] Vides ergò quam verè dixerit idem Sanctus, sunt gradus in amore, Sponsa in summo stat. Quod autem dicitur, Omnis gloria ei⁹ filia Regis nullā facit difficultatem scientibus Hebrææ linguæ usum. Redundat enim particula, eius. Quæ verò subduntur, In fimbrijs aureis circumamicta varietatibus, nō solū significatione, sed voce propemodum eadem sūt. cū ijs, quæ explicata sunt, In vestitu deaurato circumdata varietate. Quæ nō sunt eadem repetenda.

Illud potius perscrutandum cur dicatur omnis gloria, vel splendor, vel pulchritudo, vel ornatus huius Spōsæ esse ab intus. Sponsæ pulchritudo, vel ornatus huius Spōsæ esse ab intus. Sunt

Ser. 69
Cant.

Phil. 8.

Psal. 15.

Mich. 6.

de ab in-
tus esse
dicitur
multas
ob causas.

Sunt qui putant perinde esse, ac si diceretur, Sponsam non solum cum in publicum prodit, sed etiam cum in thalamo cōtinetur, ornatissimam, ac fulgentissimè decoratam apparere. Si in sensu spirituali sumatur, quod non solum in externa conversatione, & in iis, quæ apparent, virtutum splendore fulgeat; sed etiam in interioribus, vbi homines videre non possunt, micat splendidissimè, non abnuo: sed si ita intelligāt, nobiscum sentiunt. Mihi certè id potius inuestigandū est, quid mysterii, vel quas prerogatiuas Sponsæ in hoc breui verbo Spiritus sanctus indicare voluerit, cum dicit gloriam esse ab intus. Scimus enim quis dixerit, cū varijs laudibus Sponsam ornaret; Absque eo quòd intrinsecus latet. Puto ergo quinque breui hoc verbo insinuari, quæ maximè ad commendationem Sponsæ, eiusq; pulchritudinis faciūt.

Primum vt
appareat
de spiri-
tuali glo-
ria agi.

Primum, quia multa, & præclara dixerat de pulchritudine Sponsæ, quam Rex Deus concupisceret, de vestibibus, de montibus, de populorum veneratione, de gratia, qua apud Regem polleat, qua & alijs subuenire possit, ne quis ita desperet, vt putaret hæc de muliercula quapiam, vt ait S. Augustinus, vel de ipsa Pharaonis filia terreni illius Salomonis coniuge possessit, aut illi quoquomodo aptari, transfert corporea, & visibilia omnia ad internam pulchritudinem: quã descri-

De Ciu. l.
17, c. 16.

bit S. Petrus cum ait, *Quarum non sit extrinsecus capillatura, aut circundatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus: sed qui absconditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti, & modesti spiritus, qui est in conspectu Dei locuples. Ergo mundandus est mentis oculus, & ad interiora figendus, si pulchritudinem animæ, quam Deus sibi assumpsit, volumus intueri.*

1. Pec. c. 32

Secundò, ostendit hanc pulchritudinem esse perpetuam, nec marcescere, aut diffluere, vt corporeã. Illa enim vel infirmitate, vel casu aliquo, vel ipsa ætate omnino minuitur, & sicut flos decidens necesse est esse absumatur, vt homo ipse quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra. Vnde & Beatus Iacobus, Exortus est, inquit, sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos eius decidit, & decor vultus eius deperijt. Quam miseri ergo sunt, & deplorandi, qui in externis aut fiducia habent, aut se iactant! At verò spiritualis pulchritudo, vt de Sapiëntia loquitur Scriptura, clara est, & quæ nunquam marcescit.

Secundò vt significetur pulchritudo perpetua.

Iob. 14.

Iac. c. 10

Sap. 6.

Tertiò, Corporea pulchritudo minui quidem potest, & marcescere, vt dixi, augeri non potest, quia breui illo tempore, quo durat, incrementa non recipit. At verò interna non modò quotidie: sed singulis horis augeri potest. Quippe sicut crescit in anima amor Dei, & proximi, studium

Tertiò vt significetur augeri posse studio.

dium virtutum, mentis puritas, desideria
 æternorum, ita augetur, & ipsa pulchritu-
 do, & fit per singula momenta Angelis iu-
 cundior, cælo splendidior. Itaque non
 sine causa cum stultus, vt Luna mutetur,
 nunc crescat, nunc decrescat, de Sapiente
 vox diuinæ pronuntiat. Iustorum autem
 semita quasi lux splendens procedit, &
 crescit vsque ad perfectum diem, Quare
 non nisi maxima stultitia existimanda est
 alijs animam intentam esse, quæ nec au-
 geri, nec diu seruari possunt; illis autem
 negligentius inuigilare, quæ & quotidie
 crescere, & perpetuo durare possunt.

Proh. 4.

Quartò vt ostenda-
 tur vbi, & vnde
 sit anima
 pulchri-
 tudo.
*S. Aug. ad
 Paulinam
 sub fin.*

& vnde pulchritudo sit animarum sancta-
 rum, quarum amore cælestis Rex, & su-
 perna pulchritudo capitur. Dicitur enim
 esse intus. Ibi enim splendet, vbi, vt ait
 S. Augustinus, & auditur silentium vocis
 Dei, & aspicitur inuisibilis forma eius.
 Hanc autem pulchritudinem inde cõtra-
 hit, quod ad Sponsum conuertitur, quod
 in corporali specie euenire non potest.
 Quantalibet enim industria in pulcherri-
 mas formas intendas, imò in ipsum luci-
 dissimum solem, non tamen inde aut pul-
 chrior efficeris, aut splendidior, & soli si-
 milior. At verò anima, quæ in Deum
 Sponsum intendit, ex illa conuersione ad
 eum, & pulchra fit super omnem opinio-
 nem, & splendidior. Quærit enim anima

Verbum

*Serm. 82.
in Cant.
in fine.*

Verbum, reformanda per ipsum, conformanda ipsi, ut ait S. Bernardus quo reformetur ad sapientiam, & conformetur ad decorem. Quæ pulchritudo paulatim augetur donec tota prorsus dissimilitudo absorbeat. Facta enim de medio iniquitate, quæ illam, quæ ex parte est dissimilitudinem faciebat, erit mutua visio, mutuaque dilectio. Siquidem adueniente quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est, eritque ad alterutrum casta, & consummata dilectio, agnitio plena, visio manifesta, coniunctio firma, societas individua, similitudo perfecta. Tunc cognoscet anima sicut cognita est, tunc amabit sicut amata est. Et gaudebit Sponsus super Sponsam, cognoscens, & cognitus, diligens, & dilectus Iesus Christus Dominus noster, qui est super omnia benedictus in sæcula.

Ex quo sequitur quinto in eo verbo Abintus efficacem admodum admonitionem contineri, ut curemus de die in diem in hac pulchritudine perfici, curemus ad interiora nostra frequentissime cõuerti, curemus intentos habere semper oculos ad Sponsi pulchritudinem intuendam, unde tanta nobis bona profluunt. Nihil committamus, quod eam pulchritudinem vel minimum fœdare possit: nihil omittamus, quod illam possit augere: cum præsertim similitudo illa admiranda prorsus, & stupenda,

Quinto ut intelligamus quid nobis curandum,

penda, quæ Dei visionem comitatur, imò
 quæ Dei visio est, maior vel minor futura
 sit, prout in hac vita ea, quæ quotidie per-
 fici potest, similitudo maior, vel minor
 fuerit. Vides quanta cura, & sollicitudi-
 ne in hac peregrinatione & curanda sit, &
 augenda; cum præsertim illud maximè fr-
 uctum augeat, quod anima, vt ait San-
 ctus Bernardus de sua singulari intētionē,
 sollicitudine, cura, opera, diligentia, stu-
 dioque, quo incessanter, & attentè inuigi-
 lat, quemadmodum placeat Deo, æque
 hæc omnia in ipso indubitāter agnoscit; &
 ex proprijs, quæ sunt penes Deum intel-
 ligit: nec dubitat se amari, quæ amat. Ita
 est, inquit. Amor Dei amorem animæ par-
 rit, & illius præcurrens intentio intentam
 animam facit, sollicitudoque sollicitā. Ne-
 scio enim qua vicinitate naturæ, cū seme-
 reuelata facie gloriam Domini speculari
 anima poterit, mox illi cōformari necesse
 est, atque in eandem imaginem transfor-
 mari. Executiat ergo se diligenter anima
 inspiciat qualis sit: exquirat quanta dili-
 gentia pulchritudini augendæ inuigilet
 & quam planè exigua, ac nihili sint, quæ
 illam ab hac sollicitudine remorantur.

Ser. 69. in
 Cant.

16 Adducentur Regi Virgines post
 eam: proximæ eius afferentur
 tibi.

STVPO

STVPOR circumdedit me recogitantem
 thesauros dulcedinis tuæ: & sapientiã, ac
 magnitudo suauitatis tuæ irrigatio est of-
 fium meorum. Confiteantur tibi Domine
 Iesu, Sponse potentissime, misericordiæ
 tuæ, & mirabilia tua filijs hominum. Ecce
 rursus filiæ Regum, ecce Regina, ecce rur-
 sus lilia, rursus Sponsæ, rursus aromata
 vestimentorum, rursus oleum lætitiæ, &
 exultationis. Adducuntur enim Virgines
 post Reginam, quæ à dextris adstat. Ad
 quid putas? Ad quid? nisi vt comitentur
 eam, & ornent, & quasi ex multarum ho-
 nore gemmarum conferto vno diadema-
 te coronent? Rursum mysterium, & vna
 est Regina, vna Sponsa; & multæ sunt
 Virgines Sponsæ: & illa audit de se dictũ,
 Vna est columba mea, vna est perfecta
 mea: & tamen adducit ipsa post se Virgi-
 nes, & proximas suas, futuras & ipsas
 Sponsas, quibus dilecti thalamum non
 inuidet, sed optat. Si ergo intelligamus
 Sponsam Ecclesiam, quæ vna est; Virgi-
 nes, quæ filiæ, & partes ipsius sunt, ipsa
 ad Regem adducit. Siquidem extra Eccle-
 siam tam falsa est virginitas, quam falsa
 sapientia, & pietas. Sancti ferè Patres ac-
 cipunt de Virginibus propriè, quæ sancte
 & corpore, & spiritu singulari modo
 Sponsæ vocantur. Videndum Primò, quæ
 adducuntur. Secundò, quo ordine. Ter-
 tiò, cui. Quartò, quò. Quintò, quomodò.

Cant. 6.

Virgines
singulari
modo sp̄
s.

G Ad-

Adducuntur autem Virgines, & proxima Regina. Quo ordine? post eam. Cui nempe Regi. Quo? in templum. Quomodo? in lætitia, & exultatione. Et quidem cum ceteræ omnes animæ per fidem, & caritatem Christo coniunctæ Sponsæ dicantur illius, quomodo Apostolus Corinthiis loquens, Despondi, inquit, vni viro, Virginem castam exhibere Christo; tamen quæ virginitatem Deo seruans, singulari priuilegio Sponsæ dicuntur, quia voluptatibus omnibus calcatis se ipsas meliorum amatori, & Virginis filio Virgines Sponsas dicauerunt. Hæ sunt proxime Regina, quia & illius filia sunt, & illi semper assident; & integritate, atque puritate perpetua ipsi coniunctæ sunt. Dicuntur autem post eam adduci, quia in doctrina & magisterio Ecclesiæ adducuntur: & ipsa tanquam mater præit, suisque etiam precibus ad Sponsum adducit. Tertiò adducuntur ipsi Regi, quia alium non norunt, & oblitæ Populi, & Patris, illi castè adhærent amore, qui huiusmodi puritatem maximè delectatur. Neque enim magnus numerus inter eas æmulationem facit: & hinc patet Sponsum esse Deum, de quo Beata Agnes, Ambrosio referente, dicebat: Quem cum amauiero, casta sum: cum contigero, munda sum: cum accepero, virgo sum.

Virgo Si autem accipiamus Deiparam Regi

nam, cui singulari excellentia conuenit, Deipara
 optimè intelligimus, quomodo post eam Virgines
 Virgines Christo Regi adducantur: post ad spon-
 eam, inquam, quia non solum ipsa prima, sum Chri-
 & precipua, sed quia post eam dicuntur ire, stū addu-
 quæ & illius sequentes exempla virginita- cit.
 tem vouent, & eiusdem protectione nitun- Ep. 22. ad
 tur. Vnde Beatus Hieronymus de ipsa Dei Eustac, in
 Matre sic loquitur: O qualis erit illa dies, fine.
 cum tibi Maria Mater Domini choris oc-
 curret comitata virgineis? cum post mare
 rubrum, submerso cum suo exercitu Pha-
 raone, tympanum tenens præcinet re-
 sponsuris, Cantemus Domino &c. Tunc
 Tecla in tuos læta volabit amplexas: tunc
 & ipse Sponsus occurret &c. Et S. Ambro- Amb. l. 2.
 sius. O quantis illa Virginibus occurret! de Virg.
 quantas complexas ad Dominum trahet!
 &c. Quæ pompa illa! quæ gratia! quanta
 Angelorum lætitia applaudentium, quod
 habitare mereamur in cælo, quæ cælestem
 vitam vixit in seculo! Tunc etiam Maria
 tympanum sumens choros virginales ex-
 citabit cantâtes Domino, quod per mare
 seculi sine secularibus fluctibus transie- Virgines
 runt &c. Dicitur autem adducere, quia adducun-
 post se trahit, & filio repræsentat. Di- tur pri-
 cuntur autem adduci primò, quia gratia inò gratia
 præueniente, eleuante, & perducente per- Dei.
 ueniunt. Secundo videatur mihi adduci, Secundo
 & à sanctis Patribus, atque Aposto- Sancto r. a
 licis viris, dum virginitatis lau- exhorta-
 des, tionibus.

G 2

des, & præconia exaggerantes ad eam impellunt. Mirum quanti sint Patres ferè omnes in virginitate laudanda, & extollenda. Cyprianus, Hieronymus, Augustinus, Ambrosius, Gregorius, Basilius, Nazianzenus, & ceteri ferè omnes cum laudibus mirificis, tum exhortationibus efficacissimis ad virginitatem incitant. Adducuntur & ab exemplis Agnetis, Cæcilie, Catharinæ, & innumerabilium: quæ virgines annos, & sexum, teneræ, & delicatæ puellæ non solum se Domino integras, castasque seruarunt, sed etiam vsque ad sanguinem pro virginitate certarunt. Adducuntur & spe præmij. Nam & in præsentia vita donis perfuuntur eximijs, & in alia eminentissimis gaudent priuilegijs. Siquidem hic pacem cordis, constantiam in virtutibus, victoriam in tentationibus, coniunctionem cum Deo intimam, suauitatem spiritus, terrenorum despicientiam, & alia innumera possident bona: simile etiam in carne fragili, & corpore lubrico Angelis sanctis: & in corpore penè bestialium vt ait Bernardus, viuunt purissimè, quæ non Angeli. At in cælis prærogatiua habet singulares. Nam incorruptio & in proximis facit esse Deo, & ibi perpetuo adhærentes. Siquidem & sequuntur Agni quocumque ierit; quod ceteri Sancti non possunt. Et Canticum nouum, quod factum illis cantare conceditur mirifico, & dul-

Tertio e-
xemplis.

Quarto
spe præ-
mij.

Ser. 27. in
Cant.

Apoc. 14.
Quarta in
cælo Vir-
ginū mer-
ces.

font
perp
eius
vt
nec p
ri, a
& inn
Eud
tis vb
stant
atten
ardē
venia
Agni
in cit
catis l
tat vi
mino
vniue
terit d
Apoc
Agn
solitus
bilia,
vos vi
storun
tatis in
de: & q
ierit, se
hunc A
audeat
cum ier

sono concentu Regina Virginum præcūte
 perpetuò concinunt. Sed de priuilegijs
 eiusmodi tam dulciter S. Augustinus agit,
 vt verba illius prætermittere nec audēam,
 nec possim. Pergite itaque sancti Dei pue-
 ri, ac puellæ, mares, ac fœminæ, cœlibes,
 & innuptæ, pergite perseueranter in finem.
 Laudate Dōminum dulcius, quem cogita-
 tis vberius: sperate felicius, cui seruitis in-
 stantius: armate ardētius, cui placetis
 attentius. Lumbis accinctis, & lucernis
 ardētibus expectate Dominum, quando
 veniat à nuptijs. Vos afferetis ad nuptias
 Agni canticum nouum, quod cantabitis
 in citharis vestris, hoc est, in cordibus di-
 catis laudibus; non vti que tale, quale cā-
 tat vniuersa terra, cui dicitur Cantate Do-
 mino canticum nouum, cantate Domino
 vniuersa terra; sed tale, quale nemo po-
 terit dicere nisi vos. Sic enim vos vidit in
 Apocalypsi quidam præ ceteris dilectus
 Agno, qui discumbere super pectus eius
 solitus erat: & biberat, & eructabat mira-
 bilia, supercœlestia, Dei Verbum. Ipse
 vos vidit duodecies duodena millia San-
 ctorum Citharœdorum illibatæ virgini-
 tatis in corpore, inuiolatæ veritatis in cor-
 de: & quia sequimini Agnum quocunque
 ierit, scripsit ille de vobis. Quo ire putamus
 hunc Agnum, quo eum nemo sequi vel
 audeat, vel valeat, nisi vos? Quo putamus
 eum ire? in quos saltus, & prata? Vbi, cre-

Aug. de

Sanctis

Virginitate c. 27.

Apoc. 14.

Psal. 95.

Apoc. 14.

do, sunt grandia gaudia, non gaudia seculi huius vana, infanæ mendaces; nec gaudia, qualia in ipso Regno Dei ceteris non Virginibus erunt, sed à ceterorum omnium gaudiorum sorte distincta. Gaudium Virginum Christi, de Christo, in Christo, cum Christo, post Christum, per Christum, propter Christum. Gaudia propria Virginum Christi. Non sunt eadem non Virginum, quamuis Christi. Nam sunt alia, sed nullis talia. Ite in hæc. Sequimini Agnum, quia & Agni caro utique virgo. Hactenus Augustinus. Nec Scripturæ prætereundę sunt. Audi quæ Virginibus per Isaiam Dominus promittat. Hæc dicit Dominus Eunuchis (id est, Virginibus) qui custodierint sabbata mea (semper enim Virgines ob mentis tranquillitatem, ac serenitatem sabbatizant) & elegerint, quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum. (Quam sanctè tenent fœdus, pactumque cum Sponso, qui se ei deuouerunt) Dabo, inquit, eis in domo mea, & in muris meis (ô qualis domus, ô quales muri celestis Hierusalem ex auro, & margaritis, ac gemmis omnino inæstimabilibus!) locum & nomen melius à filiis, & filiabus (id est, quam possent habere ex præclara, & numerosa liberorum sobole) nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit. Perpende singula verba fluentia lacte, & melle. Audi & Ioannem in Apocalypsi. Et vidit

Isai. 56.

Apoc. 4.

c.

di, &
Sion,
tuor
men
Jan
in fro
enim
bere i
ria ip
to tan
tas no
bere n
& diu
potest,
prum
ter qua
strem
fo, &
quillit
per se i
nos po
si ex vo
tur aute
non on
re, Sp
Nec
tur, dic
ne: qui
nem fac
quibus
dicit. T
bunt hu

di, & ecce Agnus stabat supra montem Sion, & eum eo centum quadraginta quatuor millia habentes nomen eius, & nomen Patris eius scriptum in frontibus suis. Quanta dignitas, quanta maiestas, habere in frontibus nomen Christi, & Dei? Si enim Sacerdoti gloria in lamina aurea habere inscriptum nomen Dei; unde, & gloria ipsius, & sanctificatio vocabatur, quanto tandem amplior & gloria erit, & dignitas non illi aureæ laminæ insculptum habere nomen, sed in fronte supereminenter, & diuinè habere cælatum? Recogitet qui potest, & qui potest capere capiat, cum scriptum sit posse Deum facere superabundanter quam petimus, aut intelligimus. Postremo adducuntur præcipuè ab ipso Spõso, & trahente intrinsecus, & cum tranquillitate omnia disponente. Neque enim per se ire valent, unde exclamant. Trahe nos post te: nec verò trahi se postulerent, si ex voto per se currere possent. Adducuntur autem, & trahuntur singulariter, quia non omnibus datum virginitatem seruare, Sponsæ assequi dignitatem.

Nec mirum ergo, si cum de modo agitur, dicuntur adduci in lætitia & exultatione: quia & ipsa mentis puritas exultationem facit, qualem non experiuntur: de quibus Apostolus loquitur, cum de Nuptis dicit. Tribulationem tamen carnis habent huiusmodi. Sed quæ cogitat solum, quæ

Exod. 28.

Ecc. 43.

Sap. 18.

Ephes. 3.

Adducuntur Virgines præcipuè à Spõso.

Cant. 1.

Adducuntur in lætitia ob exultationem spiritus.

1. Cor. 7.

quæ Domini sunt, nec diuisa est, sed in vnum tendit Sponsum, mirificas experitur delectationes. Trahi verò ab ipso Sponso, & hoc modo trahi ineffabiles habet lætities: quas, cum anima effari non possit, & præ abundantia tacere non valeat, prorumpat necesse est in iubilationes, efferens vocem ineffabilium gaudiorum in lumine faciei Sponsi, in suauitate, in Spiritu sancto: quales nimirum Propheta intuebatur cum diceret, Domine in lumine vultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die.

Psal. 88.

Adducuntur in templum.

Adducuntur autem in templum. Quam vocem licet aliqui interpretentur Palatium, seu ædes regias: & verè siue propter amplitudinem, siue ob venerationem regia huiuscemodi Palatia templa vocentur, mihi tamen nullâ apparet eius interpretationis necessitas, tanquam congruentius dicamus Sponsam adduci in Palatium, quam in templum. Nam & Sponsus Deus est cui templa dicantur, & cuius Domus templum est. Et Sponsa non incongruè in templum adducitur, quæ in spiritu iungenda Sponso est: & eum frequentius in ipso templo, tanquam in domo propria familiariter inuenit. Vt vel ex hoc constet, quam longè aberrauerit, qui de sponsis carnalibus, ut de filia Pharaonis, de domo saltus, vel Libani Salomonis ineptè admodum philosophari velit. Et hæc quidem Virginum

præ-

præconia, & singulares prærogatiuæ.

Sed tanta est Sponsi benignitas, vt etiam eas, quæ fornicatæ fuerant cum amatoribus multis, in sponsas assumat. Fornicatur quippe anima, vt ait S. Augustinus Deo loquens, cum auertitur abs te; & quærit extra te ea, quæ pura, & liquida non inuenit, nisi cum redit ad te. Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius; qui Virginibus, & præcellentibus Sponsis in cælo coniungere, & velit, & possit, quos de nigris lucidos, & de mortuis viuos fecerit? Verè memoriam abundantia tantæ suauitatis eructare debent omnes generis homines. Nam & qui canonicum illud solis Virginibus creditum cantare se posse desperant, tamen ex benignitate supereffluentium viscerum exuberantissimæ largitatis Dei non desperant audire se posse. Audientes autem, quoniam Sponsi Laudes Hymni illi dulcissimè resonant, & ipsi collatibuntur, & quasi in Virginibus canere communicata iubilatione se arbitrabuntur. De his S. Bernardus & diuinam collaudans pietatem, & miserorum consolans pusillanimitatem egregiè disputat. Docuimus (inquit) omnem animam licet oneratam vitijs, peccatis irretitam, captam illecebris, exilio captiuam, corpore carceratam, luto hærentem, infixam limo, affixam membris, confixam curis, distentam negotijs, contractam timoris

G. 5. *b. 5.*

*Etiam
Virgines
dignatur
Christus
in Spon-
sas assu-
mere.
Conf. l. 2.
c. 6.*

*Ser. 83. v. 13.
Cant. intro-
itio.*

Baruc. 3.

bus, afflictam doloribus, erroribus vagam, solitudinibus anxiam, suspitionibus inquietam, & postremo aduenam in terra inimicorum, iuxta Prophetæ vocem, coinquinatam cum mortuis, deputatam cum his, qui in inferno sunt; licet, inquam, sic damnatam, & sic desperatam docuimus tamen hanc in se posse advertere, non modo vnde respirare in spem veniæ, in spem misericordiæ queat, sed etiam vnde audeat aspirare ad Nuptias Verbi, cum Deo inire fœdus Societatis non trepidet, suaue amoris iugum cum Rege ducere Angelorum non vereatur. Expergiscere igitur anima quæcunque es, quæ in te & vestimenta candida commaculasti, & insignem Dei imaginem pecco quodam colore denigraisti: expergiscere, inquam, & dispice vbi fuisti, & vbi es, quo tendis, & vbi non es: & dealba in sanguine Agni vestimenta tua: pulchritudinem in te reforma: ad nuptias tanti Sponsi aspira: Matrem gratiæ, Reginam Virginum, quæ Virgines post se proximas adducit, miserabiliter implora. Non despiciet illa & te ad filium adducere, vt cantica illa dulcisona audire possis; & intimè illi vniri, qui dixit de tenebris lucem splendescere, & illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei, cui sit honor in secula.

2. Cor. 4.

17. Pro Patribus tuis nati sunt tibi filij:
constitues eos Principes super om-
nem terram.

Iam ad Sponsam conuertit sermonem:
& præter ceteras sancti connubij laudes,
de quibus iam dixerat, addit nunc prolis
fœcunditatem, nec quorumcunque filio-
rum, sed Principum super omnem terram
regnantium. Sunt qui putent, quod & D.
Chrystomo placuit, pro Patribus intel-
ligendos, quos reliquerat: vt, qui horta-
tus fuerat ad Patriam, Parentesque obli-
uiscendos, iam consoletur ne id molestè
ferat, quod hanc parentum orbitatem fi-
liorum fœcunditate compensatura sit. Sed
fortasse congruentius non patres, quos re-
liquerit (nam vnum reliquit, & plures in-
uenit) sed Apostoli intelligantur. Nam
quoniam Sponsus corporali præsentia fa-
cturus modum in alta cælorum se recepit,
constituendi erāt visibiles Patres, qui Ec-
clesiæ parentes essent, multamque prolem
non sibi, sed Christo, qui pro ipsis Cruci-
fixus est, gignerent. Hi ergo fuerunt Apo-
stoli, illisque dormitionem accipientibus,
pro Patribus filij nati sunt. Videndum er-
go quales Patres, quales filij, quam latè
regnantes. Patres Ecclesiæ Apostoli, quos
sibi Sponsus ad hoc elegit. Si enim Pa-
tres non essent, non dixisset quidam illo-
rum, Vt filios meos carissimos moneo. *1. Cor. 4*

*Chryf. in
hunc Pf.*

*Patres A-
postoli
sunt.*

G 6 Nam

Gal. 4. Nam si decem millia Pædagogorum habetis in Christo, sed non multos Patres. Nam in Christo Iesu per Euangelium ego vos genui. Et, Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Gratia est tibi Pater orphanorum, Pater miserorum, Pater misericordiarum; & ideo miserorum, quia misericordiarum, quod liberis tuis, quos orphanos non derelinquendos promisisti, tales dedisti Patres, dulces, potentes, & sapientes. Dulces eos ostendunt viscera misericordie, qualia sunt eius qui clamat, *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?* Potentes signa innumera, & in verbis efficacia, quasi malleus conterens petras: ipsique se fatebantur destruere omnem munitionem, & omnem altitudinem extolentem se aduersus scientiam Dei. Sapientes, quia salutarem doctrinam, quam e celis hauserant, sapientissimè sulcis arcentium cordium infundebant. De quibus scriptum est, *Riuos, vel sulcos eius inebria, multiplicata genimina eius: in stillicidijs eius latabitur germinas.* Nec immeritò & gratias caelesti Sponso agimus, quod tales nobis parentes dederit; & ipsos humiliter veneramus, qui Ecclesiam sanguine suo plantauerunt, doctrinis caelestibus irrigarunt, & nunc etiam per Scripturas suas, & perpetuas prædicationes irrigant. Vnde B. Ioannes in Apocalypsi vidit duodecim fundamenta

Ex Patres primò dulces.

2. Cor. 11. Secundo potentes.

Jerem. 23.

2. Cor 10. Tertio sapientes.

Psal. 64.

Gratias agendæ Deo de traditis Ecclesie Apostolis

Apoc. 21.

menta Ecclesie vel militantis, vel trium-
 phantis cum nominibus duodecim Apo-
 stolorum Agni. De quorum insigni dono
 Ecclesie collato sic Doctor Gentium lo-
 quitur, Dedisse Sp̄sum dilectæ suæ, quos-
 dam quidem Apostolos, quosdam autem
 Prophetas: alios autem Pastores, & Do-
 ctōres ad consummationem Sanctōrū, in
 op̄ ministerij, in ædificationem corporis
 Christi. Vides Patres hosce ad id datos, vt
 sancta, id est, templum Dei, Ecclesiam
 consummarent, in opus (inquit) ministe-
 rij, in ædificatiōē corporis Christi. Quid
 rogo excellentius? Ipsa est templum, ipsa
 Sponsa, ipsa corpus Christi. De qua alibi
 idem ait, esse illam corpus Christi, & ple-
 nitudinem eius, qui omnia in omnib⁹ ad-
 implet, vel adimpletur. Neque tamē vno
 modo Ecclesiam hanc sancti Patres vel cō-
 struxerunt, vel custodierunt, vel fecunda-
 runt. Quia enim multis modis ad rei ex-
 plicationem in diuinis libris ipsa vocatur,
 nunc quidem Sponsa, nunc ciuitas, nunc
 populus pascuæ eius, & oues manus eius:
 idcirco vt Sponsam ornarunt: vt oues in
 pascua virentia deduxerunt, quo caritatis
 pinguedine roboratæ, sicut bon⁹ Pastor dis-
 gnatus est pro ijs mori, ita & ipsæ non dū-
 bitent pro nomine Pastoris occumbere: vt
 Ciuitatē attentissimi vigiles custodierūt,
 vt non circumueniretur à Satana. Non
 sum (inquit) ignoramus cogitationes ei⁹, 2. Cor. 2.

Ephes. 4.

Ephes. 1.

1. Pet. 5.

cum tanquam Leo rugiēs circumeat quærens, quem deuoret. Quam custodiam laboribus, vigilijs, sudorib⁹, & sanguine ipso diligentissimè curarunt. Et custodiunt etiam nunc per orationes, & assiduâ protectionem, in Verbo Dei Ecclesiæ necessitates sine velamine intuentes, & eas Altissimo summis precibus representantes. Quare gloriam tanti ministerij, quod in terra illis à Domino creditum est Paulus intuens, Mosis dignitatem, & gloriâ, qui Pastor, ac Pater Synagogæ fuit, quamuis alioqui excellentissima fuerit, nullo modo

2. Cor. 3.

cum Apostolorum gloria conferendâ docet. Quod si ministratio mortis (inquit) literis deformata in lapidib⁹ fuit in gloria, ita vt non possent ostendere filij Israel in faciem Moysi propter gloriam vultus ei⁹ quæ euacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria? & subdit. Nam nec glorificatum est, quod claruit in hac parte propter excellentē gloriâ. Tanquam dicat, ne gloriæ quidem nomen mereri illam Mosis claritatem, si cōferatur cum excellenti gloria quam Apostoli, quam Ecclesiæ fideles custodes, ac vigiles, quam boni Patres, qui non suam, sed Domini gloriam, & filiorū salutem quærūt, adipiscuntur. Quod si loquebatur Mosis Deus; & hic amicus Sponsi stat, & gaudio gaudet propter vocem Sponsi. An nō in Apostolis Christus loquitur? An non

in

in ore illorum ipsa quodammodo verba
 format? Gratias Deo, inquit Paulus, qui
 dedit eandem sollicitudinē in corde Titi.
 Vox Spōsi est ipsa sollicitudo lucrādi ani-
 mas. Vox Sponsi. Ego autem libentissimē
 impendam, & superimpēdar ipse pro ani-
 mabus vestris. Vox Sponsi, Facti sumus
 paruuli in medio vestrum, tanquā si nu-
 trix foueat filios suos. Ita desiderātes vos,
 cupidē volebamus tradere vobis non solū
 Euangelium, sed etiam animas nostras,
 quoniam carissimī nobis facti estis. Quis
 non gaudeat ad has voces? Quis non in il-
 lis loquentem Christum audiat? Non ne
 illa vox Sponsi? An experimentum queri-
 tis eius, qui in me loquitur Christus! Vi-
 des quam magnum sit, & excelsum tales
 habuisse Patres, talem pro talib⁹ commu-
 tasse, cum populum, & domū Patris obli-
 ti sumus. Hos virtutibus præfulgentes, di-
 gnitate supereminentes, Christo insepara-
 biliter adherentes intuebatur Propheta
 cum diceret admirabundus, & gaudens,
 Qui sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi
 columbæ ad fenestras suas? Nam & sim-
 plicitate, & fecunditate columbas imitati
 sunt, & edocti fuerant à Magistro, Estote
 simplices sicut columbæ. Et nubes fuerūt,
 qui volatu celerrimo omnem terram per-
 currerūt, spargentes doctrinæ pluuiam sa-
 lutarem, tonantes increpationibus, mira-
 culis coruscantes.

Dulcedo
 Christi
 per voces
 Apostolo-
 rum.

2. Cor. 12.

1. Th ess 2.

2. Cor. 13.

Isai. 60.

Pro

Pro Pa-
tribus id
est Apo-
stolis suc-
cessere
Prælati.
Io. 21.

Ser. 76. in
Cant.

Cant. 5.
Principes
super om-
nem ter-
ram.

3. Reg. 12.

Quam bo-
nus prin-

Pro his Patribus, quoniam ad sublimiora deposito terreno tabernaculo transferendi erant, successerunt filij. Qui filij? Pastores, & Prælati. Verè filij, si Patrum imitentur mores, & Dominum Sponsum diligant. Certè ex Petro quesitum est ab eo, qui illos Patres constituit, idque non semel, sed tertio, num ipsum Dominum diligeret. Perinde ac si illi dixisset, inquit Bernardus, Nisi testimonium tibi perhibente conscientia tua quod me ames, & valde, perfecteque ames, hoc est, plusquam tua, plusquam tuos, plusquam te, ut huius repetitionis meæ numerus impleatur, nequaquam suscipias curam hanc, nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus sanguis utique meus effusus est. Quam venerandi ergo Apostolorum filij, qui eorum locum occupant, illorum funguntur munere, qui salutem nostram curant: quos interrogat Sponsa, etiamsi pallium eius tollant? Constituuntur autem principes super omnem terram, ut vel ex hoc insipiens appareat illorum sollicitudo, qui ad Salomonem referunt. Nam Roboam eius filius non modo super omnem terram princeps constitutus non est, sed ex duodecim tribubus augusti admodum regni, vix duas retinuit, decem ab eo dilapsis. At nostri Principes super omnem prorsus terram, & Quam bonus princeps mare, & insulas principatum obtinere latius presidente Ecclesia dominatione di-

minz

ina, quam Regum potentissimi potestate cipatus
 terrena. Principantur autem non Domi- **Apostoli-**
 nantes in cleris, sed forma facti gregis ex **cus.**
 animo; principantur quomodo summus **1. Pet. 3.**
 Princeps docuit. Principes gentium domi- **Matt. 20.**
 nantur eorum: non ita erit inter vos: sed **Luc. 22.**
 quicumque voluerit inter vos maior fieri,
 sit vester minister. Hi autem sic Principes **Chry. in**
 constituti leges toti orbi terrarum statuunt. **hunc lo-**
 Nam ceteri, vt notat Chysoftomus, tan- **quos**
 tum suis Regnis. v. g. Romanus Romanis,
 Persa Persis, leges statuere potuerunt.

Nec pratermittendum est qua ratione **Solis Ec-**
 filij, & Principes huiusmodi regnent. Nā **clesia fi-**
 latitudine, vt dictum est, in fines terræ, du- **lijs regna-**
 ratione ad finem seculi: & quod in ceteris **re datur**
 humanis regnis non inuenitur, viuere Pa- **viuente**
 tre regnant. Non enim moritur illorum **Patre.**
 Pater, neque illis regnum decedens relin-
 quit, imò in hac vita, nisi ille viueret, ac
 regnaret regnare non possent: & in cælis
 non solum cū ipso, sed in ipso regnāt. Ip-
 se quippe est hereditas eorū, ipse regnum,
 ipse & vita, & salus, & virtus, & copia, &
 gloria, & honor, & pax, & omnia bona.
 Quam felix ergo Christi Sponsa, cui tales
 filios Sponsus dedit! Quam felices populi,
 qui talibus Patribus gloriantur! O nos
 beatos, si eorum doctrinis incessanter eru-
 diamur, exemplis robaremur, pratercinius
 adiuuemur: qui in firmamento positi sunt
 veluti luminaria. Ecce enim, inquit Au-
 gustinus.

*Conf. l. 13.
c. 19.*

gustinus, tanquam Deo docente Fiant luminaria in firmamento cœli, factus est subito de cœlo sonus, quasi ferretur flatus vehemens, & visæ sunt linguæ diuise quasi ignis, qui & insedit super vnumquemque illorum, & facta sunt luminaria in firmamento cœli, verbum vitæ habentia. Vbiq; discurrete ignes sancti, ignes decori. Vos enim estis lumen mûdi, nec estis sub modio. Exaltatus est, cui adhæsistis, & exaltauit vos. Discurrete, & innotescite omnib' gentibus. Hactenus ille.

19 Memores erunt nominis tui Domine in omni generatione, & generationem.

Laus Spõ-
si à cele-
britate æ-
terna eius
nominis.
Eccl. 49.

ITERVM ad Sponsum sermonem conuertit: & post gloriam regni, post victorias hostium, & triumphos, post laudes Sponsæ, & inclytæ prolis, laudat illum à celebritate nominis, eaque perpetua. Nam si de Iosia dicitur. Memoria Iosæ in eompositione odoris facta, opus pigmentarij In omni ore quasi mel indulcabitur: & vt musica in conuiuio vini] vt omnes ostendatur habere & odorum, & saporum, & sonorum iucunditates quam eminentissimas, qualis erit memoria Regis nostri? Vt mirandū magis sit, quo modo possint homines illius obliuisci, quā quomodo memores sint nominis eius: meritoque cum quodam

quodam stupore exclamandum sit, quid uisci Christi est homo, vel Enos, id est obliuiosus, quia isti, quorum memor es eius? Nam verè homo, heu nimium, obliuiosus Domini amantissimi, ipse est tamen memor. cum ipse cõtra semper memor sit nostri in bonum. *Psal. 8.* Unde per Prophetam loquitur, Nūquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio uteri sui? Et *Isai. 49.* si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar. Ac ne posset obliuisci, subiungit. Ecce in manibus meis descripsi te. Et, in admirabili illa dilecti discipuli visione, is, *Apec. 17.* qui in medio septem candelabrorū aureorū similis filio hominis apparuisse describitur, non solum vestitus podere ad perpetuum pro nobis Sacerdotium declarandum, sed etiam ad mamillas, id est in corde, zona aurea, videlicet caritatis erga nos præcinctus esse perhibetur.

Quanta autē vel animi ingratitude, Quæ possunt excitare memoria, vel dementia homines præsertim fideles, sunt excitare memoria, illius obliuiscantur, ex hacvna re maxime colligere possumus, quod omnia, quæ memoria vel excitare, vel seruare possunt, in Deo concurrent, supra quam credimus, mirabiliter concurrunt. Septem autem sunt, ut arbitror, quæ id maxime faciant.

Primum rei magnitudo. Hæc enim altius memoria infigitur. Ea septem præcipue sunt.

Secundo nouitas. Nam ferit res noua animum eique tenaciter inhæret.

Tertio propinquitas temporis, si nimirum

rum breui admodum tēporis interuallo,
& paulò ante aliquid contigerit.

Quartò frequens repetitio. Quis enim
non recordatur, quod frequenti vsu tra-
ctat.

Quintò necessitas. Ea scilicet rapax
est, & memoriam vel nolentibus vellicat.

Sextò suauitas, & delectatio in eius rei
recordatione.

Septimò multitudo suggerentium, qua
obliuionem non patitur.

Primum
Magnitu-
do rei. Quis autem non videat quanta sic re-
rum magnitudo, quam oculis nostris per
creaturas, & opera sua author ipse obijcit,
cum vndique magnitudo operis commē-
det artificem? Nam Solem, Lunam, Stel-
las, gubernationem vniuersi, dispositionē
& ordinem rerum, sapientiam in rerum
omnium admirabili concentu, nemo nisi

Conf. l. 10.
s. 6. demens maxima esse negabit. Sed & cæ-
lum, & terra, vt ait S. Augustinus, & om-
nia, quæ in eis sunt, ecce vndique mihi di-
cunt, vt te amem: nec cessant dicere om-
nibus vt sint inexcusabiles. Altius autem tu
misereris, cui misertus eris, & miseri-
cordiam præstabis, cui misericors fueris:
alioquin cælum, & terra surdis loquuntur
laudes tuas, Et hæc magna dixerim, si in se
spectentur.

Rom. 9. At verò si cum ijs conferantur, quæ in
Secundò nouitatis admirationem reposui, exigua
Nouitas. omnino videbuntur. Quid enim tam
nouum,

Novum, aut admirabile, aut inexcogitabile, quam ut Deus ipse (compara diuina attributa cum infirmitate carnis, & antithesis pulcherrima re elucidabit) propter inimicos homo fieret, & ut nos in sua promeretur, ad nostra descenderet? illaque, ut ait S. Leo, sibi pateretur inferri diuina impassibilitas, quae miserrimè experitur humana mortalitas? Ut mihi quidem de hoc intellexisse Beatus Iob videatur c. 26.

*S. Leo ser.
1. De Resurre.*

Vbi, cum multa, ac magnifica retulisset de operibus Dei, hæc omnia paruam stillam sermonum eius appellat, Tonitruum verò magnitudinis eius (haud dubium quin Incarnationis mysterium, & opera gratiæ) negat posse quemquam intueri. In hac verò consideratione magna tibi, O Anima sanctarum meditationum seges, ingens & nouitatis, & amoris thesaurus aperitur, tam miserationum Domini, quam miserationum tuarum. Quid enim inter omnia opera Dei, in quibus humanæ admirationis fatigatur intentio, ita cõtemplationem mentis nostræ, & oblectat, & superat, sicut Passio Saluatoris? quæ merito per excellentiam misericordiam Dei appellatur: ut etiam Abbati S. Pachomio præclara visione olim monstratum est. Prostrato enim in preces, & Dei misericordiam imploranti apparuere duo Angeli, & in medio eorum iuuenis instar solis fulgens: & corona spinea in capite eius. Tum Angeli ad

*Passio
Domini
per excellentiam
misericordiam
Dei appellatur*

S. Pa

S. Pachomium, Quoniam petisti, ut ad te à Domino mitteretur misericordia, Ecce ipse est misericordia, Deus gloriæ, Iesus Christus, Vnigenitus Patris missus in mundum propter vos, & Cruci affixus, & Spinis coronatus. Hæc igitur misericordia nobis ante oculos perpetuò esse debet. Nam si tam frequenter, tam exaggerate, tam varijs ceremonijs, & signis, exitus, Israel de AEgypto in manu potère, & brachio excelso, nunc immolatione Agni, nunc azymorum celebritate, nunc solennitate Scenopegiæ, nunc alijs modis memoria à Domino commendatur, quid de hac immolatione veri Agni, transitu maris rubri, columna ignis, & nubis, recessione fluminum, inclinatione scopulorũ, arietum more exultantium montium, & collium, cœsendum est, quibus, ut cum

S. Leo.

Ser. 9 de

Pass.

Tertiò recens euē-

tus.

S. Leone dicam, nō ex dominatione Pharaonis vnus populus, sed ex captiuitate Diaboli totus mundus eruitur?

Iam de temporis propinquitate, & quā non longè ante contigerit, quod memoriam renouet, quis nisi ingratisimi animi nescire potest beneficia Dei ita esse recitata, ut obliuionem capere, vel admittere non possint? Quis enim non videat non modo se à tempore formationis in utero, & natiuitatis, sed etiam nudius tertius, & heri, ac planè modo, donum percipisse quod temporis, aut obliuionis distauriam

stantiam non admittat?

Et quod huic considerationi coniunctū est, frequens beneficiorum repetitio non patitur obliuionem. Nam & communia Ecclesiæ, vt Sacramentorum stupenda, & cælestis exhibitio; & propria, quæ innumera sunt, & cognita nobis, & incognita perpetuam exigunt memoriam cum gratiarum actione. Quare B. Gregorius Nazianzenus, Non tam sæpe, inquit, spiritum ducere, quam Dei meminisse debemus, imò, si dici hoc potest, aliud nihil quam hoc faciendum. Nimirum quia & respiratio & vita ipsa perpetuum Dei beneficium est. Cogitet, & ruminet, qui satiari, & dulcorari cupit. Pergamus ad quintum.

Quartò
frequētia
& crebri-
tas.

Or. i. de
Theol.

Non ne si necessitates spectemus, cogunt illæ nos ad memoriam Dei? Nam quot sunt necessitates, quæ nos vrgent, tot stimuli sunt, qui mentem nostram ad Deum ire compellunt, vt ad eum, qui potest oēs explere. Quid enim est, quod ita cibi, & potus memoriam renouet, vt fames, & sitis? Quis esuriens non cibi, quis sitiens non potus sine vlllo negotio, sine vlla præmeditatione, sed sola necessitatis admonitione recordatur? Id ipsum efficit spiritualis fames, ac sitis: quam pulcherrimè S. Leo ita describit. Nihil, inquit, hæc esuritio corporeum, nihil expetit sitis ista terrenum, sed iustitiæ bono desiderat

Quintò
necessi-
tas.

S. Leo de
gradibus
ascen. ad
beatitud.

desiderat saturari : & in omnium occulto-
rum introducta secretum, ipso Domino
optat impleri. Felix mens, quæ hunc con-
cupiscit cibum, & ad talem aestuat potum,
quem utique nõ expeteret, si nihil de eius

Rusticitas suauitate gustasset.] Nec sola necessitas
hominum sed etiam ornatus, qui nequaquam neces-
in cõser- sarius est, memoriam occupat, & tamen
uãda Dei sarius est, memoriam occupat, & tamen
memoria (õ rusticitatem humanam) conqueritur
Iers. 6. 2. Dominus se viliorem haberi etiam rebus
inutilibus, ac magnam partem superuacua-
neis, cum ait. Nunquid obliuiscetur virgo
ornamenti sui, aut Sponsa fasciæ pectora-
lis suæ? Populus verò meus oblitus est me-
diebus innumeris. Vides profecto, quam
sit iusta Domini querela, cum ipse sit non
solum verum decus, & ornamentum, &
gloria omnis, sed cibus, & omne bonum
nostrum; tamen mulieres, & virgines or-
namentorum magis suorum, quam nos
illius conseruare memoriam.

Sextò iu- Quid autem memoriam conciliat, si
eunditas, non conciliat, cuius memoria pascimur,
& suau- non conciliat, cuius memoria pascimur,
tas recor- delectamur? Memor fui Dei, inquit Psal-
dationis. mista, & delectatus sum. Vbi Nazianze-
Psal. 76. nus, procliue, promptumque subsidium
admirans exclamat. Quid memoria par-
tus? Memor esto tu quoque, & delecta-
Orat. ad beris. O facilem, & parabilem medicinam
Cin. Naz, õ celerem curandi rationem, õ egregiam
diuini beneficii magnitudinem. Non mo-
do animi deiectionem, inæstitiamque se

dat Dei recordatio, sed & dulcedinem affert. Quod si sola memoria Dei tam suavis est, quis non recordetur illius? ut cum eodem Psalmista medullitus clamet. Ad *Psal. 41.*
 me ipsum anima mea conturbata est, propterea memor ero tui. Nec sine causa ipsa diuina Sapiētia post verba illa dulcissima, *Eccl. 24:*
 Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & à generationibus meis adimplemini: spiritus enim meus super mel dulcis, addit, Memoria mea in generatione seculorum. Ac si apertius dicat, qui à generationibus, id est, fructibus meis adimpletus est, & spiritus mei dulcedinem gustauit, non potest non semper memor esse mei: cum præsertim ipsa memoria dulcis sit. De qua S. Augustinus de B. Ambrosio loquens sic ait. Et occultum os eius, *Conf. l. 6. c. 3.*
 quod erat in corde eius, quam sapida gaudia de pane tuo ruminaret, nec conijcere noueram, nec expertus eram.

Iam de multitudine eorum, quæ nobis Dei memoriam perpetuò suggerunt, non multa addenda sunt, si ea, quæ dicta sunt, alius introspectantur. Nam & rei magnitudo, & nouitas, & frequens beneficiorum repetitio, & necessitates, quæ nos vndique vallant, & suauitas recordationis, & Epistolæ, quas ad obliuionem effugandam quotidie nobis Pater noster legi curat, quæ sunt Scripturæ sanctæ cælitus missæ, ut ait S. Augustinus, Chrysostomus, alique

H Sancti

Con. 2. in Sancti Patres: & alia innumera memoria
Psal. 9 renouant. Quare anima nostra, vt rectè
Homil. 3 differit Cassianus, arca quodammodo te-
in 2. ad stamenti continua lectione, & meditatio-
Theff. 2 ne faciendâ est, vt habeat in se duas tabulas
Ho. 2. 2 lapideas, id est, duplicis instrumenti perpe-
14. in Ge. tuam firmitatem. Vnam quoque auream
Col. 14. c. hoc est, memoriâ purâ atque sinceram,
10. quâ reconditum in se manna perpetua te-
Anima nacitate conseruet, spiritualium scilicet sè-
nostra suum, & angelici illius panis perennem,
quomodo caelestemque dulcedinem: nec non etiam
facienda Virgam Aaron, id est, summi, verique Pô-
arca testa- tificis nostri Iesu Christi, salutare vexillâ,
menti. immortalis memoriæ semper viriditate
Cõseruã- frondescens.] Vides vnam auream in te
da memo- esse fabricandam, id est, memoriâ puram
ria in pri- atque sinceram, quâ manna, id est, dulcem
mis diui- beneficiorum memoriâ, præsertim san-
nissimæ ctissimæ Eucharistiæ, id est, Angelici illius
Euchari- panis perennem, caelestemque dulcedinem
stia. conseruet. Quid enim conuenientius, quâ
 vt eius memoria vigeat, quod Dominus
 memoriâ fecit suorum mirabilium? Vnde
 aduertere potes inter manna & mâna, me-
 moriam, & memoriâ quam magnû sè-
 latumque discrimen. De illo quippe sic
Exod. 16. præcepto Domini statuit Moyses. Imple
 gomor ex eo, vt custodiatur in futuras re-
 tro generationes, vt nouerint panem, qui
 alui vos in solitudine, quando eucti estis
 de terra Aegypti. Sed mâna illud in defec-

to acceptum, ibi tantum populum pavit. Neque enim sequētibus temporibus eo pafsi sunt. Quod verò in vrna aurea seruabatur, tantum ad memoriam antiquæ rei faciebat, sed non pascebat. At verò in vrna nostra cælestis panis asseruatur, qui & præteritos Sanctos, & Ecclesiam vniuersam aluit, nutriuit, & roborauit: & etiam nunc alit, nutrit, & roborat. Ad hoc autem, vt *Ad puram* memoriam puram Dei habeamus, duo mihi *Dei me-* requiri videntur, de quibus aliud tractās *moriam* *duo requi* S. Bernardus loquitur. Da mihi (inquit) *runtur.* animam &c. cui studij, & otij sit prouidere *Ser. 69.* Dominum in conspectu suo semper. Ergo *in Cant.* & studium requiritur, & otium. Studium *Studium* vt accuratè velit; & otium, vt liberè valeat *& otium* de Deo cogitare. Quod præcipuè assequimur (nam intenti alijs vix id experientur) primò vacuitate terrenarum cogitationum, victoria, & morificatione passionum, puritate cordis, & sanctis desiderijs. Ad eum enim, qui vbiq; præsens est, *Ep. 52.* & vbiq; totus, vt ait S. Augustinus, non pedibus ire licet, sed moribus: imus autem non ambulando, sed amando: quem tanto habebimus præsentiosem (quæ præsentia sine dubio memoriam & renouat, & confirmat) quanto eūdem amorem, quo in eum tendimus potuerimus habere puriorem. Et fortè hanc curarum vacuitatem, mentis tranquillitatem, & diuinæ memorix oblectationem Sapiens suabebat, cum

diceret, Præcurre autem prior in domum tuam (haud dubium, quin ad cor te ipsum reuocans) & illic aduocare (mentem, scilicet à terrenis reuocando, eamque ad pedes Domini aduocando, hoc enim est. Et illic aduocare) & illic lude, & age conceptiones tuas, diuinis videlicet & spiritualibus gaudijs te oblectando, ac cælestibus meditationibus, & delicijs perfruendo. Quæ omnia cum Dei memoria faciat, curandum diligentissimè nobis est, vt ea quam fieri poterit frequentissima & colatamur ipsi, & diuinis muneribus respondeamus.

20 Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in seculum seculi.

Particula propterea, vt manifestè est etiam in Hebræo, causalis est. Nec desunt, qui referant ad ea, quæ proximè præcessere. Quia filios tantæ Matris constituisti Principes super omnem terram; & illi ubique memores erunt nominis tui, propterea populi confitebuntur tibi. Melius Chrysostomus ad omnia præcedentia refert. Quia speciosus factus es præ filijs hominum quia deduxit te mirabiliter dextera tua vt inimicos ubique subderes, quia veritate, & mansuetudine, & iustitia regnasti quia Sponsam ex nostro genere assumpti, regnique consortem fecisti, tot mundum ornasti, mundum felici commutatione

renouasti, propterea populi confitebuntur tibi.

Neque diutius quærendum est, de qua Confessio confessione agatur. Nam non solum vox hic laus Hebræa **תודה** sed totus cōtextus indicat manifestè de confessione laudis hic agi, de qua millies in Psalmis. Confessio eius super cælum, & terram. Et, Confessionem, & decorem induisti. Et, Confiteantur Domino omnes misericordiæ eius. Et, Confiteantur tibi Domine omnia opera tua. Et, Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes: & additur, Terra dedit fructum suum, forte fructum labiorum: de quo Apostolus, Per ipsum ergo offeramus Hostiam laudis semper Deo, id est, fructum labiorum confitentium nomini eius. Quem & Osee, Virulos labiorum, quasi sacrificium laudis nominat. Populi autem non vna, aut altera gens, sed planè populi omnes. Quod si Propheta noster constituit Cantores ad laudandum Dominum, Quoniam bonus, quoniam in seculū misericordia eius, quam latè patebat laus illa, quæ in vno Iudææ angulo, imò in vno Hierosolymæ Templo coërcebatur? Nunc autem, & idem Dauid per vniuersum orbem, & insulas, quæ procul sunt, laudes Deo concinit. Vnde S. Chrysostomus exclamat, O magnam citharam, hominum totius orbis animas, veluti nervos quosdā,

H 3 vnam

Psal. 148.

Psal. 103.

Psal. 105.

Psal. 144.

Psal. 66.

ad Hebr.

13.

Osee 14.

Psalm. 16.

Humil. 6.

de peni.

Ep. 18. ad Mircellā Phil. 2. vnā in consonantiam, vnum gloriæ sermonem concrepantem, & congregantem. & vt ait S. Hieronymus, vel arator stiuam tenens Alleluia decantat : vt in nomine Iesu omne genu flectatur, & omnis lingua confiteatur.

Triā excitant præcipuè ad laudem Dei. Primum Quod De his canticis delectatur. Tripliciter autem præcipuè, vt multa omittam, ad confitendum, & laudandum excitamur. Primò, quia Deus ipse his canticis, & cõfessionibus delectatur. Et forte iuxta S. Bernardum id agebat Sponsus, cum Sponsæ diceret, Sonet vox tua in auribus meis. Vox (inquit iste Sanctus) admirationis in animo contemplantis: vox, gratiarum actio est. Et quoniam antè dixerat

Serm 62. in Cant. debere contemplatorem beatarum virtutum, & Sanctorum domicilia percurrere, & facta quasi cauerna in montibus, vel potius in mentibus sanctis, dum se vltro inflectunt ad pietatem, requiescere vel paululum apud illos, subdit, Delectatur admodum istiusmodi cauernis Deus; è quibus sibi vox resonat gratiarum actionis, vox admirationis, & laudis. Et ipse per

Psal 49 Eccl. 43. c. 15. Prophetam, Sacrificium laudis honorificabit me: & alibi Scriptura, Benedicentes Dominum, exaltate illum quantum potestis: maior est enim omni laude. Et itè Sapientiæ enim Dei adstabit laus. Perpende verbum Adstare. Nunquam enim opera diuinæ sapientiæ à laude disiuncta esse debent. Vnde subdit, Et in ore fidelium

abun-
ctum
fruct
hanc
Dei d
bit ea
Se
delect
Psal
Dom
Ipse P
Dom
num,
num:
dat, v
psalm
psalter
sola vo
terio a
dat. V
sonet l
cum v
bis alio
fileas.
uius ag
fiteatur
voce, s
dentem
autem
est dig
deuotio
atque i

abundabit. Est autem fidele os, quod fructum suum non mentiendo, sed fideliter fructificando Domino reddit. Et, vt scias hanc ipsam laudationem magnum esse Dei donum, adiungit, & Dominator dabit eam illi.

Secundò, quia ipsa laus Dei maximè *Secundò* delectat nos, vt experientia ipsa docet; & quod laus Psalmista noster indicat, cum ait, Laudate *Dei delectat nos.* Dominum, quoniam bonus est Psalmus. *Psalm. 146.* Ipse Psalmus (inquit S. Augustinus) laus *Aug. in hunc Psalm.* Domini est: hoc ergo ait, Laudate Dominum, quoniam bonum est laudare Dominum: & subdit, Lingua tua ad horam laudat, vita tua semper laudet. Nam quoniã psalmus non est quilibet cantus, sed ad psalterium, qui ergo psallit (inquit) non sola voce psallit, sed assumpto etiam psalterio accedentibus manibus voci concordat. Vis ergo psallere? non solum vox tua sonet laudes Dei, sed opera tua concordent cum voce tua. Cum voce cantaueris, filebis aliquando; in vita sic canta, vt nunquã fileas. Nihil ergo delectabilius, nihil suauius agit homo, quam vt Deo semper confiteatur: vbi & cantat ipse dulci admodũ voce, sed dulciorem audit, dum verba red- *Serm. 45. in Cant.* dentem vicissim Spõsum exaudit. Lingua autem Sponsi, vt ait S. Bernardus, fauor est dignationis eius; animæ verò, feruor deuotionis. Elinguis (inquit) est anima, atque infans, quæ hanc non habet, & non

potest ipsi vllatenus sermocinatio esse cum Verbo. Vides quali opus sit lingua, vt laudemus Deum, & vt Deum laudantes ipsa laude delectemur.

Tertio quod laus Dei representatio est vitæ futuræ. *Tertio*, quia confiteri Domino; & laudare illum representatio quædam futuræ vitæ est, vbi sine termino, & verè in æternum, & in seculum seculi, id est, in æternū, & ultra laudabitur Deus. Vbi sine tempore in æternitate Beati laudant; & in facie Dei, quam semper vident, legunt sine syllabis temporum (vt ait S. Augustinus)

Conf. l. 13. c. 15.

legunt, eligunt, & diligunt. Semper legunt, & nunquam præterit, quod legunt: eligendo enim, & diligendo legunt ipsam incommutabilitatem consilij tui. Non clauditur codex eorum, nec plicatur liber eorum, quia tu ipse illis hoc es, & es in æternum. Idem dic de concentu, & laudibus sempiternis. In illo enim libro, qui non clauditur, & non plicatur, cantant laudes Dei: vbi eo suauiores erunt voces, quovisio fuerit perfectior, & caritas ardentior. Quam beatum autem erit vocem audire Humanitatis Christi Deum laudantem supra omnem modum, atque mensuram? Quam suaue Dei paræ concentus mellifluos percipere, Angelorū, Apostolorum, & Sanctorum omnium? vt vox nostra quasi vna cum ceteris facta, etsi non adeo

Præfat. in Psal. 148.

in se magna, his tamen coniuncta magna censenda sit. Quare S. Augustinus in hac

vita

vita docet nobis incipiendas esse laudes Dei, quas in futura sine fine cantemus. Meditatio (inquit) præsentis vitæ nostræ in laude Dei esse debet, quia exultatio semper eterna nostræ vitæ laus Dei erit. Et nemo potest idoneus fieri futuræ vitæ, qui se ad illam modo non exercuerit. Interim ergo, quandiu in peregrinatione sumus, & laudemus assidue Dominum, & delectemur laudibus, quas illi Maiestati cælestes Spiritus exhibent. Atque hoc desiderio, cū illi perpetuò laudent, gratulabundus gaudia sua illorum gaudijs miscens, excedens super se Propheta dixit, Laudate Dominū *Psal. 148.* de cælis, laudate eum in excelsis. Et, vt sermonem suauissimum de confessione, & laudibus Dei, & Canticum pro floribus, & lilijs, verbis sancti Spiritus concludamus, audiamus quid dicat. Obaudite me *Eccles. 39.* diuini fructus, & quasi rosa plantata super riuos aquarum fructificate. (Quam pulchrè rosis nostris, vt lilijs, id est, dicatis Deo famulis odore, & splendore virtutum eminentibus, laus congruit?) Quasi libanus odorem suauitatis habete. (Candorem in libano, & odorem thuris, id est, diuinæ laudis agnosce.) Florete flores quasi lilium, & date odorem, & frondete in gratiam, (Et, lilia nominatim ponuntur candore mulcentia, odore oblectantia, in quæ spinæ, vt, dum explicaremus titulum nostri psalmi diximus, commutatæ

H 5 sunt.

sunt.) Et collaudate Canticum, & benedicite Dominum in operibus suis. (Puri enim, & odorem spirantes benè laudant Dominum, quia rectos, non distortos decet collaudatio) Date nomini eius magnificentiam, & confitemini illi in voce labiorum vestrorum, & in canticis labiorum, & citharis, & sic dicetis in confessione, Opera Domini vniuersa bona valde. Quorum eximia & præstantissima, ut pote gratiæ, & gloriæ in hoc Psalmo cantata sunt. Ut meritò omnes, qui in voce exultationis, & confessionis, & sono spiritaliter epulantis canimus, clamemus incessanter Deo gratias, Deo gratias.

Ep. 77.

Nam quid melius (inquit S. Augustinus) & animo geramus, & ore promamus, & calamo exprimamus, quam Deo gratias? Nihil dici breuius, nec audiri lætius, nec intelligi grandius, nec agi fructuosius potest. Breuis siquidem est vox syllabarum pronuntiatione, lætissima superabundanti dignatione, grandis admodum mysterij significatione, vtilissima verò perpetua actione.

Nunc ergo, benignissime Iesu, accipe sacrificium laudis de manu linguæ meæ, quam formasti, & excitasti, vt confiteatur nomini tuo: & sana omnia ossa mea, & dicant, Domine quis similis tibi? Laudet te anima mea, vt amet te: & confiteatur tibi miserationes tuas, vt laudet te. Ignorantia

see cl
munc
assum
Feci
sic ex
luntar
nunc
mund
fitear t
na tan
uelant
hymnu
sit glori
Amen

ME

H

diffadiff
luminis
constitu

ſce clementiſſime, quod enarrauerim im-
mundis labijs myſteria Epithalamij tui, &
aſſumpſerim delicias tuas per os meum.
Feci vt laudarem te, & excitarem me, vt
ſic excitatus perfectius laudarem te. Vo-
luntaria oris mei approba Domine; & vel
nunc igne de cœleſti altari tuo aſſumpto
munda labia mea, vt tibi in hac vita con-
fitear totis medullis cordis mei, & in ęter-
nandem te regente, te ducente, te re-
uelante cum Angelis, & Sanctis tuis
hymnum concinam nomini tuo, cui
ſit gloria, & honor in ſecula ſeculorum.
Amen.

MEDITATIONES
IN PSALMVM
CXVIII.

HVIVS PSALMI
PRAEſTANTIA.

INOTVS propè moralis eſt
Pſalmus. Itaque S. Ambr. mo-
rales ſententias Dauidem ait
pleriq; locis, veluti ſtellarum
diffuſiſſe lumina; in hoc verò velut pleni
luminis ſolem meridiano feruentē calore
conſtituiſſe. Ita quanquam longiſſimus,
H 6 ta-